

SÉD 61.

VESZPRÉMI KRITIKAI LAP
XII. évfolyam, 2026. 1. szám

séd

Veszprémi kritikai lap

2026. 1. szám

Megjelenik évente hatszor

Szerkesztik:

Demel Eszter, Géczy János, Gopcsa Katalin,
Grászli Bernadett, Király Viktor,
Perlaki Claudia, Vondervisztné Kapor Ágnes

E szám szerkesztője:

Géczy János

Szerkesztőségi titkár:

Horváth Brigitta

Olvasószerkesztő:

Sövényházi János

Lapterv: Somody Péter

Tördelés: Dénes Tamás

Felelős kiadó:

a Pannon Egyetem
rektora

E-mail:

seed.veszpreem@gmail.com

Nyomda: OOK-Press Kft., Veszprém

ISSN 2416-0628

Megjelenik Veszprém Megyei Jogú

Város Önkormányzata

támogatásából

Folyóiratunk elektronikus formában

elérhető az alábbi címen:

<https://epa.oszk.hu/03500/03506>

SZÁMUNK SZERZŐI

Bence Erika *egyetemi tanár*

Bús Éva *egyetemi docens*

C. Szalai Ágnes *ny. szerkesztő*

Dósay Norbert *középiskolai tanár*

Éltető Erzsébet *kulturális szervező*

Géczy János *költő, képzőművész, szerkesztő*

Hankó András *újságíró*

Huber Lilla-Mária *művészettörténész*

Kerégyártó Barbara *könyvtáros*

Király Viktor *középiskolai tanár*

Kuban Polina *egyetemi hallgató*

M. Tóth Antal *ny. egyetemi tanár, orvos,
zenetörténeti kutató*

Molnár Erzsébet *előadóművész*

Németh Csaba Miklós *újságíró,
fesztiválszervező*

Nyakas-Fehér Fatime *műfordító*

Ollé Emese *egyetemi hallgató*

Örsi Ágnes *újságíró*

Palkóné Jády Melitta *könyvtáros*

Pucsek Marcell *egyetemi hallgató*

Rostetter Szilveszter *orgonaművész*

Spindler Zsolt *irodalom és
kulturatudományi szabadbölcész*

Straub Péter *régész*

Szabó B. Eszter *újságíró*

Szanyi Brigitta *régész, múzeumigazgató*

Szikra Ágnes *középiskolai tanár,
drámapedagógus*

Szilágyi Zoé *képzőművész*

Tevesz Mária *művészettörténész, muzeológus*

Tölgyesi József *neveléstörténész, ny. egyetemi
docens*

Vondervisztné Kapor Ágnes *középiskolai
magyartanár, művészettörténész*

- 2 Bence Erika
A Tolnai-anekdota „szabad állat”
Az EX Symposion 110-es és 111-es számairól
- 2 Bús Éva
Könyv a világ, jegyzetet ír hozzá minden férfi és nő
Mi rejtőzik az oklevelek hátoldalán? Egy új magyar nyelvemlékegyüttes a Nyulak Szigetéről. Pannon KultúrKlub 5.0. 2025. december 1.
- 3 Éltető Erzsébet
Rejtvény és jelenlét
Hamvas Béla-est Szervét Tiborral. Dubniczay-palota, Magtár, 2025. december 6.
- 4 Örsi Ágnes
A repülés története
Kenyeres Bálint filmrendező a *Társalgóban*. Védegylet Veszprémért Egyesület. Kabóca Bábszínház, 2025. december 9.
- 5 Németh Csaba Miklós
Az ember nem jópofizik a gyilkosaival
Kenyeres Bálint filmrendező a *Társalgóban*. Védegylet Veszprémért Egyesület. Kabóca Bábszínház, 2025. december 9.
- 7 Szabó B. Eszter
A legendák köztünk járnak
Nagy Karcsi 75. Művészetek Háza Veszprém, S-stúdió. 2026. január 8.
- 8 Vondervisztné Kapor Ágnes
Lúdas Matyi-relatív (és megint előlről?)
Szálinger Balázs: *Lúdas Matyi* (Fazekas Mihály műve alapján).
Tervező: Boráros Szilárd. Zeneszerző: Rab Viki. Koreográfus:
Fitos Dezső. Rendező: Markó Róbert. Kabóca Bábszínház,
bemutató: 2025. szeptember 27.

séd könyvek

- Csuhay István:
Szobornék városa. Tizennégy veszprémi szobor a múlt század második feléből
- Strenner József–Gáspár Gábor:
Veszprémi fák és bokrok
  - Gopcsa Katalin:
Veszprémből nézvést
  - Palágyi Sylvia:
A teljesség szimbóluma
- Géczy János–Stirling János szerk.:
Régi magyar kertek
  - Ladányi István:
Időszaki kiállítás

a séd

az alábbi helyeken kapható:

- ActiCity Tánc- és Mozgásművészeti Központ, Veszprém, Hóvirág utca 1.,
- Agóra Városi Művelődési Központ Veszprém, Táborállás park 1.,
- Egyetemi Könyvtár és Levéltár Veszprém, Wartha Vince utca 1.,
- Eötvös Károly Megyei Könyvtár Veszprém, Komakút tér 3.,
  - Hangvilla Veszprém, Brusznyai Árpád u. 2.,
  - Kabóca Bábszínház Veszprém, Deák Ferenc utca 13.,
  - Laczkó Dezső Múzeum Veszprém, Erzsébet sétány 1.,
  - Művészetek Háza Veszprém, Vár utca 29.,
- Pannon Egyetem B épület, porta Veszprém, Egyetem utca 10.,
  - Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata Polgármesteri Hivatala Veszprém, Óváros tér 9.

Folyóiratunk minden páros hónap első hetében jelenik meg. Lapzártá: minden páratlan hónap 20-án.

Tartalom

- 9 Szikra Ágnes
Hatévesnek áll a világ
Garmann nyara. Rendezte: Veres András. Kabóca Bábszínház, bemutató: 2025. október 4.
- 11 Ollé Emese
Meggymagzapor
A meggyfa meséje. Kabóca Bábszínház, 2025. november 29.
- 11 Nyakas-Fehér Fatime
Pogány-áradat, vágatlan verzió
Spontán – vendégművész: Pogány Judit. A beszélgetést vezette Kocsis Pál. Közreműködött: Markó-Valentyik Anna és Zöldi Ákos. Kabóca Bábszínház, 2025. december 20.
- 14 Géczi János
Pogány-bestiárium
Spontán – vendégművész: Pogány Judit. A beszélgetést vezette Kocsis Pál. Közreműködött: Markó-Valentyik Anna és Zöldi Ákos. Kabóca Bábszínház, 2025. december 20.
- 15 Szikra Ágnes
Nem bírok a lakájjal...
Nóti Károly–Zágon István–Eisemann Mihály: *Hippolyt, a lakáj.* Rendezte: Dolhai Attila. Veszprémi Petőfi Színház, 2025. december 5.
- 15 Dósay Norbert
Köszönet és hála
Tom Ziegler: *Grace és Gloria.* Veszprémi Petőfi Színház, Latinovits–Bujtor Játékszín. 2026. január 6.
- 16 Spindler Zsolt
Diótörő Szentpétervárról
P. I. Csajkovszkij – E. T. A. Hoffmann – A. Dumas: *Diótörő.* A Szentpétervári Balett Társulat és a moszkvai Nagyszínház előadása a Budapesti Filharmóniai Társaság szervezésében. One Veszprém Aréna, 2026. január 15.
- 17 Nyakas-Fehér Fatime
„...a dolgok úgy állnak össze, mintha eleve így kéne lenniük...”
A Lovasi Trió a Hangvillában. 2025. november 29.
- 18 C. Szalai Ágnes
Jöjj, világ Megváltója!
Magyar népdalok és karácsonyi énekek. Bartók Béla: *Kolindák*, Orbán György: *Karácsonyi oratórium.* Hangvilla, 2025. december 21.
- 19 M. Tóth Antal
Advent Alsóörsön
Mendelsohn Kamarazenekar: *Adventi hangverseny.* Alsóörs, Eötvös Károly Művelődési Ház. 2025. december 14.
- 19 Rostetter Szilveszter
Bruszniai '26
A Bruszniai-díj átadása. Közreműködött a Mendelsohn Kamarazenekar és a Bruszniai Oratóriumkórus, vezényelt Kovács László. A Pannon Egyetem aulája, 2026. január 10.
- 21 Straub Péter
Lássuk együtt a csodákat!
- 21 Király Viktor
Rövidfilmek hosszú napja
Pannonfiling Mozgóképes Találkozó. Foton, 2025. november 22.
- 22 Szikra Ágnes
„Majd mély csönd leng, mint hült hang”
A jégbarlang éneke. Rendezte: Ladányi Andrea. A CODE és a Kabóca Bábszínház közös produkciója. Bemutató: 2025. december 19.
- 23 Órsi Ágnes
Várak a vármegyében
A Veszprémi Szemle 79. számának bemutatója. Eötvös Károly Könyvtár, Kisfaludyterem. 2025. december 12.
- 23 Tölgyesi József
Használni akartam...
Köszöntőkötet Balogh Ferencné Marika 85. születésnapjára. (Balogh Ferencné, Palkóné Jády Melitta, Schreiber Márta szerk.) Eötvös Károly Könyvtár, Veszprém, 2025. 169 o.
- 24 Molnár Erzsébet
Akarsz-e játszani mindent, mi élet...
A TIT Váci Mihály Irodalmi Színpad előadása a 140 éve született Kosztolányi Dezső verseiből. Agóra Veszprém Kulturális Központ, 2025. december 10.
- 24 Órsi Ágnes
Fiók
Fiók – vallomások, avagy miért szeretem Veszprémet? Kiállítás az Agóra Veszprém Kulturális Központban. 2025. december 18. – 2026. január 18.
- 25 Rostetter Szilveszter
Zenés advent
Kosóczy Tamás és a veszprémi Szent Mihály-székesegyház kórusának hangversenye. Szent Mihály-főszékesegyház, 2025. december 20.
- 25 Kerékgyártó Barbara – Palkóné Jády Melitta
Az ismeretek expanziója 6.
Az Eötvös Károly Könyvtár helytörténeti, helyismereti gyarapodása 2025. május–december között.
- 29 Tevesz Mária
Az üveg alkímiája
Bohus Zoltán, Lugossy Mária: *Az üveg alkímiája.* Laczkó Dezső Múzeum, 2025. november 20. – 2026. május 10.
- 30 Kuban Polina – Pucsek Marcell
A múlt, a jelen és a jövő
Ábel Tamás üvegtervező kiállítása. Művészetek Háza Veszprém, Dubniczay-palota. 2025. november 14. – 2026. február 22.
- 31 Huber Lilla-Mária
Szemirámisz függőkertje
Labirintus – Ország Lili és művésztsársai. Válogatás a Vasilescu-gyűjteményből. Laczkó Dezső Múzeum, 2025. december 4. – 2026. május 31.
- 32 Hankó András
Analóg katasztrófa(elhárítás)
Szabó Dezső: *Vulkánlabor.* Művészetek Háza Veszprém, Dubniczay-palota. 2025. szeptember 5. – 2026. február 10.
- 34 Szilágyi Zoé
Évfordulók
Nyitott műterem. Látogatás Szilágyi László (Lackó) műteremlakásában. Miklós utca 18. 2026. január 25., 15–16 óra között.
- 36 Szanyi Brigitta
Római ezüstlelet a Bakonyból
- Számunkat Gáspár Gábor fényképeivel illusztráltuk.**

S hogy a lényegre fordítsam a szót: érdeklődésére tarthat számot, hogy két magyar tudós, Haader Lea nyelvtörténész, kódexkutató és Zágorhidi Czigány Balázs történész középkori okleveleket vattatott meg, és hogy az eredményekből mi mindenre derült fény. Képzlje, mester, a 16. század elején egy magyarországi kolostorban, a Nyulak Szigetén domonkos rendi apácák kódexeket másoltak, legendákat gyűjtöttek és írtak, valamint akkoriban szinte egyedülálló módon az anyanyelvükön, azaz magyarul írtak kommentárokat latin nyelvű oklevelek hátoldalára. Arisztotelész *Poétikájának* a komédiára vonatkozó változata nem valószínű, hogy a másolandó szövegek között volt a könyvtárban, de, tudja, ez idő tájt épp újjászületőben volt az európai kultúra, és a tudás olyannyira felértékelődött, hogy nem kellett könyvek lapjait méreggel átítatni, hogy a bennük rejlő titkokat ne adhassák át. Meggyőződésem, hogy büszke lenne a két professzorra, akik az Ön által is kedvelt jelölvasó módszerrel nyomozták ki az apácák keze nyomán született írásokból addig nem tudott dolgokat a magyar nyelv korabeli használatáról, és a szövegek tüköréhez közelebb hajolva ki tudták olvasni a sok száz évvel ezelőtti hatalmi viszonyok és értékrend képét is. Az Ön bölcsességét ismerve bizton hiszem, hogy nem kételkedett volna abban, hogy a szóban forgó szövegeket és megjegyzéseket nők írták. Hiszen már Vilmos mester idejében sem számított oly ritka kivételnek írástudó, művelt nővel találkozni, különösen rendházakban nem. Bár a grafológia a középkorban még ismeretlen volt, meggyőződésem, hogy az Ön éles szeme és elméje fölismerte volna a női kézírás sajátosságait. Az új időt, amelyben a tudós apácák is serénykedtek, mi úgy hívjuk, reneszánsz, és akkor már egyenesen elvárás volt, hogy egyre több iskolázott ember és kiművelt fő legyen, nők és férfiak egyaránt. Ha valakinek, hát Önnek nem kell magyaráznom a kézírás, az olvasás, a tudás és gondolkodás fontosságát és azt, hogy a Természet és a Világ Könyvét értő módon tudjuk olvasni. Sosem volt ez könnyű feladat, mondhatná, mester, különösen az Ön idejében, hiszen akkoriban szinte kiváltságnak számított, hogy írástudó legyen valakiből.

Nem tudom, ha lenne módja visszatérni az öröklétből az emberi világra, tetszene-e Önnek itt a 21. században. Különö-

sen érdekelne a véleménye egy szinte végtelen számú oldalból álló, folyton növekvő, bonyolult könyvünkről, amit internetnek hívnak. Ebbe a könyvbe gyakorlatilag akárki írhat. Aztán ahhoz, amit valaki ír, mások hozzátoldhatják a saját megjegyzéseiket. Mondhatná, persze, hogy semmi új nincs e cselekedetben az Ön számára, hiszen ugyanezt teszik írástudó kezek a középkori kódexekkel és iratokkal. Mégis, az új középkor internetkönyvének sok-sok oldalát olvasva sokan gondoljuk úgy, hogy óriási szükség lenne Vilmos mesterhez hasonló gondolkodókra, akik megmutatnák, hogyan kell figyelmesen és értő módon szétválogatni a bábeli ocsút az értelem búzájától.

Üdvözlöm Jorge de Burgos atyát is. Ha megoldható, őt semmiképp ne engedje vissza. Még betilattná a mémeket.

Köszönöm kitüntető figyelmét, maradtam továbbra is legőszintébb híve:

Bús Éva

Rejtvény és jelenlét

Hamvas Béla-est Szervét Tiborral. Dubniczay-palota, Magtár, 2025. december 6.

Ritka alkalom, amikor egy est nem szórakoztatni akar, hanem gondolkodni hív. A Hamvas Béla-est Szervét Tiborral pontosan ilyen találkozásnak bizonyult.

A Dubniczay-palota adott otthont ennek a különös és elmélyült estnek, amelyen nem egy hagyományos előadás, hanem egy intellektuális beszélgetés és olvasói találkozás zajlott Hamvas Béla életművének egyes részeitől. A programon Szervét Tibor érdemes művész – ismert színművész és rendező – vállalta a közvetítő szerepét, hogy saját olvasatán és személyes élményein keresztül vezesse a közönséget a 20. századi magyar filozófus és esszéista világába. Házigazdaként Kilián László vezette a programot, aki az est elején bemutatta Szervét Tibort, röviden felvázolva azt az utat, amelyen keresztül a színművész Hamvas Béla életművéhez kap-

csolódott. A kezdetet ugyan rövid ideig technikai nehézségek akadályozták a megfelelő hangosítás beállítása miatt, de ezek idővel megoldódtak, és a beszélgetés zökkenőmentesen folytatódhatott.

Szervét Tibor megszólalása nem előadói pózból indult, hanem egy személyes olvasástörténet felől. A hetvenes évek végének „mohó könyvvásárlásáról” szóló visszaemlékezés – „filozófiát vettem, de nem olvastam” – nem önfelmentő gesztusként hangzott el, hanem egy későbbi felismerés előzményeként. Annak belátásaként, hogy a könyvek birtoklása és az olvasás tapasztalata között gyakran nehezen áthidalható távolság húzódik. Kiderült, Hamvas Bélához nem tudatos program, inkább egy megmagyarázhatatlan, sorsszerű készítés vezette: olvasás közben egyszer csak a szöveg olyan gondolkodási mélységet mutatott fel számára, amely alapvetően különbözött mindattól, amit addig filozófiaként ismert.

A beszélgetés egyik fontos gondolata az volt, hogy az olvasás önmagában nem vált meg. Szó esett arról, attól, hogy valaki naponta fél órát Hamvast olvas, a maradék huszonhárom és fél órában ugyanúgy képes romboló, reflexszerű működésre. Ez a felismerés fontos súlypontja volt az estének: nem a műveltség, nem a tudás került előtérbe, hanem az a kérdés, hogy az olvasottak miként hatnak vissza az ember mindennapi viselkedésére, döntéseire, reakcióira. Hamvast olvasni – ahogy Szervét beszélt róla – nem lineáris haladás, hanem inkább rejtvény vagy labirintus: az ember elakad, visszatér, félreért, majd továbbmegy, miközben a szöveg újra és újra visszakérdez az olvasóra.

Ez a tapasztalat különösen erősen jelent meg a *Karnevál* kapcsán. Szervét nem szépítette a regényt: következetesen nehéz,

Fotó: Toroczka Csaba

filmfinanszírozás Magyarországon, minden évben készültek olyan filmek, amelyekre érdeklődés is volt. Szavaival élve ma a tehetség-telenség bosszúja zajlik – bár annyi pénzt visz el a filmes szakma, mint Franciaországban, ahol évente 200 film is születik. Tanúi vagyunk milliárdos költségvetéssel készülő érdektelen munkáknak, és készülnek sikerfilmek úgyszólván baráti szívésségből. Hihetetlen erőfeszítés, amíg tíz forgatókönyvből akár egyetlen játékfilm is elkészülhet. Utánpótlás persze bőven van, hiszen egymás után telnek meg a forgatókönyvíró-kurzusok. Vajon milyen sikerrátával dolgozhatnak? A kudarcok ellenére az alkotásra született ember újra meg újra nekifog, ahogyan Kenyeres Bálint megjegyzi, megpróbálnak túlélni.

Órsi Ágnes

Az ember nem jópofizik a gyilkosaival

A címben szereplőhöz hasonló erős mondatokat is hallhattunk Kenyeres Bálint filmrendezőtől, aki a *Társalgó* című programsorozat decemberi eseményén volt a vendég.

A rendezvény az alkotó két rövidfilmjének vetítésével kezdődött – *A repülés története* (2009), *No. 3 (The Spectacle, 2025)* –, majd Brányi Mária és Géczi János vezették a beszélgetést, amelybe helyenként a közönség is bekapcsolódott. Mindkét film a cannes-i fesztiválon debütált (utóbbi egyedüli magyarként versenyzett), és több nemzetközi díjat is nyertek.

Kenyeres Bálint *A repülés történetét* tartja a legjobb alkotásának, annak ellenére, hogy már ez a film is kacifántos körülmények között készült el. Három nap alatt forgatták Normandiában, három különböző helyszínen, és a büdzsé is nehezen jött össze. A film eredeti terve véletlenül született, amolyan „mellékterméke” volt egy teljesen másik filmen való gondolkodásnak, és szünetben, levezetésként jött az ötlet. A rendező konzervatívként jellemezte a film szerkezetét, amelyet inkább novellának tart.

A hazai forgalmazásban *No. 3* címet kapott rövidfilm szintén alacsony költségvetéssel, plusz sok segítséggel és szívésséggel és a tervezettnél kevesebb forgatási nap alatt készült Monoron, egy cigánytelepen. A helyszín és a két amatőr főszereplő megtalálását hónapokig tartó terepmunka előzte meg. A rendező itt meg is jegyezte, hogy nem sokkal kevesebb munkával jár egy rövidfilm elkészítése, mint egy nagyjátékfilmé. A *No. 3* alapötlete álmában született, ebből készült a forgatókönyv. A címe sem véletlen, Kenyeres Bálint egy egész estés antológiafilmet tervez hat darab, tematikusan összefüggő rövidfilmből, amelyben ez lenne a harmadik történet.

Kenyeres általánosságban is beszélt a filmforgatásokról, illetve a saját filmkészítési stílusáról. Mesélt arról, hogy a véletlennek, „eltévedésnek” milyen sok szerepe van, és ilyenkor miként „szökik be az élet” a részletekbe, hiába írt meg előre valamit más-

ként. A filmforgatási munkát folyamatos önbecsapásként éli meg, „hogy erre képesek vagyunk, hiszen semmiből lesz valami, elmebeteg tempóban”, és rendezőként ezt a blöfföt olyan szintre kell emelni, hogy az egész stábot is meg tudja győzni erről.

A legnagyobb nehézségként azonban a hazai filmtámogatási rendszert emelte ki, amely finoman szólva is problémás, és rengeteg kritika éri. Akik követik az erről szóló híreket, olvassák a szakmai cikkeket, azoknak mindez nem újdonság, a *Társalgó* közönsége azonban leginkább döbbenet hallgatta Kenyeres Bálint nyers, kendőzetlen szavait a magyar film jelenlegi helyzetéről. Szerinte Andy Vajna annak idején szétverte a magyar filmszakmát, és a jelenlegi támogatási rendszer ezt csak fokozza azzal, hogy például nem szakmai alapon döntenek a támogatásokról. Mint mondta, a „tehesség-telenség bosszúja zajlik”. Emiatt a filmes képzéseket értelmetlennek tartja, magát a filmezést is szinte reménytelennek. Hiába mondhatnánk, hogy papíron, fesztiváldíjai alapján sikeres rendezőnek számít, mégis, nagyjátékfilmterveit évek óta visszadobják, és a rövidfilmjeire sem kap támogatást. Épp ezért még koprodukcióban sem tud nekiállni egy filmnek (ahogy tette azt első nagyjátékfilmjénél), mert Európában lehetetlen úgy filmet finanszírozni, ha a költségvetés egy része nem itthonról érkezik. Így kénytelen, mint sok más hazai rendező, alacsony büdzsével tervezni, és baráti alapon, szívésségek révén összetoborozni a forgatáshoz szükséges szakembereket. Ezért sem nevezte legutóbbi rövidfilmjét a Nemzeti Filmintézet által támogatott filmfesztiválra, és az ezt firtató kérdésre válaszul hangzott el a címben szereplő sarkos mondat: Az ember nem jópofizik a gyilkosaival.

Németh Csaba Miklós

Senki ne érezze túlzásnak a legenda szót. Vagy ha úgy hisszük, magától értetődő, hogy felnőttek olyan generáció Veszprémében, akik a legerősebb dózisban kapták a kultúrát, meghatározva későbbi személyiségüket, világlátásukat, akkor tévednek. Merthogy nem magától értetődő: szuggesztív karakterek kelljenek hozzá.

A legendák köztünk járnak

Nagy Karcsi 75. Művészetek Háza Veszprém, S-stúdió. 2026. január 8.

Intézményesült barátunk

Nagy Károly a Pannon Kulturális Házban 2024. szeptember 24-én látott. A szerkesztő: Grászli Bernadett.

Séd, 2024. 6. sz., 24. old.

Nagy Karcsi 75. születésnapját ünnepelni gyűlt össze a közönség azon az estén, amely jóval több volt egyszerű köszöntésnél. Inkább lett egy közös emlékezés, egy élő szövetű történetmesélés, amelyben egy város kulturális múltja és jelene fonódott össze egyetlen ember életútján keresztül. Nagy Károly neve meghatározó Veszprém kulturális életében, hiszen évtizedekkel ezelőtt igazi pezsgő életet varázsolt a királynék városába, megalapozva ezzel a jövőt, generációknak adva ezzel örök élményeket, életre szóló értékeket. A Művészetek Háza Veszprém alapító igazgatójaként, népművelőként, rendezvényszervezőként és mindenekelőtt közösségteremtőként olyan szellemi közeget hozott létre és tartott életben, amely sokak számára jelentett inspirációt, irányt és otthont.

Az este hangulatát már a kezdetektől áthatotta a közvetlenség: a beszélgetés újra és újra átlépte a színpad és a nézőtér határát, a közönség bevonódott, emlékek pontosítása, történetek összerakása vált közös ügyé. Ez az interaktív, közösségi jelleg nem volt meglepő – Karcsira mindig is jellemző volt.

Az estét Porga Gyula, Veszprém polgármestere nyitotta meg rövid, mégis személyes hangú köszöntőjével. Beszédében elmondta, hogy egy város identitását nemcsak az épületek, utcák és terek határozzák meg, hanem azok az emblemikus szellemek is, akik gondolkodásukkal, munkájukkal és jelenlétükkel formálják a közösséget. Ezek az emberek ugyanúgy részei egy város arculatának, mint például az épületek. A beszélgetést Grászli Bernadett, a Művészetek Háza Veszprém igazgatója és Kilián László író, szerkesztő, az intézmény irodalmi referense vezette. Már az est elején világossá vált, hogy bár a hangulat laza, mégis tudatosan felépített ívre számíthatunk. Vagy talán épp ezért. A beszélgetés vezetői, készülővén az estre – ismerve Karcsit – tudták, hogy muszáj lesz kereteket adni a beszélgetésnek, mely keretek között aztán szabadon lehet „közlekedni”.

Az említett kereteket Györgydeák Máté montázsa adta, amely különböző fogalmak mentén vezette végig a közönséget Nagy Károly életének és munkásságának főbb állomásain. Ezek a hívószavak nem pusztán egyéni életrajzi pontokat jelöltek, hanem egy egész korszak kulturális lenyomatát is kirajzolták. Az első ilyen fogalom az epifánia, vagyis vízkereszt volt, amely Nagy Károly születésnapjához kötődik. Karcsi humorral jegyezte meg, hogy születése pillanatában és még jó ideig utána sem tudta, mit jelent a vízkereszt, ám a személyes anekdota hamar tágabb emlékezéssé alakult. A családi történeteket baráti és szellemi kapcsolatok idézése követte: Szabados György, Paál István, Szóts Géza, Györgydeák György nevei hangzottak el. Ezek a nevek már előrevetítették azt a közeget, amelyből Nagy Károly érdeklődése és nyitottsága táplálkozott.

A nagymama alakja különösen erősen jelent meg az emlékezésben: Karcsi elmesélte, hogy 1956-ban egyedül disszidált Amerikába, és szó esett arról a levélről is, amelyet nemrég írt Donald Trumpnak nagymamája története kapcsán. Ezek az epizódok egyszerre voltak személyesek és történelmi, és persze kicsit „karcsisok”. Szó esett a Pannon Egyetemről is, ahová Karcsi a nyolcvanas években került népművelőként, és visszaemlékezéseiből egy pezsgő, kísérletező időszak bontakozott ki. Koncertek a menzán, táncházak, vetítések, farsangok és gólyabálók követték egymást, miközben az E-kamara valódi központként működött. Ezek az évek nemcsak kulturális értelemben voltak jelentősek, hanem azért is, mert erős közösségteremtő erővel bírtak. Felidéződött Namysłowski lengyel zenész neve is, akit Karcsi meghívott.

A jazz külön fogalomként, különösen erős érzelmi töltettel jelent meg a beszélgetésben. Karcsi elmesélte, hogy 1965-ben

édesapja vitte el a budapesti Népstadionba Louis Armstrong koncertjére, amely sorsfordító élmény lett. Ezt követően kapta meg első trombitáját, és ekkor kezdődött el a jazzhez fűződő, maig tartó kötődése. A történethez hozzátartozott az is, hogy a trombitálás rövid életűnek bizonyult, mivel a szomszédok nem viselték sokáig...

Külön fejezetet kapott a Dimitrov mint intézmény, valamint a punk fogalma, amelyhez régi plakátok és koncertemlékek kapcsolódtak. A beszélgetés nem kerülte meg a nehezebb témákat sem: szóba került Szilágyi László festő tragikus sorsa, aki 2007-ben lett öngyilkos, és akire Karcsi talált rá...

Érintőlegesen felmerült a népművelés és a politika viszonya is, valamint olyan meghatározó személyiségek neve, mint Mézszáros Zoltán és Muraközy Péter, akik egykor úgy fogalmaztak: „mind Nagykarcsik szeretünk volna lenni”. Szó esett a Fiala Művészek Stúdiójáról is, ahol irodalmárok, fotósok, festők, hivatásos és amatőr alkotók dolgoztak együtt, egymást inspirálva. Ez a közeget jól példázta azt a nyitottságot és befogadó szemléletet, amely Karcsi munkásságát végigkísérte.

Az est végén Grászli Bernadett behozta Nagy Károly születésnapjára tartott, majd közös koccintással és kötetlen beszélgetéssel zárult az ünnepség. A beszélgetés tehát nagyon sok mindenről szólt, de természetesen egy ilyen szerteágazó, gazdag életművet nem lehet másfél óra alatt maximálisan kitérgetni. Korábbi, Karcsiról szóló tudósításaim végén is mindig jeleztem – és úgy tűnik, ez már így marad –, hogy kérdés esetén forduljunk egyenesen a főszereplőhöz, Karcsihoz, aki Veszprém utcáit járja, s bizonyára nem fog elzárkózni a válaszadáستól.

Szabó B. Eszter

„Csak ha egyenlő partnerként tekintek a tárgyra, és játékosként ráhagyatkozom azok tulajdonságaira és nyelvezetére, válnak történetteremtő társakká.

A történet mindig az emberi tapasztalatra vonatkoztatva válik elbeszéltté.”¹

Lúdas Matyi-relatív (és megint előlről?)

Szálinger Balázs: *Lúdas Matyi* (Fazekas Mihály műve alapján). Tervező: Boráros Szilárd. Zeneszerző: Rab Viki. Koreográfus: Fitos Dezső. Rendező: Markó Róbert. Kabóca Bábszínház, bemutató: 2025. szeptember 27.

Amíg csillag

Markó Róbert: Sárkányok háza, Kabóca Bábszínház, 2025. szeptember 27. A képen: a Lúdas Matyi című bábszínházi előadás egyik jelenete. A háttérben látható a színház épülete.

Séd, 2025. 3. sz., 24. old.

Szálinger Balázs kortárs konnotációjú *Lúdas Matyi* a Kabóca Bábszínház és a Bóbita Bábszínház közös előadásában az ősrégi vándortörténet egyik leglényegesebb motívumát változtatta meg.

A hajléktalan Dzsamil-Ninurta, a „kecskés ember” több ezer éves, kőtáblára vésett esete, a 18. századi francia verses vásári mese az özvegyasszony fiának, Traubert-nek gazdagokat megalázó kalandjairól, a katalán, szicíliai, román, norvég, csángó népi elbeszélések, Fazekas Mihály „magyar regé”-je mind a szegény ember meséje volt, a törvény kirekesztetteinek ítélete, „A lepotsékolt nép dühös indulatja”-nak hol mókás-bölcs, hol kegyetlen-félelmetes, hol didaktikus-tanító irodalmi lenyomata. Ahogy Fazekas zseniális, hexameterekben írt, játékosan komoly négy „levonásá”-nak Phaerdrustól vett mottója mondja: „Szegénytől félj, akármilyen nagy úr vagy is, Furfangja mindig módot le lehet bosszúra.” (Ezért nem metaforizálhatja – hacsak ironikusan nem – magát Lúdas Matyiként a társadalom egzisztenciálsan kedveltje vagy szerencséje.) A bosszú mindig személyes, individuális cselekedet volt ezekben a történetekben, mert „oroslány Szíve kevésnek volt, hogy ... vissza pofozza, A' mi goromba tsapást vett a' zabolatlan erőttől”² és nem valószínű, hogy az erőszakos, hatalmaskodó urat eltángáló, vagy egy apát úron bűnt számon kérő főhős hasonló mondattal szembesült volna, mint amit a látott előadás végén Lúdas Matyi édesanyja mond a fiának: „Félek, hogy neked is lesz egy Lúdas Matyid.”

Az epikus szöveg ezúttal a vásári kesztyűs bábos jelenetek világába dramatizálódott az 1970-es évek óta gyakorlattá

vált „mutasd, hogy mutattok!” előadással szintetizálva. Lúdas Matyi karaktere a karneváli kultúra, a 18. század óta létező bécsi eredetű Kasper, a 19. században megjelent magyar Paprika Jancsi és Vitéz László – a Vidám Figurák – utóda lett, és egyben ellentétje is. Mindannyian huncutok, agyafúrtak, szájalósak, alapvetően jólelkűek, de ha kell, verekednek (mások nevében is), humorosak (az egyik vastagabban, a másik finomabban), a jég hátán is megélnek, de lusták is, és fegyelmezetlenek időnként, nem épp a társadalmi konformitás a jellemzőjük. Azonban míg az utóbbiak ellenfelei „intézményesített”, jelképes lények (rendőr, halál, ördög, banya, jogász, esetleg démoni krokodil), s velük konfrontálódva szórakoztató, szituációs, rövid ívű, kevés szereplős narratívákban láthatóak, melyeket a szójátékok, gesztusok, agresszivitás, harsány oda-vissza csapódó párbeszédetek telítnek, ők maguk nem változnak, nincs különösebb társadalmi státuszuk, picaro módján lépnek az egyik helyzetből a másikba, addig a veszprémi előadásban – miközben az előbb felsorolt összetevők némelyike ugyancsak megtalálható itt is – Lúdas Matyi emberekkel és szociális, társadalmi jellemzőkkel megrajzolt tériidőben járja az útját, fejlődik, hosszú távú terve vannak, túllát a pillanaton, személyes sérelmeitől a politikai gondolkodásig jut. Ő történelmi dimenziókban mozgatott, ráadásul egyszerre régiben és kortársban. Az előadás nyelvi – népies, szlenges, politikai közhelyes, szónoki, szójátékokkal operáló, nyelveket keverő, abszurd humorú – és motivikus világa – dr. (Koktéltreker) House-tól Mamma Miáig, a hipermarketekben meglegelő olasz ételek nevének szabadrablól (bármivel kapcsolatos) használatától a minimál gazdaságtani modellekig, könyvelőtől csendőrig és

sötét sutyóig, falusi óltól zászlóerdős kecskeszékig – eklektikus; különösen mókás az összekapcsolódások („Kericsse nekem fülörögészt!”; Döbrögi „unikornis lakómobilkastély”-t szeretne; „Átveszem az ünneplő kötényemet, a flitterest!” – mondja a mamika amúgy falusiasan; s a vásárban az alkudozó vita is érdekesen alakul: „Tudod, ki vagyok én? – No? – Én vagyok a VEVŐ!”). Egy feudális kapitalizmus zavaros élettere látszik kirajzolódni infantilis („Ügy verd el nekem, hogy én közben számolok!”), gátlástalan, hatalmát élvező, korlátolt kiskirályal, karriert építő butákkal, cinikus, elvtelen (maximum haszonelvű) okosabbakkal, az aktuális íratlan törvényeket betartó passzívakkal, akik azért kiabálni tudnak, ha kell (és már lehet). A legautentikusabb lény számomra a liba, a kis öntudatos individuum, aki nem fűzhető fel nyakba rakható sállá (mint társai), akinek minimalista a szótára („Gá!”), nem nyelvi eszközei azonban kifinomultak és beszédesek. Felháborodik, együttműködik, kritizál, figyelmeztet, helyesel. Figyel. Matyi a nyegle abszurdtól („Alszol? – Igen?”; „Mi lenne, ha dolgozni mennél? – Minek mennél?”; „Áruld a libákat! – Nem vagyok áruló”) a patetikus szónoklásig jut („Mert én a nép fia vagyok, én értem a népet...”; „A nép pedig engem választ. Engem választ, mert ismer a világ, mert jó vagyok...”), s csak az a szépséghiba, hogy a tanulás állomásait megjárt (ám orvosi esküjét Döbrögi esetében nem érvényesnek gondoló) igazságszolgáltató hős szájából ilyen mondatok hangzanak el: „... még kétszer megverem, aztán átveszem a hatalmat...”; „Övé volt minden a földön... most már enyém... jól fogom csinálni” – és beleül Matyi Döbrögi megüresedett székébe. Lehet, hogy minden kezdődik újra egy új verzióban? Fazekasnak azért tetszett a történet, mert a végén, miután Matyi el-

túnt, Döbrögi megjavult, és törvénytelenül nem bánt senkivel. Itt a harmadik verés elmarad, Döbrögi és ispánja börtönbe kerül, és az úr tartuffe-i gátlástalanságú mondatai – „Tudod, én rossz vótam. De már megváltoztam...” – érdektelenek. Melyik az utópisztikusabb?

Az, hogy a bábót és bábost egyszerre látjuk, ebben az esetben különösen érdekessé válik. „A nyílt játékmód abban az esetben nyer értelmet, ha az ember és báb, élő és élettelen között fennálló viszony feszültségviszonyként manifesztálódik (...), az élő és az átleskésített dolog kicserélhetősége egy belső dramatikát épít a bábjátékba...”³ A legizgalmasabb ebből a szempontból számomra Döbrögi-Dönci életre keltése. A báb kicsi, vörös fejű, mint egy torz manó egy meséből, a színész, Kocsis Pál robusztus mellette, súlyos hangú, minden (ízés, agresszív, öntudatosan ostoba vagy éppen nyavalygó) megszólalása teret teremt, az éles szemöldökű kis töpszlinek hosszú (jungli) árnyéka van. Ez is ő, az is ő. Szép, ahogy a bábok és játszóok „önmagukra” és egymásra néznek, érintik egymást. A színészek – Zöldi Ákos Tamás, Szakács Nadin, Kőszegi Mária, Róbert Gábor – teremtett lényei karakteresek, a szükséges szerepváltások élők és gördülékenyek. Dénes Emőke a zene maga, a történet érzékeny követője, az érzetek közvetítője, folytonossá tesz, átvezet és lezár. A vásári játékoknál természetes, hogy a szereplő kommunikál a nézőkkel, az előadás interaktív. A Markó Róbert által ren-

Fotók: Peka Roland

dezett darabban egyetlen nyílt, refrénszerű kitekintés van a nézőtér felé, ekkor minden báb és minden játszó nekünk éneklő a díszletből kinézve, a cselekményből „kifordulva”: „Megkapja mindenki mindazt, ami jár. Megkapja ez is itt, mindazt, ami jár” – legyen a zenés-ritmikus verés tárgya Matyi vagy épp Döbrögi. Milyen alapon kinek mi jár tehát? És nekünk, akiknek az arcába néznek, mi jár?

Az előadást 5 éven felülieknek ajánlják. Egy nyitott mű több szinten szól egyszerre. A kicsik nagyon keveset vagy semmit nem értenek valószínűleg a szövegekből, politikai és manipulációs modellekből, perverz lelkivilágokból, a szándékoltan hamis, agresszív éneklésből.

De érzik az indulatot, fájdalmat, szenvedélyt, feszültséget, ütést-verést, élvezik a táncot (nekik valószínűleg nem érdekes, hogy Döbrögi sosem táncol), és biztosan van közöttük, aki aggódik az egy szem megmaradt libáért. Az idősebbek tapasztalatai bonyolultabb elbeszéléssé írhatják a furfangos eszű Lúdas Matyi új történetét.

Vonderviszné Kapor Ágnes

Végjegyzetek:

- ¹ In: *A dolgok színháza* – SZFE-kötetek. Budapest, 2019. 267. o.
- ² In: Fazekas Mihály: *Lúdas Matyi*. <https://mek.oszk.hu/00600/00648/00648.htm>
- ³ In: *A dolgok színháza*, id. m. 229. o.

Hatévesnek áll a világ

Garmann nyara. Rendezte: Veres András. Kabóca Bábszínház, bemutató: 2025. október 4.

A gyermekek számára az életük történései azonos súlyúak, rangúak, és sokkal nagyobb komolysággal állnak a világ megfejtéséhez, mint általában a felnőttek, mivel első tapasztalataikat még csak most fogják megszerezni. Így van ez Garmann-nal is, akinek az iskolakezdés előtti nyarát meséli el Stian Hole mesekönyve és a Kabóca Bábszínház előadása.

Filozofikus mese a *Garmann nyara*, benne van kezdet és vég: a három látogatóba érkező nagynéni már élete vége felé jár, műfogsort hord és egyre nehezebben mozog. Garmann még az élete legelején jár, de kíváncsi a folytatásra, és a témában érintetlenként egyszerűen csak összeilleszti az okot az okozattal: „Szóval nemsokára meg fogsz halni?” Szerecsére a nagynéni a kisfiú szintjén válaszolja meg ezt a nagyon is prózai kérdést: „Igen, valóban nem sok van hátra. ... Akkor szépen kifestem a számát, felveszem az ünnepőruhámat, és végighajtok az égbolton a Göncölszekéren, míg el nem érek egy nagy kapuhoz. Ott beszélök

egy nagy kertbe, amely ugyanolyan csodálatos, mint a tiétek, csak egy kicsit nagyobb.”

Mennyi bölcsesség, mennyi költészet, mennyi finomság rejlik az egyébként lényegre törő és tömör szövegbe rejtve! Az élet-halál, elmúlás témaköre mellett a kisfiút foglalkoztatja még az aggodalom kérdése: őt az iskolakezdés, az úton való helyes átkelés, az első fogak elvesztésének időpontja aggasztja; míg a nagynéni a tél, a gurulós járókeret használata miatt szoronganak. Garmann szülei szintén készségesen válaszolnak a nekik szegezett kérdésekre. És a kis felfedező le is vonja a következtetéseit, mindenki fél valamitől, mindenki izgulhat korra, nemre való tekintet nélkül, de „aki semmire sem emlékszik, az nem is aggódik semmi miatt”.

Találkozásokból, párbeszédkekből, apró történekből bomlik ki az iskolakezdés előtti, utolsó „felhőtlen” nyár története: katica száll Garmann orrára, élettelen kismadarat talál, a nagynéni, a Mama és

a Papa életének mozzanatait figyeli meg a főhős. És mindezek felett ott lebeg az iskolakezdés, a változás árnya. Bár néhol felhők úsznak át a gyermeki derű napsütötte egén, mégsem szomorú előadás a *Garmann nyara*, melynek hőse melankolikus, emlékező, összegző, töprengő kis emberi lény. A változásokat és az élet nagy kérdéseit természetesen tárja elénk; komolyan veszi ez a mű az olvasó- és nézőközönséget, egy olyan főhőst megmutatva nekünk,

akinek antennája van a világban rejlő lírai jelenségek, a költészet fogadására.

A Kabóca Bábszínház előadása pontosan, precízen lehelni színpadra a mesekönyvet, a nagyon fontos mondatok és gondolatok mind-mind elhangzanak, a könyv képi világa is felidéződik a színpadon. (A könyv illusztrátora is maga az író, Stian Hole.) Mindezt az oly komoly, mégis derűs történetet játékosan, finomsággal mutatja be Dénes Emőke játéka. Tökéle-

tesen eltalált hangnemű, aprólékos gondossággal megmunkált kis norvég ékszer, egy cseppecske csigahéj a *Garmann nyara* előadás, mely egyaránt szól kicsikhez és nagyokhoz. „Csigahéjat hoztak énnekem. / A tenger mappája benne énekel, / színig telik habbal a szívem, / árny- s ezüsthalak úsznak lelkemem. / Csigahéjat hoztak énnekem.” (Federico García Lorca)

Szikra Ágnes

A meggyfa meséje különleges szövetű előadás: a cigányság népmesei hagyományai, megtörtént események és a társulat improvizációs jelenetei fonódnak össze benne. A darab kiindulópontja *A cigány asszony és az ördög* című népmese, amelyhez egy huszadik századi történet társul: a hatvanas-hetvenes évek „meggyagos emberé”, aki a kecskeméti konzervgyárból vásárolt meggyamagokkal való kereskedés miatt vált hírhedtté. Mese és valóság effajta rétegződéséből született meg az előadás, mely úgy játszadozik a néző érzékelésével, mint a szereplők a meggyamagokkal.

Meggyamagzápor

A meggyfa meséje. Kabóca Bábszínház, 2025. november 29.

Az igazi csillag mindig fényesen

ora Imre élő önálló kiállítás. Kabóca Bábszínház. An pillanatok az életben, amikor a kreatív alkotás teremt határokat. Noha csak a jó szellem, minik színt ad. Séd, 2025. 5. sz., 17. old.

A színpadképet egy magasba nyúló, festett meggyfa uralja, amely egyszerre díszlet és szimbólum. Mögötte egy kisebb, szekér kinézetű emelvényen kapnak helyet a zenészek, akik nem pusztán

kísérik az előadást, hanem aktív résztvevői is annak. A különféle használati tárgyakkal felépített tér vándorcigány-táborhely benyomását kelti, ami szervesen kapcsolódik az elbeszélte történetek világához.

Három férfi mesélő idézi meg Gabóra Kálmán és családja kalandos életét, miközben folyamatos dialógusban állnak a zenészekkel. A történetmesélést dalbetétek szakítják meg: a feltehetően cigány népdalokat autentikusan egy hosszú, sötét hajú nő adja elő, élénksárga ruhában, mezítláb, finom, visszafogott mozgással. Bravúros megoldásnak tartom, hogy a szereplőt először báb képében látjuk, s csak utána lép színpadra élő, hús-vér nőként, énekelve. Mindez a báb távolító hatását azonnal elveti, és közel hozza a nézőhöz az elbeszélte sorsot, emberivé, megfoghatóvá, átérz-

hetővé téve azt. Oldalról, a meggyfa alatti, takart térből, mint egy hevenyészetten felállított sátorból érkezik elénk a sárga ruhás nő, aki a megtépázott cigány asszony, a gondoskodni akaró anya fájdalomát énekl meg minden egyes alkalommal.

Az előadás bábszínházi megoldásai kreatívak és játékosak. Emlékezetes például a ház kicsi ajtajának megjelenítésére használt, cipősdobozra vágott, nyitható nyílás, amin a báb nem fért ki, vagy az a jelenet, amikor a király és a nő bábját a paraván körül megpörgetve jelzik a köztük zajló erotikus kapcsolatot. Ez a legtöbbször kendőzetlen erotikával átítatott humor az, ami igazán emberközelivé teszi a mesét, sokszor viszont éppen emiatt érezhető belőle az a sajátos keserűség.

Különösen erős színpadi elem a meggyamagok jelenléte. Nem pusztán kelékek. Mélyítik a népmesei vonalat, miszerint a cigány asszony az ördög átkaitól meggyfává változott, továbbá a „meggyagos ember” emlékét is őrzik, mindezen kívül pedig hangkulisszaként és ritmuselemként is működnek.

Az előadás végén a fáról aláhulló meggyamagok záporozása nyitott szimbó-

lummá válik: lehetnek könnyek, verejtékcseppek, elszóródó sorsok vagy meg nem született gyerekek – a jelentés a nézőben folytatódik. *A meggyfa meséjének* számomra éppen ettől lesz ereje: hogy hagyja egymás mellett élni a mítoszt és a valóságot, a humort és a fájdalmat, és szimbólumait a tárgyi világból hozza létre. Érdekes, rétegzett és emlékezetes előadás, amely nemcsak mesél, hanem gondolkodásra is hív.

Ollé Emese

Szokásunkká vált néhány kedves barátnómmal, hogy az adventi időszak végén, mielőtt belevetnénk magunkat a családi ünnepi forgatagba, együtt lelassulunk egy közös mozis vagy színházi élménnyel. Idén a Kabóca Bábszínház improvizatív színházként hirdetett estjét választottuk, elsősorban Pogány Judit neve miatt, másodsorban pedig részemről azért, mert még sosem jártam a 2024 márciusában átadott új épületkomplexumban, a Deák Ferenc utca 13-ban, és nagyon kíváncsi voltam rá.

Pogány-áradat, vágatlan verzió

Spontán – vendégművész: Pogány Judit. A beszélgetést vezette Kocsis Pál. Közreműködött: Markó-Valentyik Anna és Zöldi Ákos. Kabóca Bábszínház, 2025. december 20.

Az előadásról annyit lehetett előre tudni, hogy egyszeri és megismételhetetlen alkalom, írott szöveggel nélkül (ahogy az az improvizatív színháznál már lenni szokott), és az előadásokra meghívott vendégszínészek a házigazda, Kocsis Pál (Jászai Mari-díjas színművész) életének fontos szereplői. Ezt egyébként részletesen ismertette maga Kocsis Pál is az előadás elején.

Házigazdánk Pogány Juditot (a nemzet színésze, Kossuth- és Jászai Mari-díjas,

érdemes művész, a Halhatatlanok Társulatának örökös tagja) „szakmai keresztanyjaként” mutatta be, majd elmondta, hogy minden vendéget megkér, hogy hozzon magával egy tárgyat, amiről kérdéseket tesz fel, például, hogy a tárgyról milyen íz/illat jut az ember eszébe. A kapott válaszokat (amelyek a színpadról érkeztek, hiszen a közönségnek azt nem említette a házigazda, hogy tőlünk várja a választ) a „játszótársak”, vagyis a bábszínház két te-

hetséges fiatal színésze, Markó-Valentyik Anna és Zöldi Ákos Tamás lelkiismeretesen felvették egy táblára.

A kissé hosszúra nyúlt felvezetés után főrendezőnk a vendégnek szegezte az elsőnek hitt (de mint kiderült, egyetlen) témát: „Jutka és az állatok”. Az elkövetkező másfél órában ezután egyik állatmentő vagy háziállatokról szóló történetből a másikba potyantunk. Ezek többsége kicsit vagy nagyon bizarr volt, helyenként erősen szatirikusan

előadva; hallhattunk a macska által a kis Jutka válláról levadászott papagájról, a véletlenül megölt hosszú orrú süniről, arról, hogy hol játszott a legtöbbször Koltai Róbert a család aranyhőrcsögével, megismerhettük a kaposvári temető „fagyott fütyijű” kóbor kutyájának történetét, akit a művész-nő az előadások után etetett a büfés maradékkal, valamint azt is megtudhattuk, hogy miként kell megtanítani pisilni az újszülöttként mentett kismókusokat.

A végtelenül és céltalanul hömpölygő történetfolyamat helyenként egy-egy újabb kérdés törte meg a tárgyról (ami egy tölcseres bohóc volt, mint utóbb kiderült), valamint a két ifjú színész rögtönzött etűdjei sapkákkal és egyéb, véletlenszerűnek tűnő (de bekészített) tárgyakkal elbáboz-

va. A színpadon néha átültek a beszélgetők egyik székpárból a másikba, majd vissza, és vártam, hogy mi fog kisülni a játékvezetőnk órájából többször felhangzó időzítő-figyelmeztetőből, miként fog ez beépülni a játékba...

Úgy egy óra után kezdtem azt érezni, hogy a gyermekkoromban Vukkal azonosított, s azóta is változatlan és ezer közül is felismerhető hangot hallgatva összeszorul a szívem. Méltatlannak éreztem azt az esetlen sallangokkal megtűzdelt, rendezői segítséget nélkülöző monodrámát, amit Pogány Judit kénytelen volt előadni a színpadon. Az ifjú színészek kis etűdjei ötletek voltak, de a dramaturgia nem kötötte össze a színpadon jelen lévő négy színészt, nem alakultak egy darabbá, szinte csak

kerülgették egymást, s a hozott tárgyhoz kapcsolt szavakból a végén összeállított jelenet elszomorítóan laposra sikeredett (az időnként felhangzó csilingelések Kocsis Pál órájából pedig sajnos csak véletlenül ki nem kapcsolt figyelmeztető volt, s nem a műsor részei).

A jó színészi játék egy erős sodrású folyó, amit a rendezői instrukciók, mankók szöveggel nélkül is hozzásegíthetnek ahhoz, hogy dicsőséges Niagara-vízesésként, elsöprő erővel hasson a nézőkre. Amit a *Spontán* ezen előadásában láthattunk, az sajnos minden adottság ellenére is csak egy holtágakban lendületet veszítő, dicső, de szabályozatlanságában erőtlen folyó maradt.

Nyakas-Fehér Fatime

Pogány-bestiárium

Spontán – vendégművész: Pogány Judit. A beszélgetést vezette Kocsis Pál. Közreműködött: Markó-Valentyik Anna és Zöldi Ákos. Kabóca Bábszínház, 2025. december 20.

De mi kell a jó anekdotához? – teszi fel a kérdést magának majd' mindegyik néző, aki figyelmesen nézte/végighallgatta/átnevette a csaknem kétórás, Pogány Judit személyiségének egyik jellemző jegyét felvillantó estét. Egyetlen, hangsúlyos mozzanatra fókuszáló történet? Meglepő fordulatok, amelyek tükördarabokként szikráznak és egyre-másra eltérő ábrázata-t mutatják meg a históriának? Csattanó, amelyet olykor-olykor dupla vagy tripla csomagolásban ajándékoznak oda, és a végül napvilágra kerülő szuvenir egyszerre mutatja meg az életbölcseletet, az etikát, az emberi tartást és a világ méltóságát? Közismert, jól társalgó személyiség, aki képes figyelni az őt megszólítóra és a beszélgetésüket követőkre? Avagy elégséges, ha valaki tüneményes személyiség, aki minduntalan képes boldognak maradni, s ami még ennél is fontosabb, a boldogságát másoknak is – legyen az csicsörke, kutya vagy munkatárs – átadni? Nem tudható, mi is lenne az egyértelmű válasz.

Azonban azt igen, hogy az anekdota akkor a leghatásosabb, ha az szóbeli és – bármilyen módon létrejött – közösséghez szól.

A sokak érdeklődését felkeltő kabócás alkalmon a hallgatók Pogány Judit szívközele állattörténetei közül ismerkedhettek meg néhányal. Hihető, hogy a művész terjedelmes és ártatlan bestiáriummal rendelkezik, csak éppen olyasmivel, amelyben az állattörténetekhez nem képi illusztrációk tartoznak, hanem

színpadiak, s ahol a narrátort nem csak a morális-allegorikus kifejtéstől való távolságtartás, hanem életszeretet és tiszta beszéd jellemzi. Az est főhőse példák sokaságát szolgáltatva arra, miként szabad a bioszféra tagjait az emberrel egyenrangúvá emelni, miként nemesedik meg a tört szárnyával beteg csicsörke vagy a télidőben temetőben éjszakázó kutya jóvoltából embervoltunk. Miféle lélegzsgazdagság szükséges az érző lényekhez odaforduláshoz, az állatbarátsághoz milyen szemlélet tartozik, s mindezek miként formázzák a személyiséget, hogyan befolyásolják a művészpályát – s ehhez hasonló dilemmák ébrednek a programon részt vevőkben, hasonlóak a teátrumi hasznos előadások nyomán keletkezőkhöz.

A Kabóca Bábszínházban a pillanat mágiáját olykor érzékelni képes, olykor képtelen színművész, Kocsis Pál indította el beszélgetős-improvizációs sorozatát,

aki ígérete szerint a veszprémi közönségnek havonta fog új vendéggel szolgálni. Az egyes alkalmak specialitását az adja, hogy a vendégművészek történeteire helyi játszótársak csatlakoznak, miként a december 20-i, Pogány Judit jóvoltából teremtett előadáshoz a bábművészek, Markó-Valentyik Anna és Zöldi Ákos. A Kocsis kérdéseire válaszul születő, Pogány Judit által előadott történetek előre nem látható jeleneteket inspiráltak, előadás, játék és bábjátékot ihlető produkció követte egymást, s végezetül ekként teremtődött meg a közel nyolcvan nézőt elkápráztató, megismételhetetlen, elsőrangú színházi élmény.

Géczi János

1931-től, a második magyar hangosfilmként és a két Gyula (Csortos és Kabos) jóvoltából annyira sikeres lett a *Hyppolit, a lakáj*, hogy 1965-ben színpadi változat is készült belőle. A Nóti Károly–Zágon István szerzőpáros írt komédiát belőle, Eisemann Mihály dalai pedig azóta is slágerek.

Nem bírok a lakájjal...

Nóti Károly–Zágon István–Eisemann Mihály: *Hyppolyt, a lakáj*. Rendezte: Dolhai Attila. Veszprémi Petőfi Színház, 2025. december 5.

Kétség és
Szőtényi Levente–Bodó János
Idező: Oberfrank Pál, Veszprémi Petőfi Színház, 2025.
Tudós óra elhárít az éjszakai álom a darab népszerűségét, és a Nóti Károly–Zágon István szerzőpáros írt komédiát belőle, Eisemann Mihály dalai pedig azóta is slágerek.

Séd, 2025. 6. sz., 9. old.

Életem uto
Samuel Benchetrit: Vigaszfűtár – az
rendel

Séd, 2025. 3. sz., 5. old.

Aranka, Schneider Mátyás fuvarozó felesége inast szerződött, hiszen a rózsadombi villához előkelő életforma is dukál. Így kerül Hyppolit (a film lakája) vagy Hyppolyt (a színházi változaté) az anyagiakban bővelkedő, a társadalmi ranglétrán felfelé kapaszkodni kívánó, sznob családhoz és forgatja fel mindannyiuk (Mátyás, Aranka és lányuk, Terka) életét. A Veszprémi Petőfi Színház előadásának erénye, hogy természetes, gördülékeny, alapos elemző munka előzte meg, és minden a helyén van. A dalokat megsegítik pici tánccal (a koreográfus ismét Király Béla), ami jól áll az előadásnak. Olyankor a legszórakoztatóbbak a színészek, amikor elfelejtik, hogy a darabban szerepelnek. Modoroskodó mondatok, poénra írt párbeszédek sorjáznak, nem lehet nem nevetni. Valahogy a mögöttes tartalom – tudniillik, hogy Schneider, az alkalmazkodni képtelen kispolgár és a grófi körökből érkezett, arisztokratikus Hyppolyt között ellentét feszül –, az hiányzik. Amit tudott hozni Csortos és Kabos, azt nem hozza a Cservenák–Kőrösi páros. Kőrösi Csaba természetesen és hitelesen alakítja ezt a szegény családapát, aki csak az üveg sörét szeretné elfogyasztani és nyugodtan újhagymát enni, ugyan-

akkor Cservenák Vilmos valahogyan kívüli marad számomra ezen a szerepen. Se nem ironikus, se nem önironikus, se nem félelmetes, egyszerűen csak van, és mindenki feltétel nélkül elfogadja a létezését, felsőbbrendűségét.

Módi Györgyi Arankája hihető, de ez az eltúlzott felfelé törekvés, a kétségbeesett igyekezet nem elég ahhoz, hogy úgy nevesek rajta, hogy közben együtt is érzek vele. Terka (Szederjesi Teodóra) és Nagy sofőr (Horváth Dániel) kettősből tetszett az ebben a közegben természetesen mozgó Horváth Dániel alakítása. Egyszerűen aranyos, szeretni való fiatalember, hiába Szeniczey gróf, ő az egyik legönazonosabb figura az előadásban.

Miközben nézem a pörgős, jó ritmusú előadást, a következő kérdések érlelődnek bennem. Miért, mi célból, mi végre? Miért választották pont ezt, miért adják elő ezt a színdarabot? Pusztán a szórakoztatás miatt? Fel kell csendülniük ezeknek a régi nótáknak? (Élő zenével játsszák az előadást, zenei vezető Horváth Elemér Emi és Horváth Péter.) Megjegyzem, jól énekelnek a színészek mindannyian, és élvezetesek az általuk előadott számok. De elengedhetetlenül szükséges, hogy megismerjük Schneiderek történetét? Persze, újszülöttnek minden vics új, a 2008-as, Bujtor István rendezte előadás óta már sok víz lefolyt a Sédem...

Valahogyan komoly vagy dupla fenekű tartalma nincs ennek a produkciónak – valószínűleg nincs is ennek a műnek egyáltalán –, és a hangsúlyok sem elég élesek. (Egyébként a filmben sem: mert amikor

a család fő, Kabos Gyula kiosztja a végén Hyppolitot, pont ugyanolyan hangnemben és hangsúllyal beszél, mint a történet során korábban bármikor.) Amikor Hyppolyt elemében van, és amikor a végén kiadják az útját, éppen ugyanolyan képet vág és ugyanolyan hangot használ a színdarabban. Nem érhető tetten emiatt a változás, az emberi tényező; tét nélküli a játék, és a konfliktus sem elég erős, éles a régi és az új élet között.

Az előadás számos pozitívuma betetőzéseként fontos kiemelni, hogy Kőrösi Csabának jutalomjáték ez a szerep, természetesen, rokonszenvesen jeleníti meg a kisembert, egyáltalán nem szabad Kabos-átírat, hanem eredeti Kőrösi. Figyelem, hogy csak a darab legeslegvégén, amikor végre a sarkára áll családfőnk, akkor engedi meg magának, hogy a „hagymát eszem hagymával” résznél megidézze a híres komikus elődöt.

Údító vidámságot hoz Hirschl Laura és Keller Márton Mimi–Makács Csaba kettőse, ugyanígy rövid, de jól kidolgozott jutalomjáték Haraszi Elvira (Julcsa) és Sikó Koppány (Tóbiás) alakítása. Aki szeretne kikapcsolódni, kacarászni és viszszafelelni az időben majd' száz évet, aki szeretné (újra) hallani az olyan ismert melódiákat, mint a *Pá, kis aranyom*, a *Bóg a tehén* vagy a *Köszönöm, hogy imádtam* címűek, az ne habozzon: látogasson el a Petőfi Színházba, és megtudhatja, hogy mennyire „jó a habos sütemény”!

Szikra Ágnes

Köszönet és hála

Tom Ziegler: *Grace és Gloria*. Veszprémi Petőfi Színház, Latinovits–Bujtor Játékszín. 2026. január 6.

A színen egy otthonosan berendezett szobabelsőt látunk. Az ágyban fekvő hölgy Wagner monumentális hatású zenéit idéző, vidéki amerikai muzsikát, countryt hallgat. Ebbe a látszólag idilli helyzetbe érkezik egy másik hölgy, aki, miután tisztázza a zenét hallgató társa személyazonosságát, maga is bemutatkozik. Az ágyban fekvő Grace végstádiumos daganatos betegségben szenvedő vidéki asszony, míg az érkező, aki a messzi nagyvárosból robban a szobába és a színre mint a helyi hospice alapítvány küldöttje, Gloria.

Grace mindaddig visszautasítja a segítségére érkezőt, mígnem kiderül számára, hogy egyik szükségletének az intézésében Gloria a segítségére lehet, s elfogadja vendége szolgálatait. A két nő idővel egymásra hangolódik. Grace számára óriási segítség, hogy Gloria leállíttatja azt a számára kellemetlen lakópark-építkezést, ami nemcsak a háza mellett található almáskertet pusztítja el, hanem az almáskerttel együtt elpusztítja Grace szép és

kevésbé szép emlékeit, és ráadásul Grace-nek az élettől való elköszönését sem könnyíti meg.

A két nő fokról fokra meg- és kiismeri egymást, és mindketten ráébrednek, hogy valóban segíthetik egymást. Komoly, felemelő, humoros, ironikus, groteszk és kifejezetten fanyar történeteken és helyzeteken keresztül szép lassan elfogadják egymást, elkezdnek kötődni egymáshoz.

A történet tükördramaturgiai szerkezetre épül, a szereplők fokozatosan felfedik magukban a másikat. Ráébrednek, hogy több bennük a közös, mint ami elválasztja őket. Grace megismeri Gloria tragédiáját, hogy miért teljesít hospice szolgálatot, s ez könnyebbé teszi számára, hogy saját elmúlását el tudja fogadni. Grace megérti Glóriát, Gloria megérti Grace-t.

Érdekes és izgalmas jelentéssel bír a szereplők neve. A *grace* szó jelentése: ke-

gyelem, méltóság, báj, kecsesség, de lehet asztali áldás vagy vizsgára bocsátás is. Valási összefüggésben: kegyelem, isten kegyelme, bűnbocsánat, megkegyelmezés. A *gloria*: dicsőség, dicsfény, fénykoszorú. Mindkettőjükre szükség van ahhoz, hogy a magukban rejlő jelentéseket és tartalmakat képviseljék, hordozzák, és kellő módon és kellő időben ki- és beteljesíthessék.

Grace hisz az emberi élet felett álló dolgokban, míg Gloria próbál megkapaszkodni a földi életben számára még létező és értelmet adó eseményekben, emberekben. Ilyen lehetőség számára, hogy szebbé tegye Grace utolsó napjait, és Grace sorsán

keresztül elfogadja a sajátját. Mindazt, ami eddig vele történt, és mindazt, ami ezután történni fog.

Az igazán felemelő és szép pillanatok a két kitűnő színésznőnek, a Grace-t alakító Móri Györgyinek és a Gloriát megformáló Palásthy Beának köszönhetőek. Megható, ahogyan azonosulnak a karakterekkel, és ahogy egymást segítve kölcsönösen figyelnek a másik játékára. Éppen úgy, ahogy a darabban megjelenő két személy egymásra talál, ők ugyanúgy kapcsolódnak össze, és kettőjük elbűvölő játéka kicsit feledteti is azt a komolyságot, amiről az előadás tulajdonképpen szól.

A darabot 1995-ben írta Tom Ziegler. Léggőre visszaadja a '90-es évek Amerikájának bizakodó világát, ugyanakkor ott van benne az anyagiassá váló amerikai vidéki és nagyvárosi élet kiüresedése, jövőtlenségének a szomorú lehetősége, a fizikai létező világának sivársága. 1998-ban filmet is készítettek belőle Bill Duke rendezésében. Az előadás egy felvonásból áll, és a Petőfi Színház egyik színésze, Máté P. Gábor rendezte.

Dósay Norbert

Azért most, itt Pannóniában is történhetnek csodák. Ha hosszú időre nem is, de néhány órára elvarázsolhatnak minket valahová, egy időn kívül időbe, téren kívüli térbe, ahol megtörténhet az ünnep. Csak varázslók, művészek kellene hozzá. Szükségünk van *kairosz* időre, amikor megélhetjük azt a felhőtlen, a jövőbe nem tekintő örömet, amit az ősi ünnep jelentett: amikor a vadászok hazatértek a hússal, amikor lobogott a tűz, és együtt voltunk, és senki nem gondolt a holnapra, a hidegre, az éhségre, a betegségekre, bajokra. Amikor átjárt minket az együttlét (együtt-lét) és az együtt levés (a folyamatos együtt létezés, a *van*) öröme.

Diótörő Szentpétervárról

P. I. Csajkovszkij – E. T. A. Hoffmann – A. Dumas: *Diótörő*. A Szentpétervári Balett Társulat és a moszkvai Nagyszínház előadása a Budapesti Filharmóniai Társaság szervezésében.

One Veszprém Aréna, 2026. január 15.

Gadamer szerint a művészet egyszerre játék, szimbólum és ünnep, s mint ilyen, mindig, minden korban és helyzetben legitim, egyben szekuláris döntés is: véget kell vetni a képrombolásnak. A játék az emberi élet elemi funkciója, a szimbólum önmagunk újrafelismerésének lehetősége, az ünnep pedig egy olyan kommunikáció visszaszerzése, amiben mindenki kivétel nélkül részesedik.¹

A Budapesti Filharmóniai Társaság ennek az élménynek a megélését teszi lehetővé a számunkra, nézők számára, amikor Magyarországra hozza a Szentpétervári Balett Társulat és a moszkvai Nagyszínház – a Bolsoj – művészeinek *Diótörő*-előadását. Tóth László, a társaság elnöke és Szávin Viktor projektvezető nem titkolt szándéka a művészetközvetítés, azon belül is a magaskultúra eljuttatása akár vidéki városokba is. A két szervező bizalmat szavaz nekünk, hisz bennünk, nézőkben, hogy el tudjuk dönteni, mi az, ami minden más körülmény kizárásával egyszerűen *érdek nélkül tetszik*² nekünk. Hisznek benne, hogy mi is tudunk még, és akarunk ünnepelni és játszani, és talán így mi is különbekké válhatunk, mint amilyenek a hétköznapijainkban – a *kronosz* időben – vagyunk.

A helyszín kétségkívül funkcionális: elfér benne az előadás, a díszlet, az emberek, a parkolóban van hely az autóknak, és nem fázunk, de azért az Aréna mégiscsak autóipari szerelőcsarnokok nem létező esztétikumát idézi. Szerencsénkre egyszer csak kihunynak a fények, a sötétben eltűnnek a konzolok és vastraverzek, eltűnik a szürke, orwelli beton, és már a lehajtható szék sem nyom, mert szinte fi-

zikálisan is magához emel, és ott születik előttünk a csoda.

Olga Pavlova a szemünk láttára válik a babájáért rajongó, azt babusgató kislányból csodálatos hercegnővé, aki szinte repül a színpadon Rinat Bikmuhametov karjai között. A művészek olyan szakmai felkészültségről tesznek tanúbizonyságot a szemünk láttára, ami – talán közhely, de tényleg így van – elfeledteti, hogy létezik a gravitáció. Egyedülálló könnyedség és elegancia jellemzi a mozgásukat: Rinat Bikmuhametov külön érdeme, hogy egyetlen pillanatra sem „nyomja el” partnerét. Minden páros megjelenésnél érezhetően az a célja, hogy Pavlovát mutassa meg a közönségnek. Olyanok ketten, mint a gyűrű és a briliáns: Bikmuhametov aranyba foglalja Pavlovát és úgy mutatja meg a ragyogását, csillogását. Nincs öncélú technikai bravúroskodás, Pavlova és Bikmuhametov nem erőszakolja ki a figyelmet: a legnehezebb elemek is a légiesség, a könnyedség látszatát keltik. Egymásra figyelnek, és ez vonja be a nézőt, ez hiteti el a nézőtérrel, hogy nincs külön színpad és nézőtér, csak egy közös tér létezik, ahol mindannyian Diótörő hercegek és Mária (Clara, Mása, Claire) hercegnők lehetünk. Nem csoda, hogy a *pas de deux* adagio tételénél elnémul a nézőtér, kétezer ember figyelni lélegzet-visszafojtva a boldog varázslatot. A nézőtérrel ülő gyerekek tátott szájjal, elbűvölve nézik a csodát, a felnőttek – a felnőttek pedig néhány percre gyerekké válnak. Mindenképpen ez a darab – gyönyörűen felépített – csúcspontja zeneileg és táncművészeti szempontból is, ehhez képest már a szólók és a kóda is inkább a virtuozitást húzzák alá.

Külön figyelmet érdemel Viktoria Volcskova művészi teljesítménye. Mint Columbine, karakteres mozgást (és ha kell, mozdulatlanságot) produkál. Pontossága, mozdulatai óraszerkezetet idéznek. (Nyolc és fél éves fiamban felmerül a kérdés, hogy „a néni igazi-e”). Alekszej Liszicin Drosselmeyer szerepében vidáman kergeti a gyerekeket, majd Egérkirályként vadul támad Diótörő hercegre. Művészi érzéke és technikai tudása abban is megnyilvánul, hogy tökéletesen hozza a két teljesen eltérő karaktert. Drosselmeyer is önálló egyéniség, és az Egérkirály sem csak egy az egerek közül: Liszicin önmagában is jellemet ábrázol, történetet mesél a színpadon.

Sajnos egy rövid kritika helyszűke miatt nem említheti név szerint a teljes társulatot, pedig megérdemelnék: mindenki, külön-külön. Még egyszer ismétlem: kivétel nélkül minden művész, minden hópehely és kisegér kivételes tehetségű, fantasztikus táncos.

A díszletek láthatóan kompromisszumos megoldás eredményei: szép, kulturált festett díszletet láthatunk, amit én sokkal jobban szeretek, mint a pusztán vetített díszletet, és – tekintettel a *Diótörő*re, a karácsony hangulatára – én bizony igénylem is a karácsonyfa, a kandalló, a fenyőfák, a hó vizuális megjelenítését. Életem legszebb *Diótörő*jét a moszkvai Nagyszínházban láttam, hasonlóan tehetséges, kiváló művészekkel, de ott épített, önálló művészi értéket képviselő díszlettel, ami időnként a karácsonyfa ágai közé vezette a szemet. A festett díszlet pozitívuma – amellet, hogy egy utazó produkció esetén praktikus, szállítható – az, hogy semmiképpen nem vonja el a figyelmet a táncművészek telje-

sítményéről. Összességében megállapíthatom, hogy Magyarországon soha nem láttam ehhez foghatóan gyönyörű előadást, még az Operaházban sem. Magyarországi viszonylatban talán nem mellékes az sem, hogy az előadás több vidéki helyszínre is eljutott, az Operaház jegyárainak töredékéért. (Magánvéleményem az, hogy itt, most többet kaptunk a pénzünkért.) Eddigi legjobb magyarországi balettélményem lett a 2026. január 15-i veszprémi előadás, ez a *Diótörő* az oroszországi művészekkel.

S ha szabad még egy halk, tartózkodó megjegyzést tennem: szerintem legyünk ismét önmagunk, adjuk át magunkat az emberi lét egyik legalapvetőbb tevékenységének, a játéknak, és legyünk részesei annak a közös kommunikációnak: vegyünk részt az ünnepben. Vessünk véget a képrombolásnak: nyugodtan olvassunk orosz írókat, hallgassunk orosz zenét, és aki csak teheti, nézze meg a Szentpétervári Balett Társulat és a moszkvai Nagyszínház, a Bolsoj *Diótörő*-előadását. És végül, szeretném, ha a művészekhez is eljutna az

üzenet, amihez remélem, sokan csatlakoznak: nagyon meghatódtunk, hogy eljöttetek hozzánk, köszönjük, hogy itt voltak, és nagy szeretettel várjuk őket vissza.

Spindler Zsolt

Végjegyzetek:

- ¹ GADAMER, Hans-Georg: A szép aktualitása. In: Uő.: *A szép aktualitása*. Athenaeum, Budapest, 1994.
- ² KANT, Immanuel: *Az ítélőerő kritikája*. Osiris, Budapest, 2003.

„...a dolgok úgy állnak össze, mintha eleve így kéne lenniük..”

A Lovasi Trió a Hangvillában. 2025. november 29.

Nehezített pályával indult ez a novemberi estém, ugyanis az október végétől dübörgő adventi-karácsonyi, harsogva elcsendesedésre/bekuckózásra buzdító audiovizuális ingerek hatására napok óta egy indiai akcentussal énekelt, angolszász karácsonyi dal járt a fejemben. Aggódtam kicsit, hogyan fogok tudni ráhangolódni az eseményre – szerencsére ez az aggodalmam alaptalannak bizonyult.

Lovasi András immáron 37 éve nehezen megkerülhető alakja a magyar könnyűzenének (bár én személy szerint nem is szoktam megpróbálni elkerülni). Elsőre nyilvánvalóan a Kispál és a Borz jut róla az emberek eszébe, az alternatív rockzenét kedvelők körében még a Kiscsillag is közsímet, de az évek során voltak kicsit vagy nagyon más irányú zenei projektjei is. Jól ismert ezek közül sikeres együttműködése a Budapest Bárral (akad olyan, aki a *Bubamara* magyar verzióját, a *Szilvafácskát* ne ismerné?) és a szólómunkássága is (a *Bandi a hegyről*, illetve a *Tűzijáték délben*).

Kevésbé ismert az együttműködése Heidl Györggyel, pedig ez a kapcsolat a sötét, de már reményteljesen ironizáló nyolcvanas évek közepén, a katonaévekben indult, és nyomokban még lakodalmas zenét is tartalmazott hétvégente – szerencsére ebből gyorsan kigyógyultak mindketten. 2007-ben közösen kiadtak egy Lackfi János verseire írt lemezt a Hangzó Helikon sorozat 15. kötetében, amiről Lovasi akkoriban így nyilatkozott: „Ezen az albumon nem vagyok szerző, nem játszom semmilyen hangszeren, nem nagyon ordítózom, tehát semmi olyat nem csinálok, amit a Kispál és a Borz zenekarban. (...) Régi vágyam volt, hogy csak amolyan szócsőként elmondjam más gondolatait.”

Ezen a novemberi estén a fenti diszkográfia érdekes és kísérletező szintézisével találkozhattunk – a triót ugyanis Lovasi András mellett Farkas Róbert, a Budapest Bár primása, valamint Heidl György egyetemi docens, eszmetörténész alkotja. Friss produkcióról van szó, amely 2025 márciusában debütált a MOM Parkban *Olyan csöndes vagy...* címmel, és a tavaszi premieren felül három előadáson hangzott még el 2025 őszen-télen.

Az első pár dal után azt gondoltam, itt tényleg bármi megtörténhet, ugyanis ez a szintézis a gyakorlatban azt jelentette, hogy hallhattunk ős-Kispál-dalt két gitárra és egy hegedűre (vagy tangóharmonikára) hangszerelve, majd modern hangvétellé, vir-

tuóz hegedűszólót a Nobel-díjas Krasznahorkai László (aki nem azonos az énekes-gitáros Krasznahorkai Lászlóval) által is elismert *Tűzijáték délben* közben, azután pedig egy Lackfi-vers és egy Kiscsillag-nóta közé egy középkori himnusz és egy bordal is bepottyant a setlistbe. Jól megfért egymás mellett Heidl György szerzeménye és a legfrissebb Kispál-album, a *Besorult mondat* zseniális alternatív rock-keringője, a *Letehetetlen*, valamint a próbák gyümölcseiből született néhány közös dal is. Nem hiányozhatott a koncert végéről a *Velőrózsák* album legtöbbet játszott dala, a *Hang és fény* sem.

Lehet, hogy én vagyok már elég koros hozzá, de a Heidl György felesége által „depis öregemberzene” néven definiált darabokat is inkább elgondolkodtatónak találtam, mint depresszívnek. A közös szerzemények közül az *Olyan csöndes vagy* hangulatában, monotóniájával engem erősen a Nirvana ikonikus *Unplugged* koncertjére emlékeztetett. A többdalos, „adventi blokkot” tartalmazó ráadást és ezzel az estét a *Csillag vagy fecske* zárta akusztikusan, szöveg helyett füttyszóval kísérve (hasonló hangulatban, mint ahogy a Csík zenekarral azt Lovi már korábban is többször előadta).

Azzal a gondolattal távoztam a nézőtérrel, hogy rejthet magában némi kockázatot, ha az ember különböző életrészekének munkáit, eltérő korokban szerzett szakmai barátságait egy színpadra ereszt. Akkor működhet ez jól, ha a különböző pályaszakaszokban az önazonosság megmarad, s ez támogatja a fejlődési ívet. Ez a produkció remekül sikerült, érdekes és új szempontokat, lehetőségeket bemutató szintézise volt Lovasi András eddigi színpadi munkáinak, és kíváncsi leszek, hogy ez milyen irányban változtat majd – ha változtat – a további szerzeményein.

Nyakas-Fehér Fatime

„Mi vagyunk a három mágus, nevezett három királyok...” – aki jelen volt, vagy akár a Veszprém Tv felvételén hallotta, ez a pár szó összetéveszthetetlenül felidézi a 2025-ös karácsonyi hangverseny egészének sajátos varázsát.

Jöjj, világ Megváltója!

Magyar népdalok és karácsonyi énekek. Bartók Béla: *Kolindák*, Orbán György: *Karácsonyi oratórium*. Hangvilla, 2025. december 21.

Regényes feszt

13. Nemzetközi Romantikus Kórusfesztivál. 2025. évfolyamán indult útjára a Liszt Ferenc hallhatók 100. évfordulóján indult útjára a és a Veszprémi Liszt Ferenc Kórus Alapítvány és megvalósult.

1890-es években, amikor az újabb és újabb kórusok jöttek létre, a kórusok szerepe a koncertéletben egyre inkább meghatározóvá vált. A kórusok nemcsak a liturgiában, hanem a színházban, a koncertéletben is fontos szerepet töltenek be. A kórusok segítségével a zenei művek sokkal gazdagabbá válnak, és a közönség számára is könnyebben érthetővé válnak. A kórusok tehát nemcsak a zenei élet fontos részét képezik, hanem a kultúra és a művészet terén is nagy szerepet töltenek be.

Séd, 2025. 6. sz., 29. old.

Így muzikáltunk...

A Tiszolai programozott előadások Déli Lakatos Sándorral, Kőrösménföldi Károllyal, Zoltán Veszprémi prímával, Balczóné Balczóné, Dékai Ferenc utcai Kórusvezető közreműködésével.

2025. május 21.

Amikor először láttam a kórust, akkor még csak a kórusvezetőt láttam, aki a kórust vezényelte. A kórus tagjai nem voltak túl fiatalok, de a hangjuk nagyon szép volt. A kórusvezető nagyon jól vezényelt, és a kórus nagyon jól éreztette magát.

Séd, 2025. 4. sz., 34. old.

Mintha tényleg három (vagy inkább sokszor három) mágus repiténé a hallgatóságot és az előadókat a karácsonyi misztérium sokrétű és sokszínű világába. Ebben a világban jelen van a szikár gregorián és a kongregációk templomi éneke, a sok évszázados néphagyomány dalai, muzsikája és felpörgő korunk élesebb, markáns hangja. És benne van a bibliai történet teljessége, a maga örömeivel, csodávarásával, a Megváltó és a megváltás egyszerre isteni és emberi attribútumaival, de a heródesi kegyetlenséggel és a zakariási hitetlenséggel is. Mi pedig azzal a jóleső érzéssel hallgattuk és hallgatjuk újra, hogy igen, évszázadok-ezredek után is lehet újat mondani a karácsonyról...

Ez talán e rövid beszámoló summázata is lehetne, mégis ezzel kezdem. Mert ennyire *kerék* programot ritkán hallhat az obligát klasszikusokhoz szokott közönség.

Erdélyi Ágnes Veszprém Város Vegyeskara és Vokálja kar nagyaként és az est vezető dirigenseként tehetsége s művészete teljes fegyvertárával irányította a hangverseny folyamatát az egy-szólamú csörgedezéstől az oratórium sodró-áradó fortissimójáig. Mindent tud, amit erről a szakmáról tudni lehet. Varázsolni is...

A hangverseny első részében a VVV és a Vokál mellett jelentős szerephez jutott a Dúdoló Népzenei Műhely. Mezőségi

kántálásuk egy rég elfeledett néphagyományt lehelte új életre, salangmentes egyszerűséggel, hitelesen.

Bartók Béla *Kolindák* című, román karácsonyi énekeken alapuló két sorozatát zongorára komponálta, éppen 110 évvel ezelőtt. Az Anima Musicae Kamarazenekar vonószekari átíratban hozta közelebb a hallgatóhoz ezt a más, de mégis oly nagyon ismerős zenei világot.

A hangverseny csúcspontja a teljes második részt betöltő *Karácsonyi oratórium* volt, Orbán György 1999-es, igen ritkán hallható kompozíciója. Az eredeti partitúrából pár tételt Erdélyi Ágnes a szerző jóváhagyásával kihagyott, ezzel a mű csak még feszesebbé vált, és így is pár perc híján egyórás énekelnivaló maradt a maximálisan felkészült vegyes karnak, valamint a remek szólistáknak. Mária (Kiss Mária) törekeny, kicsi hangja a mágusok-királyok/pásztorok/angyalok (Csobolya József, Pekárdy Tamás és Balás Péter) elsőpró energiájú, a színes karaktereket pazarul megjelenítő hármasával kontrasztált. A szerző elmondása szerint Mária éneke saját gyűjtésű eredeti gyimesi csángó elemeket hordoz, míg *A szent család* szövege a középkori latin *Puer natus* – ismét csak saját – fordítása-adaptálása.

A színekben, érzelmekben kivételesen gazdag, zeneileg egyszerű kifinomult és robusztus oratórium úgy támaszkodik a barokk bachi és händeli hagyományaira, hogy beleépíti az ismert karácsonyi dalok egy-egy idézetét, vagy épp a slágergyanúsan füttyülhető mágusmotívumot – míg a bibliai textust a szerző saját, úgymond „talált” szövegeivel vegyíti. Mindezt pedig a legszebb, legveretesebb magyar nyelven, saját szövegeiben pedig „a magyar nyelv lehetőségeit Weöres Sándor szellemében kihasználva”. Itt kell szólnom a Károli-idézetek tolmácsolásában s ezáltal a történet folytonosságában kulcsszerepet játszó narrátorról, Keresztes Jánosról. Tökéletes volt.

Az oratórium hangszeres szólamait hazánk egyik legkiválóbb, fiatal együttese, a Junior Prima díjas Anima Musicae (azaz „a muzsika lelke”) játszotta, a meghatótól a szellemesig, az intimitól a magasztosig ívelő heves karakterváltásokat eszményien megjelenítve. Hangszereseknél ritka jelenség, hogy *láthatóan* élvezik komoly koncentrációt igénylő hivatásukat. Nos, az orbáni muzsika lelke az Anima Musicae vonóseit éppúgy magával ragadta, mint Veszprém Város Vegyeskara énekeseit és a hallgatóságot, a soraiban helyet foglaló maestróval... Nevezük úgy: öröm. A karácsonyi öröme.

„Mikor azok énekelnek, mindenek elcsendesednek, csak az erdő zúg zöld ággal, zeng a mező áldással.”

C. Szalai Ágnes

Advent Alsóörsön

Mendelssohn Kamarazenekar:

Adventi hangverseny. Alsóörs, Eötvös Károly
Művelődési Ház. 2025. december 14.

Advent harmadik vasárnapján a fény, a megváltás közeledtét ünnepeljük. Karácsony már nincs messze, a hátralévő napok alaphangulata ezért a várakozás mellett az öröm.

A Mendelssohn Kamarazenekar hagyományos alsóörsi hangversenye ehhez a boldogságváró hangulathoz járult hozzá: Bach *II. (h-moll) zenekari szvitje* BWV 1067, Vivaldi *a-moll csellóverseny* RV 422. és Dvořák *E-dúr vonósszerenádja* Op. 22. hangzott el. A koncert karmestere Kovács Péter, a Bach-mű fuvolistája Hajas Szilárd, a Vivaldi-versenymű szolista Kárász András Péter volt.

Johann Sebastian Bach (1685–1750) *h-moll zenekari szvitjét* 1721 táján komponálta. Hasonlóan a korabeli táncokból összeállított sorozataihoz, ez a mű is egy háromrészes, patetikus lassú részből, gyors mozgású, fugato-szerű Allegróból és a bevezető rész rövidített ismétléséből álló francia nyitánnyal kezdődik. A vonós hangszerekhez egyetlen fuvola társul, amely sokféle szerepet kap. A szólóhangszer néha csak beleolvad a zenei világba, máskor egy-egy szólammal vagy vonós szólóhangszerrel párban színesíti a hangzást, vagy virtuóz futamokkal emelkedik ki az együttes muzsikálásból. A táncok sora a dél-franciaországi Gascogne vidékéről származó körtánc, a *Rondeau*-val kezdődik, majd egy lassú tempójú, háromnegyedes régi spanyol szólótánc, a *Sarabande* következik. Folytatásként egy élénk mozgású, páros ütemű ófrancia tánc, a *Bourrée*, majd egy lengyel eredetű háromnegyedes csoportos tánc, a *Polonaise* hangzik fel. A táncok sorát a mérsékelt tempójú, elegáns háromnegyedes régi francia udvari tánc, a *Menuett* folytatja. Végül felcsendült Bach talán legnépszerűbb kétrészes táncétele, a könnyed, játékos, csipkelődő francia tánc, a *Badinerie*, sziporkázó fuvolaszólójával, hatásos zárlatával. A zenekar és a szolista remekül muzsikált. Élvezhettük a tökéletes, kiegyenlített vonóshangzást, a kiváló frazeálást, a bevezető *Ouverture* tétel méltóságát, a táncételek színességét, vidámságát, felszabadult boldogságát. A siker nem maradhatott el.

A koncert Antonio Vivaldi (1678–1741) háromtételes (*Allegro – Largo – Allegro*) csellóversenyével (*Concerto con Violoncello obbligato*) folytatódott. A katolikus pap zeneszerző fiatal korában a velencei Pio Ospedale della Pietà leányárvaház zenetanára és karmestere is volt. Gazdag élete során mintegy 450 versenyművet komponált, köztük 220 hegedű-, 37 fagott-, 27 gordonkaverseny. Műveit növendékeivel adta elő, hangversenyeivel nagy népszerűsége tett szert. A most elhangzott a-moll gordonkaverseny első, gyors tétele a barokk versenyművek szabályai szerint készült, a szólóhangszer és a zenekar párbeszédén alapult. A második, lassú tétel autográf partitúráján mindössze egyetlen szó olvasható: „Cantabile”, vagyis Vivaldi szép dallamát az emberi hanghoz hasonlóan, énekelve kell előadni. A tételben a zenekar hallgat, a szólógordonkát csupán a folyamatos basszus (basso continuo) kíséri. A mostani hangversenyen két remek csellóművész bensőséges együtt dalolásának lehettünk a tanúi és szerencsés élvezői. A kísérő gordonkaszóló Fűke Ákos játszotta. A harmadik tétel vérpezsdítő itáliai tánc. A Mendelssohn Kamarazenekar és szolista produkcióját a publikum lelkesen ünnepelte.

A barokk kor után a zenetörténetben bő másfél századot léptünk tovább: a zenekar Antonín Dvořák (1841–1904) *E-dúr vonósszerenádját* adta elő. A mű 1875-ben, néhány nap alatt (szinte ötletszerűen) született. Ebben az évben Dvořák korábban írt, többnyire csak szűk körben ismert szerzeményeivel megpályázta az osztrák állami zenei ösztöndíjat, amelyet megnyert. Megismerkedett a zsűri egyik tagjával, Johannes Brahmszal, aki bátorító tanácsaival és kapcsolatai révén segítette. A szakmai elismerés a zeneszerző pályájában fordulópontot jelentett. Élete gyökeresen megváltozott. Nyomasztó anyagi gondjai megszűntek, a legnagyobb zeneműkiadók új kompozíciókat rendeltek tőle, a kritikusok dicsérrel írtak művészetéről. Az 1876-ban Prágában bemutatott Op. 22. számú vonósszerenád Dvořák nevét hazáján kívül is ismertté tette. Az öttételes mű

fényes bizonyítéka annak, hogy a cseh mester nemcsak a nagy szimfonikus zenekarokból, de a kis létszámú vonóegyüttesekből is képes volt elővarázsolni a hangszínekben, dallamokban, dinamikában, karakterekben kifejeződő zenei gazdagságot.

A lágyan éneklő első tétel (*Moderato*) az osztott brácsaszólam ringatásában megszólaló vágyakozó hegedűdallammal (mi-re-dó-re-mi-re-fá-mi) kezdődik, amely hangulatában szinte az egész művet átszövi. A téma feldolgozásában részt vesz a többi szólam is, a varázslatos zenei szövet harmóniai és ritmikai vázát a brácsák biztosítják, szinte átmelegítve a hangzó környezetet. A tétel középső része más karakterű, ezt a középszólamok dinamikusabb uniszónó zenéje és a cselló dalolása határozza meg. A tétel végén visszatér az álmodozó dalolás. A második tétel lassú keringő (*Tempo di Valse*). A szerző itt is megtartotta a háromrészes (A–B–A) szerkezetet, de a középső szakasz a menüettek jellemző trióként szólal meg, amelynek kicsit szomorkás hangulata után „da capo al fine” megismétlődik az első rész. A harmadik tétel (*Scherzo, Vivace*) váratlanul erőteljesen, szinte vaskosan indul, a korábbi lágy, gyengéd vágyakozás csak a középső részben tér vissza, a hangos részek és halk suttogások után a tétel fortissimóig erősödő diadalmas akkorddal fejeződik be. (A tétel szeszélyes hangulati hullámzását Dvořák művének a címe magyarázhatja: szerenád, vagyis éjjeli zenét, notturnót hallunk, amelytől nem idegenek a váratlan érzelmi fordulatok.) A negyedik, bensőséges, lassú (*Larghetto*) tétel a megbékélést és elcsendesedést fejezi ki, az éjszaka varázsos pillanatait éneklő meg. A mű szonáta formában komponált fergeteges tánc (Finale, *Allegro vivace*), majd a szerenád indító, vágyakozó dallam felidézésével, rövid kódával, végül három diadalmas E-dúr akkorddal zárul. A közönség többször visszatapsolta az aznap este is csúcshangulatban muzsikáló Mendelssohn Kamarazenekar művészeit.

M. Tóth Antal

Brusznyci '26

A Brusznyci-díj átadása. Közreműködött a Mendelssohn Kamarazenekar és a Brusznyci Oratóriumkórus, vezényelt Kovács László. A Pannon Egyetem aulája, 2026. január 10.

Idén január 10-e volt a Brusznyci-díjak átadásának napja, melyre hagyományosan ünnepi hangverseny keretében kerül sor, szintén hagyományosan a Pannon Egyetem aulájában. Mint mindig, az esemény a Himnusz elneklésével kezdődött, majd a fúvósokkal kiegészített Mendelssohn Kamarazenekar a Liszt-díjas Kovács László karmester vezetése alatt eljátszotta az '56-os forradalom jelképévé vált művet, Beethoven Egmont-nyitányát. Az interpretáció inkább kegyeleti, mint zenei jelentőséggel bírt.

Az idei díjat Törkencziné Horváth Beáta, a Gyulaffy László Német Nemzetiségi Nyelvoktató Általános Iskola történelemtanára és Széplaki Zéta Zoltán, a Lovassy-gimnázium matematika tagozatos diákja kapta, ezúton is szívből gratulálunk nekik.

Földváryné Kiss Réka Brusznyci Árpádról, az '56-os mártírról szóló megindító beszéde után az est második felében csendült fel az emlékhangverseny zenei fő produkciója, Wolf Péter *Missa* című műve a 16 veszprémi, balatonalmádi és zirci kórus tagjából álló, mintegy 180 tagú kórus közreműködésével. Az „oratóriumkórus” nem először ad elő e jeles napon misekompozíciót, hiszen a párhuzam adott: Brusznyci Árpád egy regnáló hatalom által generált koncepciók perben ítéltetett halálra, azaz életét adta a szabadság eszméjéért, akár csak a Megváltó, Jézus Krisztus, ha a történet emberi oldalát nézzük.

Wolf Péter e művét a Covid-járvány alatt írta, éppen a karmester Kovács László felkérésére, miskolci együttesek számára. A *Vuk* rajzfilm zeneszerzője, a kiváló dzsessz-zongorista nagyszerű

zeneszerzési technikákkal oldotta meg a feladatot. Formájában, hangzásában, ritmikai és melodikai ötletekben bővelkedő mestermű keletkezett, a szó mesterségbeli értelmében. Stílusosan sokrétű a darab, Brucknertől az argentin tangó-mise világáig számtalan stílus keveredik benne, így viszont nem derül ki belőle, hogy milyen igazából Wolf Péter önálló szerzői arculata...

Talán feltűnt, hogy Wolf Péter *Missa* című művéről beszélek, és nem Wolf Péter miséjéről. Nekem legalábbis szembeötlött, amikor Rába Zsanett, az est műsorközlője így vezette fel, de azt gondoltam, hogy ez alighanem valami konferálási protokollnak megfelelő manír, ám már az első tétel, a *Kyrie* hallgatása közben rájöttem, hogy bizony igaza van, mert a kompozíciónak a miséhez valójában nincs semmi köze. Igaz, hogy a miseliturgia állandó részeinek szövegét vette alapul a szerző, de az egyes szövegrészeket oly önkényesen idézte vissza, keverte, hogy az bizony liturgia keretében nem előadható.

Mint koncertdarab, igen élvezetes kompozíció, kényelmes énekelni, öröm játszani, amit fölüeny biztonsággal oldott meg az összkar Golarits Flóra karigazgató és a kórusok karnagyainak előzetes betanító munkája nyomán, a Kovács Péter művészeti vezetése alatt álló Mendelssohn Kamarazenekar közreműködésével. A szólókat éneklő Kristófi Ágnes (szoprán) és Szerekován János (tenor) mély átéléssel, természetesen, a zenei folyamattal mindig együtt élve, együtt lélegezve, nem fölébe kerekedve, vagyis azzal tökéletes egységet alkotva igyekezett előhozni a mű dramaturgiai értékeit...

Azaz előhozták volna, ha lennének. A mise szövegének ugyanis egyetlen igazi drámai csúcspontja van, a keresztre feszítés szavai: „értünk keresztre feszítették...” (crucifixus). Azt még

értem, hogy előtte a megtestesülés szavait (et incarnatus est) andalító, gyönyörű, ha tetszik, az anyai öröm szépségét idéző dallamosság közvetíti, az viszont, hogy a hangvétel semmit ne változzon a keresztre feszítés, vagyis az ártatlan Isten-ember bestiális legyilkolása kapcsán, megengedhetetlen. Ha nem érteném a szöveget (amit Kristófi Ágnes remekül artikulált), és az ismeretlenből jönne felém a muzsika, azt gondolnám, hogy épp Csipkerózsika királyfija vall szerelmet nála száz évvel idősebb szerelmének...

Az, hogy a misetételek közé bekerült egy gyászmiséből vett „communio”-dallam, az alkalom (Covid-járvány) rendkívüliségével magyarázható, amire született, ám a jelen előadói gyakorlatban idegen test a misciklus folyamatában.

Kovács László Liszt-díjas karmester, érdemes és kiváló művész elegánsan, egyszerű, ám határozott mozdulatokkal vezényelt a ritmikailag amúgy könnyűnek nem mondható műalkotást.

Akit viszont az egész produkcióból leginkább ki kell emelni, a vonószekarhoz társult oboaművész szólólistát, aki – a kompozíciós textúra szerint – a legnagyobb szerepet kapta, hiszen valamennyi tétel valamennyi dallamának bemutatásában a legközpontibb szerepet játszotta. Az oboát sokan tartják az emberi hang színéhez legközelebb álló hangszernek, s ezt Csizmadia Ilna, az azóta megszüntetett Dohányi zeneművészeti szakiskolából indult nagyszerű művész be is bizonyította. A fülbemászó dallamok csaknem érzéki lágyágát, dinamikai finomságait, ívelésének hajlékonyságát oly átéléssel érzékeltette, hogy már csak ezért is érdemes volt a hangversenyt végighallgatni...

Rostetter Szilveszter

Lássuk együtt a csodákat!

A Múzeumi kincseink audionarrációval című, interneten elérhető kisfilmsorozat egy különleges ismeretterjesztő vállalkozás. Néhány éve elsősorban látássérült emberek számára hoztuk létre, de minden érdeklődőnek értékes tartalmat kínál. A sajátos kezdeményezéssel azt vállaltuk fel, hogy magyarországi múzeumok régészeti gyűjteményeiből válogatva audiovizuális eszközökkel mutassunk be egyedi tárgyakat, lehetővé téve az ismeretek akadálymentes elérését.

Az újkökor és a középkor vége közti időszakból előkerült olyan emlékek bemutatása volt a célunk, amelyeket részleteikben legfőképpen csak a szakemberek ismernek. A sorozat elindítására 2022-ben azt követően vállalkoztam, hogy régésztként dolgozva néhány évvel korábban váratlanul elveszítettem a látásomat. Leginkább pedig az ösztönzött, hogy a sorostársaimnak tartott régészeti foglalkozásaimon rendre azt tapasztaltam, hogy a látássérültek is nagyon nyitottak a régműlra, remek kérdéseket tesznek fel, amelyekre sokszor nem vagy csak nehezen találnak helyes válaszokat. A válogatás ezért lényegében köz-kívánatra, elsősorban a számukra jött létre. Egy-egy rész elkészítését más és más szakember vállalta. Többségükben régészek, sokan egykori kollégáim, de művészettörténész, numizmata és restaurátor is elfogadta a felkérésemet. Ennek következtében a sorozat koordinálása nem kis kihívást jelentett a számomra.

A szerzők a szakmájukban jól ismert személyek. Céljuk elsősorban és nem kizárólag kincsek bemutatása, hanem az évezredek során hazánk területén élt tucatnyi régészeti kultúra és nép hagyatékából emelnek ki olyan leleteket, amelyek nemcsak a számukra kedvesek, de sokak számára lehetnek érdekesekek.

A munka évek óta lelkesedésből, mindenféle anyagi háttér nélkül készül. Nincsen mögötte pályázati pénz, de egyéb támogatás sem. Mindenki a szabadidejéből szakított időt vállalásai elvégzésére. Ez természetesen nem jelent ideális helyzetet, ugyanakkor a szakmai elköteleződés maximumát nyújtotta valamennyi résztvevő, amiért hálás köszönettel tartozom mindenkinek.

A néhány perces, szakmailag hiteles, de közérthető és informatív, képekkel illusztrált hangzó részek hol ütemezett gyakorisággal, hol kisebb-nagyobb szünetekkel jelennek meg a világhálón. A kevés, látással még rendelkező sorostársra gondolva az ismertetésre kerülő leletek fényképfelvételei minden epizódban megtekinthetők. Mivel Veszprémben élek, fontos szempont volt a számomra, hogy a megye múzeumaiban őrzött örökségemlékek közül is mutassunk be.

A tárgyak és az azokhoz tartozó történetek bemutatását a Láss velünk! – Audionarrátorok Társasága tagjainak rendkívül lelkiismeretes segítségével, ta-

nácsaik és útmutatóik alapján közösen készítettük el. A szövegeket képzett, a kultúra és a fogyatékoságügy iránt elkötelezett audionarrátorok olvassák fel.

Az írárok többszöri ellenőrzésen esnek át, míg végül tapasztalati tanácsadók döntenek róluk. E munka során kollégáimmal együtt nagyon sokat tanultam arról, hogy a megszokott szakmai zsargonunkat miként szükséges úgy átdolgozni, hogy az „kézzelfoghatóan” elképzelhető lehessen azok számára is, akik hozzám hasonlóan a tárgyat ábrázoló fényképe(ke)t csak nehezen vagy alig látják. Alapvető szempont volt, hogy az egyes részek ne csupán száraz lexikális adatokat tartalmaznak, hanem az ismereteket kiegészítjük valami különleges, netán szórakoztató történettel. Ennek megfelelően a szerzők írásait sokszor színesíti már a figyelmet felkeltő címtől kezdődően is a humor, de a szakszerűségnek megfelelően a méretadatok és a legszükségesebb szakirodalmi utalások soha nem hiányozhatnak.

Nem gondoltam volna, hogy ilyen hosszú életű lesz a sorozat, hiszen a közeljövőben a netre kerül a 100. rész. Az is nagy meglepetést okozott a számomra, hogy milyen sokan követik a tevékenységünket. Különösen nagy öröm, hogy nemcsak a célközönséget jelentő sorostársaimtól, de számos látótól, sőt szakmabelitől kapok rendszeres visszajelzést az összeállításról. 2024-ben rangos szakmai kitüntetésben is részesültem. Munkám elismeréseként a régészeti örökségnek a látássérültek közösségével történt megismertetéséért a Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulattól a Henszlmann Imre-díjat vehettem át.

A Múzeumi kincseink audionarrációval című sorozat eléréséhez internetkapcsolatra van szükség. Bármelyik böngészőbe begépelve a sorozat címét, könnyen megtalálható a legnépszerűbb videómegosztó csatornán. A középkori részek pedig már a közösségi felületre is felkerültek.

Straub Péter

Rövidfilmek hosszú napja

Pannonfiling

Mozgóképes Találkozó.

Foton, 2025. november 22.

Huszonegyedik alkalommal került megrendezésre a Pannonfiling Mozgóképes Találkozó – vagy ahogy a szervezők szeretik emlegetni, a „rövidfilmek hosszú napja” – 2025. november 22-én a Fotonban. A nap folyamán négy vetítési blokkban – összesen bő négy és fél órányi terjedelemben – 16 rövidfilmet tekinthettek meg az érdeklődők, amelyeket az előzsűrizés során válogattak ki a szervezők a beérkezett alkotások közül.

A szakmai zsűri munkájában Hatházi Rebeka (színész, filmrendező, jelmez-

és díszlettervező), Ladányi István (költő, irodalomtörténész, a Pannon Egyetem docense) és Karácsony Péter (filmrendező és forgatókönyvíró) vettek részt. Döntésük alapján 2025-ben Váczy Péter *Kutyafül* című filmje nyerte az első, Kozma Katica *En testem* című alkotása a második és S. Papp Mátétól *A Mester* a harmadik díjat.

A zsűri több különdíjat is kiosztott, így a PannonGroteszk díjat Kapás Tibor Albert *Mobil Kisállat Hamvasztás* című filmje nyerte, társadalmi felelősségvállalásért díjat kapott Bendő Zsuzsanna és Muchichka László a *Csak ki ne derüljön* című filmért, a legjobb kollázs díját Buzási Gyopár-Orsolya kapta a *Bernády Amerikába megy* című filmért, és a *Kilépő* című filmet a legjobb operatőr díjjal jutalmazták (rendező: Tóth Gergely, operatőr: Polgár Csaba). A közönségdíjat Váczy Péter *Kutyafül* című filmje nyerte.

Természetesen túl nagy vállalkozás lett volna egy ilyen beszámolóban minden versenyfilmet egyenként bemutatni, még ha érdemesek lennének is erre. Így arra kértünk négy zsűritagot és szervezőt, hogy egy-egy filmről, amely valamiért közel áll hozzájuk, írjanak egy rövid recenziót habitusuk szerint.

Dócsay Norbert: Magának és más embereknek – *Arturia* (r. Kőváry Dániel)

Minden veszteség tragikus. Egy apa, anya elvesztése az élet legtragikusabb eseményeinek az egyike. Azonban minden veszteség akkor teljedik ki, amikor nem találunk semmit, sem magunkban, sem pedig magunk körül az elveszített szeretünkben.

Amikor azonban mégis találunk belőle valamit, akkor ideig-óráig egy kicsit megnyugszunk, elfogadjuk az elfogadhatatlant, a másik ember nemlétét. Nem a halálát. A halálon, a halálban semmi elfogadható nincsen. Amit el lehet fogadni, az mind az élet felől érkezik.

Kőváry Dániel *Arturia* című filmje hangulatot csinál és atmoszférát teremt. Úgy adja vissza a megtalálás és elengedés érzését, hogy közben nem siránkozik, nem gyászol. Emlékezik és emlékeztet. Ünnepel, de nem kerget illúziókat, hogy visszahozza mindazt, amiről igazából azt sem tudja, hogy mit is kellene visszahoznia.

Dániel 21 perces filmje nagyon szép összefoglalása apák és fiaik sorsának. Hogy mindenkinek éppen annyi feladata van élet és halál dolgában, amit keres, talál és ad magának és más embereknek.

Hatházi Rebeka: *Mobil Kisállat Hamvasztás* (r. Kapás Tibor Albert)

Mi groteszkebb egy négykerekű kisállathamvasztó dubánál¹, ami körülbelül másfél perc alatt intéz el egy pókot, de meg lehet csinálni, hogy kettő perc legyen, ha kisebb lángra veszi Tamás (Csizmadia Gergő), aki apja halála után örökölte meg az egyszemélyes mobil vállalkozást, pedig ő sem az embereket, sem az állatokat nem szereti, de aztán egy nehéz munkanap végén, különböző kiskedvencüket gyászolókkal találkozva, közben saját vesz-

¹ duba: román szó, magyarul egyterű furgont, kisteherautót jelent

teségével küzdve, szóval úgy néz ki, hogy jobb lesz, és talán mégis van értelme, és ettől szuper ez az izléses fekete humorral és K-pop zenével fűszerezett, Kapás Tibor Albert által rendezett *Mobil Kisállat Hamvasztás* (2025) című kisfilm, ami egyértelmű, hogy a 2025-ös PannonGroteszk különdíját érdemelte ki.

Ladányi István: *Tünemény* (r. Máté Alexandra-Diána)

Ha azon melegében választok egy filmet a 2025. november 22-i szombaton megnézett tizenhatból, meglehet, hogy nem erről a filmről szoltam volna, hanem a *Kutyafül* animációs film kedvességéről, ötletességéről, grafikai igényességéről és főképp derűjéről, vagy az *Istenek alkonyának* mellbevágó nyersségéről, az öregség szép melankóliájáról, a *Mobil Kisállat Hamvasztás* szellemességéről, a főszereplő nagyszerű játékáról... Vagy egy negyedikről akár. Most, január elején viszont, amikor egy sűrű év vége után és nem kevésbé sűrű évkezdet közben visszagondolok erre a napra, a *Tünemény* jut eszembe először, és ennek a részleteit és hangulatait tudom leginkább felidézni. Benne lehet ebben az is, hogy gyermekként is, szülőként is átéltem hasonló élményeket, így azonosulni tudtam a 19 perces filmben megérezkített helyzet megoldhatatlanságával, amelyben csak az együttérzés és az elfogadás jelenthet vigaszt.

Mert miről is van szó Máté Alexandra-Diána filmjében, amely a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar Film és Média Intézetében folytatott tanulmányai keretében készült? Csak annyiról, hogy a nagyvárosban tanuló lány, a húszas éveit elején járó művészpálya végére hazalátogat egyedül élő édesanyjához, egy falusi vagy kisvárosi kertesi családi házba. Mindketten nagyon várták, nagyon akarták már, hogy újra együtt legyenek itt, a régi házban. De a lány már a saját életét éli, amelyben nincs még igazán otthon, még hazavágyik, de akár-mennyire is szeretne, nem tudja már ott folytatni az életüket, ahol a gyermekkorra véget ért. Az anya sem ringatja magát illúziókban, de szeretne valami jutalmat, kárpótlást, elégtételt a helyzettől, az élettől azért, mert végtére is egyedül maradt. És alig találnak szavakat, csak a szokványos cselekvések, szinte üres mondatok követik egymást, mindketten igyekeznek jól viselkedni a helyzetben, de csak kerülgetik egymást, aztán a lány spródsága, az anya ingerlékenysége végül csak érzelmi robbanáshoz vezet. Mindez most van, a lány bármelyik lány, aki elment egy másik városba tanulni (Blénesi Kincső mintha nem is játszana, hanem egyszerűen ő lenne az a spród lány), az anya nem valami „vidéki öregasszony”, hanem az, akit az öregek még néha, akár csak udvariasságból fiatalasszonynak szólítanak (Csutak Réka játssza nagy profizmussal), a helyszín, a konyhabútor, az ablakok, a funkcióját veszített gyerekszoba mind ismerősek. Az jut eszembe, hogy nem volt olyan rég, amikor ez az anya volt a lány, aki hazalátogatott az anyjához valahonnan a főiskoláról... Minden világos, ez

van, nincs mit mondani. Egyszerű, finom, érzékeny, részletgazdag kisfilm.

Németh Csaba Miklós: *Jimmy Hard balladája* (r. S. Papp Máté)

Jimmy Hard, a 606-os éjszakai járat buszsofőrje magányosan járja New York utcáit, és csak szerelemre vágyik, de hiába. Így nem csoda, hogy a csinos álcába bújt Ördög könnyen elrabolja szívét és lelkét, azonban nem érdemes ezen szomorkodni, hiszen a sztorit olyan hajmeresztően hangulatosan adják elő nekünk, hogy inkább örülünk neki. A látvány, a vágás, a képek és leginkább a zene (Zrinyifalvi Eszter, Martos Domonkos, Liber Ágoston, Sas Zoltán) – amely, ha a sztori úgy kívánja, akkor slágeres, zuhany alatt is dúdolható, vagy épp dögösen hátborzongató – tökéletesen áll össze, és élvezettel nézzük és hallgatjuk a műfajilag nehezen meghatározható – horrormusical? – balladát a balsorsú Jimmy Hardról.

Ezek az írások is jól mutatják, milyen erő és lehetőség rejlik a rövidfilmekben, és hogy érdemes keresni a lehetőségeket ilyen alkotások megtekintésére – különösen, ha ezt nagy vásznon tehetjük meg, igazi mozi élményként. Szerencsére a Foton több fesztivál és szemle repertoárjából is szokott izelítőt mutatni, a MOZ.GO keretében is lehet rövidfilmeket látni, illetve jövőre megint jön majd a Pannonfiling, immár huszonkettedik alkalommal.

Király Viktor

„Majd mély csönd leng, mint hült hang”

A jégbarlang éneke.

Rendezte: Ladányi Andrea.

A CODE és a Kabóca Bábszínház közös produkciója.

Bemutató: 2025. december 19.

„A jégbarlang éneke egy immerzív zenés mesejáték, amelyben három bátor angyal indul útnak, hogy visszahozzák a fényt és a harmóniát” – írják az előadás ajánlójában. Divatos szó ez napjainkban: immerzív. Most utánanézzve az egyik legpontosabb leírása a következő lehetne: „belemerülés” – olyan élmények leírására használják, amelybe valaki annyira belemerül, hogy úgy érzi, mintha egy másik világba került volna át. Ez a világ a látott előadás esetében a jégbarlang belseje. A CODE Digitális Élményközpont Hexagon termében minden falfelületen 360 fokban hópelyhek hullanak a nézők térbe érkezésekor. Már épp szédülni kezdek, amikor szerencsémre a hóesés abbamarad, és a mese elkezdődik.

Az előadás tetőpontján a három angyal (Derű, Kérdező, Hang) három próbat áll ki, az első a tükör, melybe tekintve a félelmeikkel szembesülnek. A második: jégablakon utazás a vízen, ezt is együt-

tes erővel teljesítik. Végül a közös ének szóval elúzik félelmük, rosszkedvük, és a Zenetündér segítségével, erejével győzelmet aratnak a Jégtündér felett, és a téli világ kizöldell. A mű végkövetkeztetése (amennyiben a mese tanulságát sikerült megfejtenem) az, hogy énekszóval az egymás iránt érzett szeretetünket erősítjük meg. Ladányi Andrea, Liszt Ferenc-, Harangozó Gyula- és Kossuth-díjas, érdemes művész táncolja a Jégtündért, Fehér Lili, Cziffra György-díjas művésznő szólaltatja meg a zongorát és énekel nekünk, mindehhez fehér ruhás kislányok serege hajladozik a vetített, izgó-mozgó, élő háttér előtt, a mesét pedig Für Anikó varázsos hangján hallhatjuk. Sajnos ez azonban nem elég, nem nyújtott komplex élményt, nem összművészeti, ahhoz kevés, rövid, banális volt – elsősorban a mese maga.

„A »Holt« Színház problémája egy halálosan unalmas fráter problémájára emlékeztet. Minden ilyen alaknak van feje, szíve, karja, lába; általában van családja, baráti köre; sőt még csodálói is akadnak. Mégis, mikor találkozunk vele, fölsóhajtunk, s ebben a sóhajban az van benne, hogy sajnáljuk, mert nem lehetőségei tetőpontján, hanem mélypontján él” – írja Peter Brook, a nagy hatású színházrendező *Az üres tér* című velős elméleti írásában. Végy egy üres teret, valaki menjen keresztül rajta, valaki más pedig figyelje! Brook szerint „mindössze ennyi kell ahhoz, hogy színház keletkezzék”. Úgy érzem *A jégbarlang éneke* című előadással kapcsolatban, hogy a kevesebb több lett volna.

A mese lehetett volna kevésbé általános, kevésbé univerzális mondanivalóra törekvő, több képzeletet megmozgató. Az angyalokat egyéníthették volna jobban, jelenlétük lehetett volna humoros(abb), vicces(ebb), az ironia, önironia sosem árt egy produkciónak. Ha már egy gyerekekből álló kart használnak élő díszletként, megmozdíthaták volna jobban, lehetett volna funkciójuk, feladatuk. Ennél ügyesebbek szerintem ezek a kislányok, énektudással rendelkeztek, mozgásban is tudtak volna többet kihozni belőlük. A vetített háttér pusztán háttér maradt, különálló szereplő, ezt jobban összekapcsoltam volna a konkrét színpadi történésekkel, pláne, hogy duplázták a díszletet: a fák megjelennek a háttérben és a konkrét színpadi térben egyaránt. A játsszók reagálhattak volna a háttér változására vagy a háttér a szereplők történéseire, kibontva, továbbgondolva azokat. A humor alkalmazása helyett/mellett, ha már ennyire elemelt, földöntúli világban játszódik a történet, akkor még több költészet vagy még több transzcendens tartalom, akár félelmetes, fenyegető elemek is belefértek volna, kibővítve a történet értelmezési horizontját.

Látványos, formabontó, útkereső előadást láthattunk, mely az immerzivitást, a valóságtól való teljes elemelkedést próbálja meg. Elrugaskodik a talajtól, az egyszerű színháztól, az üres tértől, és saját hangot, mozgást, formát kísérletezve egy új összművészeti produkciót hoz létre. Ez az útkeresés elismerésre méltó és fontos

állomás a technikai adottságok minél teljesebb kihasználása és egy új színház felé vezető ösvényen.

Szikra Ágnes

Várak a vármegyében

A Veszprémi Szemle 79. számának bemutatója. Eötvös Károly Könyvtár, Kisfaludy-terem. 2025. december 12.

A Veszprémi Szemle idei negyedik, sorozatban pedig a 79. számának bemutatójára a már megszokott népes közönség gyűlt össze, helytörténészek, történészek, a honismereti egyesület tagjai, meg olyan civil érdeklődők, akik nagyon szeretik Veszprémet. Gondolom, ők is úgy látták, látják, ahogyan én: az aktuális *Szemle* két szempontból is élmény. Az egyik a tematika szerinti, amire a főszerkesztő, Karlinszky Balázs hívta fel a figyelmet, a másikat pedig a sors hívta elő. Utóbbiból, a két nekrológból derül ki, hogy milyen hátországgal bír a kiadvány, milyen nagy tudású, értékes szakembereknek, lokálpatriótáknak köszönhető immár 33 éve, hogy rendre megjelenik a *Veszprémi Szemle*. Az előző szám megszületése óta elment a csapatból Bándi László, aki „alföldinek” számított ugyan, de hat évtizedet élt Veszprémben, ismerte a várost és a megyét, pedagógusként, helytörténészként őt is sokan ismerték, szerették. Rá emlékezett meleg szavakkal a *Szemle* alapító főszerkesztője, Tölgyesi József. Rainer Pál muzeológus a kötetben írt emlékező sorokat Geiszt Jakabné Tóth Magdolnáról, akit szintén az ősz vitt el. Vele a Laczkó Dezső Múzeum korábbi igazgatója távozott, olyan szakember, aki gyerekek, aktív korúak és nyugdíjasok „felderítésével” növelte nem csak a múzeum látogatottságát, de kiváló szakemberként támogatta a helytörténészeket; néprajzi táborok, konferenciák, idegenvezetők továbbképzése során ontotta az információt szeretett szakmájáról és annak tárgyáról, a város, a megye történetéről. Két pótolhatatlan ember. A harmadik, lírai hangú írást Sebő József irodalmárnak köszönhetjük, aki a Jókai-évforduló kapcsán foglalja össze a nagy mesélő bakonyi, balatoni, veszprémi kötődéseit.

Mindezek mellett a 79. *Veszprémi Szemle* Veszprém vármegye várairól szól, az aprólékos kutatómunkáról, meg azt a tényt bizonyítja, hogy gazdag történelmi múltunk szinte végtelen számú további *Szemle* megjelenéséhez tartogathat műnícit. Decemberben Fülöp Andrással Öskün járhattunk (*Az ösküi castellum és a „Basalak”*), Hegyi Dóra, Kékesi Márk, Kristóf Virág és Szoboszlai Gergely közös tanulmánya pedig újabb adatokkal szolgál a veszprémi vár középkori és kora újkori várfalaival, erődítéseivel kapcsolatban. A

közlemények rovatban Horváth Richárd ír Veszprém megye várainak birtokosairól és tisztségviselőiről a kései középkorban, a Jámbor Keve, Kaszás Zsolt és Papp Attila szerzőtrío pedig Papkeszi határába vezet bennünket. Egy Árpád-kori hatalmi struktúrát mutatnak be, a Körmösdvár és az általa uralt települések rendszerét. Pátkai Ádám Sándor a nagyvázsonyi várról értekezik, ahol Zsigmond-kori kályhák töredékeit vizsgálják a kutatók, illetve a vár periodizációjához is kapunk újabb adatokat.

Pelczéder Katalin a kötetben a káptalan 1082-es birtokösszeírását ismerteti, benne a püspöki és káptalani városrész határvonalának leírását. A nyelvész alapképzetszerű kutató vetített képes előadáson is ismertette munkáját a hallgatósággal.

Örsi Ágnes

Használni akartam...

Köszöntőkötet Balogh Ferencné Marika 85. születésnapjára. (Balogh Ferencné, Palkóné Jády Melitta, Schreiber Márta szerk.) Eötvös Károly Könyvtár, Veszprém, 2025. 169 o.

Közel két évtizede jelentek meg az első olyan kötetek, amelyekkel (vár)megyénk szakmai közléte jelentős személyiségeit nagyobb időtávú évfordulójuk alkalmából, tiszteletükre, az életútjuk bemutatásával köszöntik. (Néhányan közülük: Albrecht Sándor, Ács Anna, Bándi László, Csizsár Miklós, Gubicza Ferenc, Gubicza Ilona, M. Mester Katalin, Márkus Zoltán, Somfai Balázs, Wöller István.)

Bizonyára a véletlen hozta úgy, hogy a legutóbbi három könyvtároséletrajzot mutat be: Varga Béláét, Tilhof Endréét és Balogh Ferencnéét. A mostani könyv „szereplője”, ahogyan ő közismert, „Baloghné Marika” élettörténete néhány mozzanatát mutatja be önírása, szakmunkái részleteivel és egykori munkatársai, barátai visszaemlékezéseivel.

A köszöntők sorában Schreiber Márta írja: „Egy gazdag, változatos, imponáló életmű tanúi lehetünk Marika munkásságán végigtekintve, ami az évek múlásával teljesebbé vált.” Praznovszky Mihály szavai: „A jó könyvtárosok felülemelkednek az időn. Balogh Marika az, aki átélte, bemutatta, gyakorlatban bebizonyította Jókai tengerszép mondásának igazát közös szenvedélyünkről: Az élet és a könyvtár két nagy iskola.” Kertész Károly az egykori veszprémi könyvtáros kollégák, közöttük Marika példamutató szakmaiságát idézi fel, Perdiné Mórocz Magdolna a könyvtárosok szoros együttműködését emeli ki: „Marika fontos támasza volt kollégáinak. Nagyon motiváló volt a lelkesedése, munkabírása, az a tudás, amit megosztott velem... Mikor nyugdíjba ment (...) akkor

ő továbbra is sokféle szerepet vállalt a megyei könyvtár életében.”

A kötet további részében Baloghné Marika életútja teljes körű áttekintése olvasható, amely nem csak azért autentikus, mert tulajdonképpen önvallomás az elmúlt több évtizeden át tartott könyvtárosságáról, hanem azért is, mert benne – párhuzamokkal – azokat a kortörténeti eseményeket is bemutatja, amelyek hatással voltak nem csak a könyvek, a könyvtárosok, hanem az olvasók (a gyermekek, a fiatalok, a felnőttek és az idősek) könyv-olvasási szokásaira, könyvtárhasználatára is.

Gyermekkorától a tanulmányain át a dunaharaszti évekig, majd a balatonalmádi könyvtár-igazgatóságtól a megyei könyvtári igazgatóhelyettesi munkakörig tartott az az életút, amellyel egyike lett megyénk nagy könyvtáros nemzedéke olyan személyiségeinek, mint Varga Béla, Halász Béla, Könczöl Imre, Csizsár Miklósné, Hollóné Behring Anikó, Sárköziné Sárovits Hajnalka, Kertész Károly, Tilhof Endre, Hermann István és Kovács Emil. Volt módszertanos, gyermekkönyvtári osztályt szervező vezető, szakmaivezető-helyettes, számos kötet szerkesztője, folyóiratokban, évkönyvekben tanulmányok szerzője, itthon és külföldön szakmai konferenciák előadója, és sok másban közreműködő, s mindezek mellett fiatal könyvtárosok mentora, költők, írók, könyvtárosok és nyelvészek barátja, akik az ő személyes meghívására látogattak el a könyvtárba. (Ismét csak néhány közülük: Nagy László, Tatay Sándor, Czine Mihály, Lőrincze Lajos, Gerő Gyula, Páldy Róbert, Katsányi Sándor.)

S természetesen volt szakmai közéleti személyiség is: a Magyar Könyvtárosok Egyesülete megyei vezetője, dolgozott az MTA Veszprémi Bizottságában, a Tudományos Ismeretterjesztő Társaságban, a Magyar–Finn Egyesületben és a Magyar Olvasótársaságban. Számos szakmai utat szervezett a határainkon túlra, ahol az ottani könyvtárosoknak nem csak szakmai segítséget adott, hanem ellátta könyvekkel a könyvtáraikat. S mindezekon túl: ma is aktív résztvevője a helyi evangélikus gyülekezetnek.

A könyv további részében róla szóló írások, vele készült interjúk olvashatók. (Ezek szerzői Halász Béla, Matzkó Emma, Isó Dorottya, az *Édes Anyanyelvünk* szerkesztője.)

Balogh Ferencné szakmai kvalitásairól, folyamatos publikációs munkájáról az írásaiból összeállított anyagból tájékozódhatunk: mindegyik tükrözi azt az elkötelezettségét, amelyet a könyvek és az olvasók érdekében tett, középpontjában pedig korfüggően hol rejtőzködve, hol nyíltan a köz, a nép értékelvű nevelésének szándéka állt. Néhány ezek közül: *A lehetőségekre építsük az iskolai és a közművelődési könyvtárak együttműködését; A gyermekek könyvtári ellátása Veszprém megye tanácsi könyvtáraiban; Egy magyar könyvtáros finnországi tapasztalatai; Olvasótábor Bakonyoszlopon; Lesz-e belőlük olvasó felnőtt?; Esélyegyenlőség? – Hátrányos helyzet!; Így is lehet nehéz időkben – derűs szívvel.*

A kötet utolsó részében Baloghné a kortársairól, munkatársairól írott közleményei, nekrológiai, megemlékezései olvashatók a férjéről, Harmath Istvánról, Czine Mihályról, Halász Béláról, Tóth Dezsőről, Lőrincze Lajosról, Vargáné Ládonyi Erzsébetről, Katsányi Sándorról, Hollóné Behring Anikóról, Varga Béláról.

Baloghné publikációs jegyzékét színesfotó- és dokumentumgyűjtemény zárja, amelyek vizuálisan is betekintést engednek mozgalmas életébe.

A kötetnek, mint a korábbi hasonlónak, társadalometikai üzenete van: a körünkben élő, a helyi szakmai és közéletet jelentősen meghatározó személyiségeket már életükben becsüljük meg olyan gesztusokkal, amelyek a köz elismerését jelentik. Ennek most szép példája lett a Balogh Ferencné életútját, munkásságát bemutató kötet.

Tölgyesi József

Akarsz-e játszani mindent, mi élet...

A TIT Váci Mihály Irodalmi Színpad előadása a 140 éve született Kosztolányi Dezső verseiből. Agóra Veszprém Kulturális Központ, 2025. december 10.

A *Nyugat* első nemzedékének egyik legnépszerűbb alakja volt Kosztolányi Dezső. Írásainak közvetlen hangja, verseinek ritmusa, hangulata és mondanivalója méltán emelte a kor irodalmi életének nagyjai közé. Születésének 140. évfordulójára emlékezett a TIT Váci Mihály Irodalmi Színpad verses-zenés összeállítással. Az estet Arany Zsuzsanna irodalomtörténész, a Pannon Egyetem Humántudományi Kara docensének nagyszerű előadása vezette be. A közönséggel szinte közvetlenül beszélgetve szólt Kosztolányi közéleti szerepléséről. Arról, hogy irodalmi élete során milyen gyakran töltött be konferansziés szerepet, szerzői estjeinek bevezetőit is ő tartotta.

„Az írónak szüksége van arra, hogy néha személyesen is érintkezésbe lépjen közönségével, az ilyen érintkezések titokzatos szép kapcsolatokat teremtenek” – mondta Kosztolányi 1925 novemberében szerzői estjén. Sokszor szerepelt ő a nyilvánosság előtt. Szerette a színházat. A teatralitás, a közszereplés fontos volt hétköznapijában. „A harmincas években Kosztolányi már főként irodalmi társaságok vezető tagjaként tartott felolvasásokat” – hallhattuk Arany Zsuzsanna bevezetőjében, amelyben a költő különböző közszereplései kaptak hangsúlyt. Sok érdekességet árult el a költőről ez a nagyszerű bevezető. Többek között azt is, hogy az író többször szerepelt a Magyar Rádióban, de sajnos nem maradt meg a hangja a szalagokon.

Gondolatait, verseit ezen az estén a Felföldi Gábor által szerkesztett és rendezett műsorral vitte a szép számú közönség elé az irodalmi színpad öt versmondója és Lohonyai Zoltán dalszerző-gitáros. Az általa megzenésített versek jól illeszkedtek a műsor szerkezetébe és hangulatába. Átfogó képet adott az előadás Kosztolányi költészetéről. A dalos felvezetés, a *Lánc, lánc, eszterlánc* hangulata még könnyedebb perceket ígért. De hamar jöttek az ifjúság és az élet mulandóságának szívszorító gondolatai, az *Üllői úti fák* hangulata. „Nyugszik a kedvem napja már, a szél búsan dúdolva jár (...)” Aztán mégiscsak felcsillan a remény: a szerelem, a színes tinták és a játékok hangulata. Fontos szerepet játszott az író életében a múlt és az idősebb nemzedék iránti tisztelet. A szülők és a szülői ház hangulatának szeretete. Az elszakíthatatlan gyökerekhez való ragaszkodás.

Szépen, tisztán szólt ez a műsor, s már szinte előkészítette a következő, borúsabb hangulatú verseket, melyeket az idő múlása és a történelmi változások hoztak. A múlt emlékei erősebbek és szebbek, mint a költő jelenének napjai, melyekben már az elidegenedés érezhető. „Nem tudtam én dalolni nektek az újról, csak a régiről (...) Jaj, életem édes regényét hogy úzzem-fűzzem itt tovább. / Nyájas, bízó baráti arcok ma mind vigyorgó koponyák.” Itt jelentkezik már az író aggódó hangulata, a kegyvesztettség érzése, hogy versei már nem kellenek. A „minden módon számon tartanak” miatti elkeseredés, hogy az ember már nem lehet önmaga.

Jól érzékeltették ezeket a gondolatokat a versmondók. Bár a *Litánia* című vers közös elmondásában nem éreztem azt az átható erőt, melyet a korkép megkövetelt volna. Pedig nagyon fontos e mondat, még halkán suttogva is jelentőséggel bír: „Az én koromban: mindannyian ó de magunkra maradtunk.” De hát egyszerűen állni a színpadon és minden manír nélkül megszólalni, figyelmet lekötni, gondolatokat közölni: ez az a feladat, amit a versmondónak meg kell valósítani. Az egyszerűséggel, a természetességgel hatni, néha kitörni vagy elhalkulni. Ahogy a szöveg megkívánja.

A műsor vége felé talán jobban sikerült a szereplőknek mindezek megvalósítása. Mintha napjaink aggodalmai is beköltöztek volna a tekintetekbe. Elemi erővel hatott az *Európa* című vers megszólalása, melyben a költő Európa dicséretét énekli és aggódik jövője miatt. A mai hétköznapi igaz szószólója is lehetne ez a vers. A gondviselés, a féltés hírmondója. A jövőbe vetett hit reményével kéri: „Daloljatok együtt, fények, fejedelmek, szellem-fejedelmek (...)” A jövőnk a tét. Ez igaz volt 1930-ban is, mikor a vers íródott, és igaz ma is.

Az előadás közben megszólaló, megzenésített versek sokszor oldották a feszült pillanatokot, a versmondóknak is új ritmust adtak. A befejező rész egy kicsit pesszimistára sikerült, de hát Kosztolányi életműve ezt is sugallta, a súlyos beteg

költő aggodalmait. Ám az utolsó közös dal oldotta a borongós hangulatot. Ekkor lehetett átélni újra azt a közvetlen hangot, melyet a bevezetőben is érezhettünk. Igen, Kosztolányi is ezzel a szelíd, jókedvű közvetlenséggel szólt közönségéhez sokszor. A jókedvű, közös dalolással, a régi emlékek áldásával adtak a szereplők új reményt a közönségnek.

Molnár Erzsébet

Fiók

Fiók – vallomások, avagy miért szeretem Veszprémet? Kiállítás az Agóra Veszprém Kulturális Központban. 2025. december 18. – 2026. január 18.

Egy ötlet és ami lett belőle. Két éve már, hogy átnéztem az évek során összegyűlt fiókokat, amiket nem volt szívem kidobni a régi szekrényekkel együtt. Mire lehetne ezeket használni? Eszembe jutott, hogy magánemberként és újságíróként ugyanazt szoktam hallani a veszprémiektől: – Mennyire szeretem ezt a várost!

Mivel civilként érkezünk a földi világba, ahonnan civilként is távozzunk, közben is a saját civil szemüvegünkön keresztül viszonyulunk minden történéshez, dologhoz, jött az ötlet: kérdezzünk meg itt élőket, miért szeretik a várost. Nyissuk ki a lelki fiókokat, a vallomások pedig kerüljenek a megmentett, valódi fiókokba. A Közösségi Kommunikációért Egyesület és sok segítő jóvoltából így jött létre az Agóra-beli kiállítás 14 darab, falra és állványra szerelt fiókkal.

Mindenki, magánember, alkotó művész, civil szervezet, magánvállalkozás vagy városi cég vezetője nagy lelkesedéssel látott a feladathoz, sokféle megoldás született, az üzenet viszont hasonló volt: a szívesen, örömmel végzett munka mindenkire jó hatással van, akivel akár csak egyetlen alkalommal találkozunk. Látunk gondosan felújított fiókokat rengeteg információval, ötlettel. A Védogyelet Veszprémért Egyesület egy valóságos kézikönyvtárat hozott, amit lapozgatni lehetett. Debreczeny Zoltán és Hamerli Judit keze alatt műtárggyá lényegültek az egyszerű íróasztalfiókok, az Agóra munkatársai viszont változatlanul hagyták a megviselt Garzon fiókot, ahova a „Hemót” követő évek emlékeit helyezték el, a jelenre és a jövőre nézve pedig beköltöztették a legaktuálisabb informatikai eszközt, a QR-kódot. Ugyancsak szerepel QR-kód a Veszprémi Közüzemi Szolgáltató Zrt. fiókján is, együtt a tisztaság legrégebbi, egyszerű jelképével, a seprűvel. A karácsonyi hangulatú megnyitó utáni beszélgetésekben el-elhangzott a vélemény, hogy a kollektív maradjon együtt, kerülhessen egy állandó kiállítóhelyre, ahol további fiókokban lehet majd megismerni városunk lakóinak Veszprém-érzését.

Órsi Ágnes

Zenés advent

Kosóczy Tamás és a veszprémi Szent Mihály-székesegyház kórusának hangversenye. Szent Mihály-főszékesegyház, 2025. december 20.

Az adventi időszak sajátos belső csendje és várakozással telt feszültsége nem csak szakrális térben keríti hatalmába a várost: sajátos fénydíszítést kap, ilyenkor az emberek igyekeznek odafigyelni egymásra, készülni a karácsonyra. Még az amúgy nem vallásos emberek lelkét is megérinti az ünnep, mely – bármennyire közhely is, de mégiscsak – a szeretet ünnepe. A kereszténység ilyenkor Krisztus urunk megszületését ünnepli, aki a Második Isteni Személyként lép a földre a világ megváltására, éppolyan kicsi gyerekként, mint mi, a gyermekeink. Éppoly gyámolatlan, gondoskodásra szoruló lényként jön közénk, s vár befogadásra szívünkben...

Ilyenkor a kulturális közeg is más: más muzsikák szólnak úton-útfélen, elszaporodnak a speciális adventi, illetve advent-karácsonyi hangversenyek, melyek mindegyike ilyenkor szép számú közönséget vonz.

Ez történt december 20-án a veszprémi Szent Mihály-bazilikában, amikor Ko-

sóczy Tamás, a székesegyház orgonistája és a veszprémi székesegyház kórusa Vikman Pál székesegyházi fő-zeneigazgató vezetésével adott hangversenyt. A műsor Bach koráljával kezdődött: a *Nun komm, der Heiden Heiland* (magyar változatban: Jöjj, népek Megváltója) dallamainak foszlányaival induló halk, magasztos hangú frázisai fölött egyszerre csak az orgona *vox humana* (emberi hang) regiszterén megszólalt a korál, s azonnal más dimenzióba emelte a hallgatóságot. Az érzést csak fokozta, hogy az amúgy kis létszámú, ám Vikman keze alatt igen egységes és tiszta hangzásúvá vált kórus mély ihletettséggel adta elő Kodály *Adventi énekét*, egy középkori, gregorián dallamra épülő kánont, majd Arcadelt *Ave Mariáját*. Természetes, hogy a Szűzanya is különösen nagy figyelmet kap, hisz az ő méhében fogant Jézus, neki adatott meg Istenanyává válnia. Ez Isten kézzelfogható kapcsolata az emberrel: az anyaság mítosza. Nem véletlen, hogy Mária istenszülősége műalkotások ezreit ihlette.

A 18. század második felének francia zeneszerzője, Nicolas Séjan két kis, orgonán megszólaló *Noëlje* üde színfolt volt Bach *O Jesu Christ, meins Lebens Licht* című orgonakíséretes motettájának emelkedett, szépen megformált, olykor drámai interpretálásához.

Az est fokozását jelentette az apai ágon magyar származású francia romantikus zeneszerző, Charles-Marie Widor

Andante tétéle az *V. orgonaszimfóniából*, melyből a híres Toccatát szoktuk hallani: lényegében ennek hangulata vezetett át észrevétlenül a karácsonyi örömhír lelkületébe, melyet ismét a kórus imája „szentelt meg” angyali hangon a lengyel Pękiel egy művével, egy angol karácsonyi énekkel, illetve ifj. Sapszon Ferenc *Mennyből az angyal*-feldolgozásával.

Az est zárásaképpen Pikéthy Tibor, a váci székesegyház egykori karnagyának *Karácsonyi fantáziája* kápráztatta el a közönséget, hiszen nemcsak rendkívül szellemes változatokat hallottunk az *Ó, gyönyörű szép titokzatos éj* kezdetű karácsonyi énekünk javára, hanem a zenei folyamat kulminációs pontján az addigra a szentély fölötti oratóriumba vonult ének-kar is megszólalt, hozva a dallam eredeti, kánonban énekelt, majd négyszólamú változatát.

Kosóczy igen virtuóz, ám fölényes biztonságú orgonajátéka rendkívüli eleganciával párosul, nincs egyetlen fölösleges mozdulat sem, ami elvonná bárki figyelmét a lényegtől: a zene szavával való imádságról. Vikman pedig új kórusának élén is bizonyította hatalmas stílusismeretét, tudását és kifinomult hallását.

Az este betöltötte hivatását: lélekben felkészülten állhattunk a karácsonyi ünnepkör gyakorlati kihívásai elé.

Rostetter Szilveszter

Az ismeretek expanziója 6.

Az Eötvös Károly Könyvtár helytörténeti, helyismereti gyarapodása 2025. május–december között.

A vármegye történelmét, természeti viszonyait, társadalmi szerkezetét, gazdasági életét, kulturális és művészeti értékeit bemutató, továbbá Veszprém megyéhez valamilyen módon kötődő szépirodalmi szerzők köteteinek felsorolása. (A nem kölcsönözhető példányok helyben olvashatók a helyismereti gyűjteményben.)

22. *Pannónia Fotószalon* : Veszprém : [2023 Veszprém] / [kiad. Bakony Fotóklub]. – Veszprém : Bakony Fotóklub, 2024 (Balatonfüzfő : Tradeorg). – 11, 17 p. : ill., főként színes ; 21 cm – Kiállítási katalógus.
85. : *Jubileumi évkönyv* : Dózsa György Általános Iskola, Veszprém : 2024–2025 : [Jubileumi év eseményei] / főszerk. Szabóné Fuit Zsuzsanna, Martinkovics Réka. – Veszprém : Veszprémi Dózsa Gy. Német Nemzetiségi Nyelvtanító Ált. Isk., [2025] (Veszprém : OOK Press). – [89] p. : ill., színes ; 24 cm – nem kölcsönözhető.
- A Balatonfüzfői Horgász Egyesület 70 éve* / [a dokumentumokat vál. Németh László] ; szerk. Zatkalik András]. – Balatonfüzfő : Balatonfüzfői Hor-

gász Egyesület, 2024 (Balatonfüzfő : Tradeorg Ny). – 168 p. : ill., részben színes ; 24 cm.

A Veszprémi Egyházmegye egyházlátogatási jegyzőkönyvei, 1778–1779 : 3. [köt.] Somogy megye / a bevezető tanulmányt írta és közread. Kanász Viktor. – Veszprém : Veszprémi Főegyházmegyei Levéltár, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 401, [2] p. : ill. ; 25 cm. – nem kölcsönözhető.

A veszprémi Sziklay János Asztaltársaság első tíz éve, 2014–2023 : Sziklay János Asztaltársaság Veszprém, 2014 / [szerk. Kovács Győző Gyula]. – Veszprém, 2024 (Veszprém : OOK Press). – 59 p. : ill., színes ; 24 cm.

Ágh István: *Már soha senki* : versek / Ágh István. – Budapest : Nap, 2025. – 140 p. ; 21 cm. – (Ágh István-életműsorozat).

Albert Rubens : Szöllősi-Nagy-Nemes-gyűjtemény Collection Modern Műtár : Modern Műtár / [... kurátora ... Rényi András] ; [szerk. ... Ébly Gábor] ; [kiad. a ... Balatonfüred Városért Közalapítvány]. – Balatonfüred, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 73 p. : ill. ; 22x23 cm – A „Szigorúan szabályozott szabad játékok” címmel rendezett kiállítás katalógusa. – nem kölcsönözhető.

Alsóörs – Málnás 35 / [összeáll. Zatkalik András]. – Alsóörs : Hebling Zs., 2025 (Veszprém : OOK Press). – 155, [2] p. : ill., főként színes ; 22x22 cm – nem kölcsönözhető.

Ányos Pál: *„Édes fiaim... figyelmezzetek!”* : Ányos Pál egyházi beszédei / [sajtó alá rend., a jegyzeteket összeáll. és az utószót írta Jankovics József és Schiller Erzsébet]. – Veszprém : Művészetek Háza, 2009 (Veszprém : OOK Press). – 94, [2] p. : ill. ; 23 cm.

Artmagazin : [Ragyogj! Veszprém–Balaton] : [Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa] / [főszerk. Topor Tünde] ; [szerk. Kergyó Zsófia, Topor Tünde, Winkler Nóra]. – Budapest : Artmagazin Kft., 2024. – 96 p. : ill. ; 26 cm. Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa különszám – nem kölcsönözhető.

A Sümegi Kisfaludy Sándor Gimnázium Öregdiákok Baráti Körének 2024–2025. tanévi tájékoztatója / [szerk. Tölgyesi József] ; [kiad. a Sümegi Kisfaludy Sándor Gimnázium Öregdiákok Baráti Köre] 2025. – 40 p. : ill. ; 21 cm.

Az Ajkai Gimnázium, Technikum, Szaképző Iskola, Általános Iskola, Sportiskola és Kollégium Bánki Donát Intézményegysége jubileumi évkönyve : 1949–2024 / [szerk. Csizmazia Csaba]. – Ajka, 2024 (Veszprém : OOK Press). – 179 p. : ill., főként színes ; 31 cm – nem kölcsönözhető.

„A Kodály ihlette iskola” hőskora : 1953–1966 / [szerk. Rácz Katalin]. – [Veszprém] : Hét Domb Hagyományörző és Kulturális Egyesület, [2025] (Veszprém : OOK Press). – 172 p. : ill. ; 30

- cm – Ének-zenei Általános Iskola története – nem kölcsönözhető.
- Bakonyalja* – [Veszprém] : [s. n.], [2023]. – [6] p. : ill, színes ; 21 cm – A Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa program támogatásával – nem kölcsönözhető.
- Balaton természetalauz* / szerk. Vörös Lajos ; [közread. a HUN-REN Balaton Limnológiai Kutatóintézet]. – 3., bőv. és átd. kiad. – Tihany, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 272 p. : ill., színes ; 24 cm – nem kölcsönözhető.
- Beatifica la Venerabile Serva di Dio, Maria Magdolna Bódi vergine e martire* : Veszprém, 26 aprile 2025 : [Libretto liturgico] : [Beatificazione della Venerabile Serva di Dio Maria Maddalena Bódi vergine e martire] / [szerk. a Veszprémi Érseki Hivatal munkatársai]. – [Budapest] : Magyar Kurír, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 45, [2] p. : ill. ; 20 cm – nem kölcsönözhető.
- Cholnoky Jenő: *Balaton* / Cholnoky Jenő. – Reprint kiadás. – Budapest : Tinta Kvk, 2024. – 191 p., 24 t. : ill. ; 23 cm. Eredeti kiadása: Budapest : Franklin, [1937] – nem kölcsönözhető.
- Csanda Mária: *Hittel és csodával* : válogatott interjúk és tudósítások, 2010–2022 / [riporter] Csanda Mária. – Budapest : Napkút K., 2025. – 316, [5] p. ; 21 cm.
- Csopak* : a parton túl... / [... szerk. ... és a fotókat vál. Zachar István] ; [kiad. Csopak Község Önkormányzata]. – [Csopak] : Önkormányzat, 2023 (Balatonfüzfő : Tradeorg Ny.). – [2], 157 p. : ill., főként színes ; 22x30 cm.
- Dercsényi Balázs: *Várak, kastélyok Veszprém megyében* / [írta ... Dercsényi Balázs, ... Engel-Angyalné Németh Márta] ; [fotók Hortobágyi Tibor et al.] ; [szerk. ... Hegyeshalmi László] ; [... kiad. Veszprém Megyei Önkormányzat Turisztikai Hivatal]. – Veszprém : Veszprém Megyei Önkormányzat Turisztikai Hivatal, 2006 (Veszprém : Prospektus Ny.). – 23 p. : ill., színes ; 30 cm – nem kölcsönözhető.
- Drabon Ditta: *Miről álmodik a lány...* : az Anna-bálok története / Drabon Ditta ; [Szilágyi Adrienn tanulmányával]. – Budapest : Holnap, 2025. – 237, [2] p. : ill. ; 20 cm.
- Elemi és általános iskola Városlődön* : 290 év története dióhéjban, 1730–2020 / [kiad. a Városlódi Német Nemzetiségi Önkormányzat] = Elementare- und Grundschule in Waschlud. – Városlőd, [2021]. – 32 p. : ill., színes ; 30 cm – nem kölcsönözhető.
- Évkönyv* : 2002–2007 / [szerk. Boros Ágnes et al.]. – Veszprém : Medgyaszay István Szakképző Iskola, Gimnázium és Kollégium, 2007 ([Veszprém] : Presscomp 2000 Kft). – 100 p. : ill. ; 24 cm – nem kölcsönözhető.
- Fábián Janka: *A békeidők szerelmesei* / Fábián Janka. – [Budapest] : Libri, cop. 2025. – 412, [1] p. ; 22 cm – Az Anna-bál szerelmesei sorozat 4. része. – A füredi Anna-bálok 200. évfordulója.
- Fábián Janka: *A remény szerelmesei* / Fábián Janka. – Budapest : Libri, cop. 2025. – 205, [1] p. ; 22 cm – Az Anna-bál szerelmesei sorozat 5. része.
- Felsőrákosi T. Mihály: *A falak mögül* / Felsőrákosi T. Mihály. – [Ajka] : [s. n.], [2025]. – [166] p. : ill., részben színes ; 21 cm – verseskötet – nem kölcsönözhető.
- Fenyvesi Ottó: *Halott vajdaságiakat olvasva* : versek, átköltések, másolatok / Fenyvesi Ottó. – Újvidék ; Budapest : Forum : Kortárs, 2024. – 423 p. : ill. ; 24 cm – nem kölcsönözhető.
- Gajdos Erika Tímea: *Szépki látó* / Gajdos Erika Tímea. – [Balatoncsicsó] : Gajdos Erika Tímea, 2023 ([Veszprém] : [OOK Press]). – 300 p. ; 21 cm – regény.
- Galuska Tünde: *A pálosok épített öröksége* / Galuska Tünde. – [Budapest] : Kairosz, [2022]. – : ill., részben színes ; 26 cm – 2., Észak-Dunántúl. – cop. 2025. – 423 p. – nem kölcsönözhető.
- Glázer Tamás: *A mi Riviéránk II.* : újabb történetek / Glázer Tamás. – [Bag] : Magánkiadás, cop. 2025. – 236 p. : ill. ; 21 cm. – (Tó-retró könyvtár).
- Gyógynövények a monostorkertben és Bakonybél környékén* / [összeáll. és fényképezte Feczkóné Kárpáti Borbála] ; [közread. a] Szent Mauríciusz Monostor. – Bakonybél : Szt. Mauríciusz Monostor, [2025] ([Balatonfüzfő] : [Tradeorg Ny.]). – 139, [4] p. : ill., főként színes ; 14 cm.
- Gyurácz Ferenc: *Gyurácz Ferenc espere-si naplója* : Veszprémi Evangélikus Egyházmegye, 1893–1895 / [sajtó alá rend. Németh Tibor]. – Pápa : Pápai Evangélikus Egyházközség, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 111 p. : ill. ; 22 cm. – nem kölcsönözhető.
- Hegy Zoltán: *Garázsmenet : jelenetek egy buszvezető életéből* : [2020–2023] / Hegyi Zoltán ; [ill. Cseh András]. – 2. kiad. – [s. l.] : Magánkiadás, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 305, [4] p. : ill. ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Horizontális törekvéseink* : [Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa]. – [Veszprém] : [s. n.], [2024]. – 34, [3] p. : ill., színes ; 20x20 cm – nem kölcsönözhető.
- Horváth Ferenc: *Ők is a hazát szolgálták III.* : a második világháborút megjárt pápai katonák történetei / Horváth Ferenc. – Pápa : Pápai Huszár Egyesület, 2025 (Pápa : Pápai Nyomda Kft). – 218, [3] p. : ill. ; 21 cm.
- Horváth Tünde: *Deklasszált történet : az úri középosztály megsemmisítése a II. világháború után* : családtörténet v. Horváth Tünde Mária visszaemlékezése alapján : [Horváth Tünde családmeséje]. – Javított kiadás. – [Balatonfüred] : Horváth Tünde, 2017. – 2 db : ill., részben színes ; 36 cm – nem kölcsönözhető.
- Huszár Józsefné Marton Júlia: *A 30 éves VENŐKE könyve 1995–2025* / [írta és szerk. Huszár Józsefné Marton Júlia]. – Veszprém : Veszprémi Nők Kerekasztala Egyesület, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 165 p. : ill. ; 24 cm.
- Illéshalmi Péter: *Jutas 100* : „...mindenkor a kötelességteljesítés mintaképe...” : száz arckép a jutasi altisztképzőből / Illéshalmi Péter ; [közread. a] HM Hadtörténeti Intézet és Múzeum .... – [Budapest] 2024. – 251 p. : ill. ; 26 cm.
- Infrastrukturális beruházások Veszprém-ben és a VEB2023 EKF régióban* : [Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa]. – [Veszprém] : [Veszprém 2030 Kft.] : [2024]. – 86 p. : ill., színes ; 21x21cm – nem kölcsönözhető.
- Józsa Károly: *Csöglei emlékek* : naplófeljegyzések : [történetek, naplójegyzetek a múltból] / Józsa Károly. – Ajka ; Budapest : EPDB Nyomtatási Központ Zrt., 2025. – 98, [11] p. : ill. ; 30 cm.
- Kandikó Csanád: *Vázsonyi történetek* / Kandikó Csanád. – Nagyvázsony : Kandikó Csanád, 2022. – 115 p. : ill. ; 22 cm Spirálfűzéssel – nem kölcsönözhető.
- Kandikó Csanád: *Vázsonyi portya* / Kandikó Csanád. – Nagyvázsony : Kandikó Csanád, 2022. – 55 p. : ill. ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Kandikó Csanád: *Guardian of the past : the saga of Vázsonykő and the hungarian terminator, Pál Kinizsi* / Csanád Kandikó. – Nagyvázsony : Kandikó Csanád, 2023. – 53 p. : ill. ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Karady Anna: *Talizmán* : szerelem és háború Tihany szigetén / Karady Anna. – Balatonfüred : Gamma, 2025. – 429, [2] p. ; 21 cm – romantikus regény.
- Kellei György: *Egyikünk hamarosan halott lesz!* : regény / Kellei György. – Budapest : Hungarovox, 2025. – 282 p. ; 20 cm – bűnügyi regény.
- Képeslapok sokszínű világa, 1894–2024* : 60 gyűjtő, 200 téma, 2000 képeslap / [összeáll. és szerk. Galambos Ottó] ; [közrem. Gyarmati Eszter, Nagyné Horváth Eszter]. – [Szombathely] : Szülőföld Kvk, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 304 p. : ill., főként színes ; 31 cm.
- Kisfaludy Sándor és Kisfaludy Károly válogatott költeményei / az ifjúság számára összeválogatta Benedek Elek.* – Budapest : Lampel, [1904]. – 96 p., 1 t. ; 19 cm. – (Kis könyvtár ; 83–84.) – nem kölcsönözhető.
- Kisfaludy Sándor: *Regék a magyar előidőből* / írta Kisfaludy Sándor. – 4. kiadás. – Budapest : Franklin, 1891–1902. – 16 cm 1. köt., Csobáncz, Tátika, Somló. – 1902. – 142 p. : ill.
- Király Ferenc: *A balatonai cápa* : Rasovszky Kristóf és Szokolai László : a Séd-től a Szajnáig / Király Ferenc, Varga Róbert. – Veszprém : Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 191, [2] p. : ill., főként színes ; 25 cm.
- Kovács Emőke: *Balaton értéktár 3* : ismeretlen fejezetek a Pannon-tenger vidé-

- kéről / Kovács Emőke. – [Szentendre] : Erdélyi Szalon, 2025. – 287 p. : ill. ; 30 cm.
- Köszöntököt Balogh Ferencné Marika könyvtáros 85. születésnapjára* / [összeáll. és szerk. Balogh Ferencné, Palkóné Jády Melitta, Schreiber Márta] ; [kiad. az Eötvös Károly Könyvtár]. – Veszprém : Eötvös Károly Könyvtár, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 169, [2] p. : ill. ; 24 cm.
- Közös utunk* : [Veszprém a királynék városa] / f. szerk. Hajas Bálint. – Veszprém : Veszprém Megyei Jogú Város Önkormányzata, [2021] (Balatonfűzfő : Tradeorg Ny). – 19 p. : ill., színes ; 24 cm – nem kölcsönözhető.
- Krúdy Gyula: *Jókai májusa* / Krúdy Gyula ; [szerk. Praznovszky Mihály]. – Balatonfüred : Zöld Kalamáris Bt., 2025 (Veszprém : OOK Press). – 76 p. ; 21 cm – A veszprémi Prospektus nyomda Krúdy-kiskönyvtára sorozatban 2000-ben megjelent Krúdy Gyula: *Hama élne Jókai* című kötet bővített kiadása – nem kölcsönözhető.
- Krúdy Gyula: *Palotai álmok* / Krúdy Gyula ; [szerk., utószó Pócsik József] ; [ill. Borbás Zoltán, Mészárosné Lendvai Katalin, Nikolausz Krisztián]. – Díszkiadás. – Várpalota : THURY-VÁR Nonprofit Kft, 2025 (Várpalota : Valczner Z + J Kft). – 101 p. : ill. ; 25 cm – nem kölcsönözhető.
- Lantos Gábor: *Egy zseni száz élete* : Vass Sándor küzdelmei a kézilabdázáson innen és túl : történet Magyarországon és Ausztriában 1946 és 2025 között / Lantos Gábor ; [...fotósa Polyák Attila...]. – Budapest : Kék Európa Stúdió, cop. 2025. – 298., [6] p. ; 23 cm.
- Magányos és társas művek, 2025* : Szegedy-Maszák Zoltán, Ferneszelyi Márton : 2025. 06. 07. – 2025. 09. 07., Művészetek Háza Veszprém, Csikász Galéria ; [kurátor Áfrány Gábor] ; [fotó Gáspár Gábor et al.]. – Veszprém, 2025 (Veszprém : OOK Press). – [36] p. : ill., színes ; 21 cm – kiállítási katalógus – nem kölcsönözhető.
- Magyar tájakon* : Veszprém vármegye 2023 = Hungarian lands. – Nyíregyháza : Magyar Tájakon K. Kft., [2023]. – 48 p. ill., színes ; 23 cm – nem kölcsönözhető.
- Márfi Gyula 80 éves* : köszöntő gondolatok, vélemények / [szerk. Sztojalovszky Béla, Garaczi Imre] ; [kiadó a Magyar Lélek Alapítvány, ... Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány]. – Veszprém : 2023 (Veszprém : OOK Press). – 75 p. ; 22 cm – nem kölcsönözhető.
- Mayer Ferenc: „...fel a fejjel” : egy politikai elitért visszaemlékezései / Mayer Ferenc ; [kiad. a Magyar Vidék Országos 56-os Szövetség]. – Veszprém : M. Vidék Orsz. 56-os Szövetség., 2013 (Veszprém : OOK Press). – 144 p. : ill. ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- „Metanoiában élni” : a hetvenéves Cserép László köszöntése / [szerk. Fehér István] ; [közread. a] Hamvas Béla Asztaltársaság. – Balatonfüred : Hamvas Béla Asztaltársaság, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 223 p. : ill. ; 20 cm – nem kölcsönözhető.
- Miklós Tamás, P.: *Az első balatoni „hazafias nemzeti vállalkozás”* : A Balaton Gőzhajózási Társaság és a Kisfaludy gőzhajó története, 1845–1889 / P. Miklós Tamás. – [Balatonfüred] : Balatonfüred Városért Közalapítvány, [2025] (Veszprém : OOK Press). – 400 p., [8] t. : ill. ; 24 cm.
- Molnár Sándor: *Az Utas antikváriusa* : Molnár Sándortól Molnár Sándorról / [szerkesztette Kilián László] ; [kiadja a Művészetek Háza]. – Veszprém : Művészetek Háza, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 90 p. : ill. ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Nádlér István: *Rezonancia – barátok – végtelen* : Geskó Judit és Seregi Tamás beszélgetése Nádlér István balatonfüredi Vaszary Galéria-beli kiállítása (2025. július 5. – 2026. január 4.) alkalmából / [szerkesztő ... Burza Patrícia Kármén] ; [fordítás ... Steve Kane] ; [fotók ... Martinovics Tibor, Sulyok Miklós, ... Tóbiás Krisztián] ; [kiadó Balatonfüred ; Tempevölgy : Balatonfüred Kulturális Nonprofit Kft : Balatonfüred, [2025], cop. 2025 (Veszprém : OOK Press). – 47, 40 p. : ill. ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Nagy László: *Ki viszi át a szerelmet* : válogatott versek / Nagy László ; Ágh István [et al.] írásaival. – Budapest : Nap K, 2025. – 212 p. ; 21 cm.
- Navracsics Tibor: *Egy régió álma vagy egy álom régiója?* : [Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa] / Navracsics Tibor. – [Veszprém] : [s. n.], [2024]. – 62 p. : ill., színes ; 19x19 cm – nem kölcsönözhető.
- Nemecz Ernő szobrának avatására* : 2022. november 10. Pannon Egyetem : [Dr. Nemecz Ernő, 1920–2021] / [szerk. Polinszky Gábor]. – Veszprém : Veszprémi Vegyészektől Alapítvány, 2022. – 48 p. : ill. ; 22 cm – nem kölcsönözhető.
- Németh István Péter: *Mosolyodba takarózva* : háromszáz haiku / Németh István Péter ; [közread. a] Cédrus Művészeti Alapítvány. – Budapest : Cédrus Műv. Alapítvány, 2024. – 94, [1] p. ; 21 cm.
- Ósi Attila: *Dinoszauruszok nyomában* : kaland, felfedezés és a bakonyi őshüllő kutatás története / Ósi Attila ; [kiad. ... a Magyar Dinoszaurusz Alapítvány ...]. – Némethbánya : Magyar Dinoszaurusz Alapítvány, 2023. – 292 p. : ill., színes ; 24 cm.
- Pelényi Gyula: *Révfülöp* : kilátótorony, sétaút pihenőkkel : előterv, tanulmányvázlat / Pelényi Gyula. – Zalaegerszeg : Pelényi Építész Műhely, 1998. – [28] p. : ill. ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Pető Piroska: *Pécsely gazdagsága* : éltető értékeink nyomában / [írta Pető Piroska, Balogh Erőné Bertalan Katalin, Farkas Balázsné Petrikowsky Marianna] ; [kiad. Pécsely Község Önkormányzata]. – Pécsely : Önkormányzat, 2021 (Veszprém : OOK Press). – 144 p. : ill., főként színes, részben térk. ; 24 cm – nem kölcsönözhető.
- Pető Piroska: *Pula* : a kincsekben gazdag fészkalja falu : Dörfli mit Schätzen / [szerző, szerkesztő, fotók Pető Piroska]. – Pula : Pula Község Önkormányzata, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 338 p. : ill., színes ; 24 cm – nem kölcsönözhető.
- Pintér Márta: *Mikus Gyula élete és festészete* / Pintér Márta. – Keszthely : [Magánkiad.], 2025. – 57 p. : ill., főként színes ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Plósz Sándor: *Balatonról a jövőnek* : [Balatonról másképpen, Kis-Balaton elpusztítása és újraélesztése, Nagyberék-Balaton elszállt, Hévízi tó kistérsége – a lehetőség, Duna–Tisza köze, átokcsatornák, szikestavak vagy kertmagyarország] / Plósz Sándor. – Budapest : Püski, 2025. – 29, [2] p., [2] t. fol. : ill., részben színes ; 20 cm.
- Polgári kori egyesületek* : a magyarországi polgári kori egyesületek címtára a reformkortól 1949-ig vármegyei bontásban / főszerk. Závogyán Magdolna, Juhász Erika. – Lakitelek : Nemzeti Művelődési Intézet, 2024. – ; 24 cm – Adattár – nem kölcsönözhető.
- Porga Gyula: *Hogyan lett Veszprém és a régió Európa Kulturális Fővárosa?* : [Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa] / Porga Gyula. – [Veszprém] : [s. n.], [2024]. – 42 p. : ill., színes ; 18x18 cm – nem kölcsönözhető.
- Pozsgay Gyula: *A halálra ítélt Puma* / Pozsgay Gyula. – [Szentendre] : Képes Krónikák K., 2025. – 47, [1] p. : ill., színes ; 33 cm.
- Praznovszky Mihály: *Jókai Mór hihetetlen kalandjai Balatonfüreden – ahogy azt nagyapám leírta* / Praznovszky Mihály. – Balatonfüred : Nemesvámos : Zöld Kalamáris Bt., 2025 (Veszprém : OOK Press). – 99 p. : ill., részben színes ; 31 cm.
- Pro philosophia évkönyv, 2024* / [szerk. Garaczi Imre, Hudra Árpád, Kiss Endre] ; [közread. a] Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány. – [Veszprém], 2025 (Veszprém : OOK Press). – 295 p. : ill. ; 24 cm. Tematikus címe: Korunk sorskérdései: Autónomia, Szuverenitás, Identitás – nem kölcsönözhető.
- Ragyogj Veszprém–Balaton!* : Európa Kulturális Fővárosa 2023 : [Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa]. – [Veszprém] : [s. n.], [2024]. – 145 p. : ill., főként színes ; 23x23 cm – nem kölcsönözhető.
- Ragyogó régió* : [Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa] : [2019–2023]. – [Veszprém] : [s. n.], [2024]. – 66 p. : ill., színes ; 21x21 cm – nem kölcsönözhető.
- Saly Noémi: *Apácapác* : a Bakonybélbe internált apácák receptlelkei / Saly Noémi. – Bakonybél ; Budapest :

- Szent Maurícius Monostor : Ab Ovo, 2025. – 191 p. : ill. ; 21 cm. – (Monostorkosságok ; 3.) – nem kölcsönözhető.
- Schall Tamás: *Nyíltan szólva* : végig a liturgikus éven / Schall Tamás ; [ill. Kőrössi Ilona] ; [utószó Guba Áron]. – Veszprém : [Szerző], 2021. – 135 p. : ill. ; 21 cm – verseskötet – nem kölcsönözhető.
- Sense of sight* : nemzetközi kortárs ékszerművészet : international contemporary jewellery art : [2025. április 12. – június 29. Művészetek Háza Veszprém, Dubniczay-palota] / [kurátor Dohnál Szonja] ; [ford. Sörös Marian] ; [szerk. Dohnál Szonja, Györgydeák Máté] ; [kiad. a Művészetek Háza]. – Veszprém, 2025 (Veszprém : Prospektus Ny). – 40, [3] p. : ill., színes ; 21x21 cm – nem kölcsönözhető.
- Singer Ábrahám: *A várpalotai izraelita hitközség története* / írta Singer Ábrahám ; [kiad. Várpalota Város Önkormányzata]. – Várpalota : Önkormányzat, 2024 (Balatonfüred : I+G Ny). – ; 18 cm. Eredeti kiadás adatai: Várpalota: Rabbiság, Budapest : [Katzburg Nyomda], 1921. – 1. rész, Palota város történetéből. – 2024. – 117 p., ill. – nem kölcsönözhető.
- Sümegei ferences kalendárium 2026* / [kiad. a Sárlos Boldogasszony Ferences Kegyetemplom és Kolostor]. – Sümeg : [Sárlos Boldogasszony Ferences Kegyetemplom és Kolostor], 2025 (Veszprém : OOK Press). – 72 p. : ill. ; 24 cm. – nem kölcsönözhető.
- Stenszky Cecília: *Sötét anya* : versek / Stenszky Cecília ; [... ill. Száler Tímea] ; [közread. a] Cédrus Művészeti Alapítvány. – Budapest : Cédrus Műv. Alapítvány, 2025. – 60, [2] p. : ill. ; 22 cm.
- Suhai Pál: *Bábeli feladványok* : levelek, esszék, kritikák / Suhai Pál. – Budapest : Napkút K., 2024. – 520, [7] p. ; 22 cm.
- Szabó Erzsébet: *Nagyvázsonytól Kecskemétig* : Mátis Kálmán nagyvázsonyi művész bemutatása életútján és művein keresztül / szerk., összeáll. Szabó Erzsébet, Takács Melinda. – Nagyvázsony : Oktker-Nodus, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 75 p. : ill. ; 24 cm – nem kölcsönözhető.
- Szakács Péter: *Boldog Bódi Mária Magdolna* : „Itt a szívem!” / Szakács Péter ; [graf. Patrizia Cesareni]. – Ponteranica : Velar, 2025. – 69, [3] p. : ill., színes ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Szakács Péter: *Beata Mária Magdolna Bódi* : „Ecco il mio cuore!” / Péter Szakács ; [traduzione Angelo Pagano] ; [grafica Patrizia Cesareni]. – Ponteranica : Velar, 2025. – 69, [3] p. : ill., színes ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Szakács Péter: *Boldogok a tiszta szívűek* : imádságok Bódi Mária Magdolna boldoggá avatásáért : Magdi életútja, lelkesége, tisztelete, útikalauz / Szakács Péter. – [Badacsonytördemic] : [Szakács P.], cop. 2021. – 279 p. : ill., részben színes ; 21 cm.
- Szeifert Natália: *Hőember a Naprendszerben* / Szeifert Natália. – [Budapest] : Kalligram, 2025. – 214 p. ; 21 cm – regény.
- Tanai Károlyné: *Elődeink nyomában* : 35 éves a Sümegei Városvédő és Szépitő Egyesület : 1988–2023 / Tanai Károlyné. – Sümeg : Városvédő és Szépitő Egyesület, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 366 p. : ill., főként színes ; 31 cm.
- Tankó Károly: *Ősi történetek* : Ősi község története a régi feljegyzések és a helyi hagyományok alapján / [szerző Tankó Károly, András Attiláné, Andrásiné Marton Mónika]. – Ősi Község Önkormányzata, 2021. – 117 p. : ill. ; 24 cm – nem kölcsönözhető.
- Tatay Sándor: *A szezon vége* / Tatay Sándor. – Budapest : Kortárs, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 197, [2] p. ; 20 cm.
- Topolánszky Ádám: *A szuverenitás ára : szellemi tanösvény a felhőkarcolóktól a Balaton-felvidékig* / Topolánszky Ádám. – Budapest : Püski, 2024. – 274, [3] p. : ill. ; 24 cm.
- Tóth Gyula: *Betyárok a vádlottak padján* : hat kivégzett és egy öngyilkos betyár története : [hat kivégzés és egy öngyilkos betyár története] / Tóth Gyula. – [S. l.] : Tóth Gyula, [2025] ([Veszprém] : [OOK Press]). – 210 p. ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Utazás a Balatonom körül* : irodalmi palackposta / [felelős szerkesztő Szederkényi Olga]. – Budapest : Corvina, 2025. – 287 p. : ill. ; 22 cm – Szerzők: Benedek Ágota et al.. – Nyáry Krisztián „Készülünk az utazásra, avagy Előszó” című írásával – antológia.
- Várak, kastélyok, templomok* : évkönyv, 2014 : történelem, épített örökség és turizmus / [fel. szerk. Kósa Pál]. – Pécs : Talma, 2014. – 247 p. : ill. ; 30 cm. A nagyvázsonyi vár – A bakony-szentjakabi pálos kolostor feltárásának első eredményei – A sümegei vár 17. századi elméleti rekonstrukciója – Csobánc vára – A szigligeti vár számítógépes rekonstrukciója – nem kölcsönözhető.
- Várak, kastélyok, templomok* : történelmi és örökségturisztikai folyóirat : gyűjteményes kötet / [fel. szerk. Kósa Pál]. – 2012. – Kökény : Talma, 2012. – [300] p. : ill., színes ; 30 cm. Kastély a Bakony közepén – Csobánc várának rövid hadikronikája – Charles Moreau, a magyar arisztokraták kedvelt kastélyépítész – Vár a szőlők felett: Somló vára – A Balaton-felvidék a római korban – Villagazdaság a Balaton partján – Tizenkét templom, tizenkét fénykép – Veszprém vára – Egregy Árpád-kori temploma – Csabrendek kúriái – A lovászpatonai Festetics–Somogyi–Esterházy-kastély – nem kölcsönözhető.
- Várak, kastélyok, templomok* : történelmi és örökségturisztikai folyóirat : gyűjteményes kötet / [fel. szerk. Kósa Pál]. – 2013. – Kökény : Talma, 2013. – [300] p. : ill., színes ; 30 cm. Tátika há-
- rom vára – Jubileumi megemlékezés Sümegeen – Az ösküi kerek templom – Műemléki túság a Tihanyi-félszigeten – Építkezések, átalakítások a zirci ciszterci apátságban a 18. század elejétől napjainkig – nem kölcsönözhető.
- Veszprém 35* : [1990–2025] : [Veszprém a királynék városa] / [szerk. Hajas Bálint, Darcsi István]. – Veszprém : Veszprém Város Önkormányzata, [2025] (Veszprém : Prospektus Ny). – 50 p. : ill., színes ; 27 cm – nem kölcsönözhető.
- Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa : programkonceptió* – Veszprém : Veszprém–Balaton 2023 Zrt., [2023]. – 168 p. : ill., színes ; 21x21 cm – nem kölcsönözhető.
- Veszprém–Balaton 2023 – a régió települései* : [Veszprém–Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa]. – [Veszprém] : [s. n.], [2024]. – 122 p. : ill., színes ; 22x22 cm – nem kölcsönözhető.
- Veszprém felfedezésre vár* : [Útitárs] : [Veszprém a királynék városa] / [fotók Toroczka Csaba et al.] ; [kiad. a Veszprémi Turisztikai Nonprofit Kft.]. – Veszprém, [2025] (Veszprém : Prospektus Ny). – 57 p. : ill., színes ; 21 cm – nem kölcsönözhető.
- Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlésének Veszprém Megyei Értéktár Bizottsága : Veszprém Megyei Értéktár, 2013–2014 : [Sajtótájékoztató, 2015. február 11.] ; [... kiad. Veszprém Megyei Önkormányzat ...]. – [Veszprém], [2015]. – 15 t. fol. : ill., színes ; 30 cm – nem kölcsönözhető.
- Veszprém várostörténeti tanulmányok*, 2. : várostörténeti konferencia, 2024. november 22. / szerk. Fogl Krisztián Sándor. – Veszprém : Laczkó Dezső Múzeum, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 429 p. : ill. ; 24 cm – A konferencia szerkesztett anyaga – nem kölcsönözhető.
- Veszprém várostörténeti tanulmányok*, 3. : Város születik : Veszprém város 18–19. századi történetének alapdokumentumai és alapkérdései / Lichtneckert András ; [szerk. Márkusné Vörös Hajnalka] ; [sorozatszerk. Fogl Krisztián Sándor]. – Veszprém : Laczkó Dezső Múzeum, 2025 (Veszprém : OOK Press). – 207 p. : ill. ; 24 cm – nem kölcsönözhető.
- Vizler-Nyirádi Luca: *Kismadaram* / Vizler-Nyirádi Luca. – [Budapest] : Cser K, 2024. – 379, [4] p. ; 20 cm – regény.

**Kerégyártó Barbara –
Palkóné Jádya Melitta**

Az üveg alkímiája

Bohus Zoltán, Lugossy Mária: *Az üveg alkímiája*. Laczkó Dezső Múzeum, 2025. november 20. – 2026. május 10.

A Laczkó Dezső Múzeumban 2025. november 20-án nyílt Bohus Zoltán és Lugossy Mária üvegművészek különleges, egyedülálló alkotásaiból a legújabb időszak kiállítása. A Bohus–Lugossy Alapítvánnyal együttműködésben létrejött tárlat apropóját az szolgáltatta, hogy az elmúlt évben a múzeumba került letét formájában a két művész hagyatéka – több mint 130 alkotás.

edéves bencés

Laczkó Dezső Múzeumban megnyílt Kiváló, szíves Magyarországon a legújabb tudományos kutatások

Az ezer év történelmének minden napján egy újabb korszak kezdődött. A magyar művészet történelmének minden napján egy újabb korszak kezdődött. A magyar művészet történelmének minden napján egy újabb korszak kezdődött.

Séd, 2025. 3. sz., 19. old.

A megnyitón Navracsics Tibor miniszter és Szanyi Brigitta múzeumigazgató köszöntötte a népes közönséget, a művészek életművét Kovalovszky Márta és Nagy T. Katalin művészettörténészek méltatták, a zenei közreműködő Kövi Szabolcs multiinstrumentalista zenész volt. A Bohus–Lugossy Alapítvány fennállásának ötödik évfordulója alkalmából Bohus Eszter elnök köszönő okleveleket adott át.

A kiállítás címe, *Az üveg alkímiája* a kortárs magyar üvegművészet két korszakalkotó alakjának arra a virtuóz mesterségbeli tudására utal, amely iskolateremtő módon képes volt a mindennapi síküveglapokból képzőművészeti igényű, szobrászati jellegű alkotásokat létrehozni. Noha a művész házaspárnak egyetlen közös munkája sincs, egyéni alkotói pályájuk több ponton összekapcsolódik. Mindkettőjük munkásságát a hideg üveg technológiai eljárása jellemezte, és mindegyiküket az a törekvés vezérelte, hogy olyan elvont fogalmakat, mint a tér és az idő, próbáljanak üvegbe zárva megragadni az anyag változó, belső transzparenciáinak segítségével. Mindketten a kortárs üvegművészet megújítói, akiknek köszönhetően a magyar üvegművészet nemzetközi viszonylatban is hírnevet szerzett.

Mindketten messzebről érkeztek az üvegművészet területére. Bohus Zoltán (1941–2017) Munkácsy- és Kossuth-díjas érdemes művész, nemzetközileg elismert alkotó, megszámlálhatatlan európai és tengerentúli kiállítás és konferencia résztvevője a Viharsarokból, Endrődről, Békéscsabáról indulva rajztehetsége révén eredetileg festő szakra jelentkezett. Csak ezután került a Magyar Iparművészeti Főiskola díszítő-festő szakára, ahol Z. Gács György tanítványa, majd az 1966-ban újonnan induló üveg szak oktatója lett. Negyvennégy éves folyamatos művésztanári tevékenysége során megteremtette itt a felsőfokú üvegtanulmányok magas színvonalú műhelyét, és üveges generációk sora került ki a keze alól.

Lugossy Máriához hasonlóan, pályája legelején ő is ötvösmunkákat, konstruktivista stílusú krómaccél domborműveket készített, mindkettőjük munkái szervesen illeszkedtek a korabeli képzőművészet minimalista, konstruktivista tendenciáiba. Bohus érdeklődése az 1970-es évektől, *Térszpirál* című művének sikere után fordult kizárólag az üveg felé, és annak szobrászati megközelítésű, plasztikus megformálását kereste. Egyszerű, letisztult, geometrikus formákat választott, és egészen újszerű technikával építette fel őket. A hideg üveg megmunkálásának forradalmasítója lett a kész síküveglapokat ragasztással tömbbé alakító, csiszolással, polírozással rendkívüli precizitást elérő eljárással, amelynek segítségével a

korábban háttérbe szorult magyar üveg felhívta magára a figyelmet nemzetközi viszonylatban. Az üvegtömböket bravúros technikai tudással, aprólékos pontossággal maga csiszolta, polírozta. A különleges, iskolateremtő technika az üveg természetes optikai hatásain alapszik, annak a rétegeket átjáró, belső fénytérket teremtő, sejtelmes tükröződéseire, fénytöréseire épít. A művész az üveglapok árnyalásával, a tónusok mélyítésével szabályozza a fény intenzitását, transzparenciáját, a szigorú külső geometriai rend sejtelmes belső formákat rejt.

Lugossy Mária (1950–2012) Munkácsy-díjas érdemes művész, ötvös, üvegtervező és szobrász változatos, rendkívül gazdag életműve, munkásságának intenzív négy évtizede művek ezreiben számolható. Az ő pályája ötvös képzettsége révén az iparművészet területéről, a fémek megmunkálásával indult az 1970-es évek közepén. A különböző egyéb anyagok – ásványok, higany, üveg, plexi, gránit, bronz, kő – alkalmazásával művészete rövidesen a szobrászat felé fordult. Bohus Zoltánhoz hasonlóan kezdetben geometrikus krómaccél kompozíciókat készített, majd az üveg anyagát médiumként használva üvegszobrok, egyre monumentálisabb alkotások születtek, egészen az 1990-es években megjelenő köztéri szobrokig, emlékművekig.

Mély gondolatisággal átitatott, intellektuális jellegű alkotásai újszerűek formakezelésükben és a felhasznált anyagok szokatlan összekapcsolásában. A kísérletező, koherens szemléletű alkotó világában visszatérő elem a szerves természeti világ és a szervetlen, élettelen univerzum kettőssége, az élet előtti és utáni állapot, amelyen keresztül az emberi létezés egzisztenciális dimenzióira kérdez. Foglalkoztatja a keletkezés, a születés gondolata, az ember sorsának morális kérdései, gyakran történelmi távlatokba állítva, vagy bibliai motívumokon keresztül az áldozatok egyetemességét középpontba állítva.

Mindkét művész, Lugossy Mária különösen otthon van Veszprémben. Bohus Zoltán *Víziók* című kiállítása néhány éve volt látható a Városháza aulájában, Lugossy Mária retrospektív tárlata a Művészetek Házában kapott helyet 2024 őszén. Ez utóbbi művész alkotásai révén is kapcsolódik Veszprém városához, hiszen két nagy méretű munkája is ide került. Az 1980-as évekre jellemző, *közárvány* szobrokhoz tartozó *Rheia* elnevezésű műve, a szobrász ajándéka, a város új sportuszodájának aulájába került. *Millenniumi emlékmű* néven monumentális szoborkompozíciója korábbi helyéről, az Óváros térről áttelepítve nemrégiben a Szabadság téren került felállításra.

A tárlat a letétként múzeumba került anyagból 33 üvegszobrot szerepeltet, egyenlő arányban mindkét művésztől. A hoga-

Fotók: Sárközi Judit

Lugossy Mária: Öntudat és ébredés. Fotó: Gáspár Gábor

ték magában foglalja a legkorábbi fémplasztikáktól kezdődően a művészek jellemző korszakait, tematikáját – a kiállítás ezekből válogatott. A legkorábbi alkotás 1977-ből, a legkésőbbi 2015-ből származik. Kockázatot jelentett a két karakteresen különböző, egyéni formavilágú művész együtt szerepeltetése, amelyre nem volt korábban példa. A térkialakításnak köszönhetően könnyen lehetett olyan kisebb tematikus egységeket alkotni, ahol elkülönülhetnek az alkotók jellegzetes témái, motívumai, anyag- és színkombinációi. Így kaptak önálló teret Bohus Zoltán belső megvilágítású üvegszobrai, ill. áttetsző színvilágú plasztikái, másutt Lugossy Mária bibliai témájú művei vagy anyagátmenetes zárványszobrai.

A látogatót ezzel szemben az azonnal feltáruló középső térben – mintegy a kiállítás tárgyát megelőlegezendő – a két művész néhány munkájának együttes szerepeltetése fogadja. A nagy mé-

retű középső, fekvő tárgyat, Lugossy Mária *Corpus* című művét szükséges is volt az álló posztamensek sorával ellensúlyozni. Fő művek kerültek ide, de talán nem túlzás azt állítani, hogy a kiválasztott üvegszobrok többsége annak minősül. Az egyetlen terem a két művész munkásságának essenciáját hordozza. Nem ritkák közöttük a csak elvétve vagy rég nem látott darabok. Az említett *Corpus* 1992-ből kis híján a Vatikánba került; a homokfúvott üveg és a bronz kombinációjával rendkívüli szuggesztivitással, egyéni látásmóddal jeleníti meg a feszület formáját. Hasonló kuriózum ugyanebből az évből az annak idején pályázati első díjat nyert *Öntudat és ébredés* című kompozíciója, amely szabálytalan felületeivel az östengerek üledékes, archaikus világát idézi az éppen felnyíló kagylóformával, amelyben az élet jeleként feltűnik egy másfajta minőség, az emberi torzó.

Bohus Zoltán maga készítette belső megvilágítású, varázslatos fényű üvegszobrai mellett különleges élményt jelent *Erőtér* című alkotása, amely bravúros módon a hengerforma áttetsző belsejében az üvegrétegek között rajzolja ki a kettős ovális formát. Ugyanebből az évből *Enigma* című remekműve színekkel párosítva olyan virtuális belső struktúrákat generál, amelyek folyamatos átlényegítő változásban vonulnak el a szemlélő előtt. *Üzenet a tengerből* című alkotása művészetének azt az általános szabályszerűségét példázza, amelyben a szigorú geometrikus rend mellett a lendületes ívek szintén hangsúlyt kapnak. A változatos anyagban számos esetben látjuk bizonyítva, hogy a külső szögletes formák egyfajta belső líraisággal párosulnak a fénytörések révén. Lugossy Mária esetében is végigkövethetjük ismert témaköreit, a természet által kiforrt vagy a mélyebb rétegek mélyén megbúvó, az életet rejtő lencseformáit, visszatérő, megfeszülő férfitorzóit, összekötözött kezű áldozatait az emberi szenvedés egyetemességére utalva vagy éppen a bábeli toronyba, Mózes kőtáblájába beépülve. Megannyi gazdag asszociációt elindító, megrázó, elgondolkodtató, lenyűgöző alkotás.

Tévesz Mária

A múlt, a jelen és a jövő

Ábel Tamás üvegtervező kiállítása. Művészetek Háza Veszprém, Dubniczay-palota.

2025. november 14. – 2026. február 22.

A Dubniczay-palota termeiben elevenedik meg a múlt és a jövő. Ábel Tamás képzőművész 10 éves munkája várja a művészet szerelmeseit. A tárlat egyik apropóját az adja, hogy Ábel Tamás pontosan 10 esztendeje – 2015-ben – végzett a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem üvegtervező szakán. Ez az évforduló nem csak mérföldkő, hanem fordulópont – a belső és külső átalakulás kézzelfogható lenyomata.

A kiállítás témája maga a gyorsulás – az a gyorsulás, mellyel az ember lassan képtelen felvenni a versenyt. Miközben a technológia egyre gyorsabban fejlődik, úgy a test és a lélek egyre lassabban kullog utána. A digitális jelenlét – a közösségi platformok és különféle alkalmazások – végtelen áramlása paradox módon nem közelebb hoz minket egymáshoz, hanem sok esetben elmélyíti a magány, a szorongás és a depresszió érzetét az emberekben. A doomscrollozás nem metafora, hanem napi rutin. Retinaégetés, éjszakai félálom, reggeli üresség.

Ábel Tamás munkái ezt az egyre inkább elfajuló állapotot elevenítik meg. A kiállítás narratívája egy személyes történetet mesél el: a függőségek és traumák, valamint azok következményeinek felismerését, majd a lassú és nehéz átalakulás folyamatát. Legyen szó ételről, italról, játékról, rendezetlenségről vagy a magány különböző formáiról, a művek mind azt vizsgálják, hogyan válik egy rossz szokásból elmagányosodáshoz vezető zuhanás és miként nyílhat meg a kiút lehetősége.

A Dubniczay-palota tereiben üvegalkotások, képi, valamint videóalkotások és nagy méretű, üvegszálakból épülő installáció alkot egyfajta vizuális idegrendszer. Az üveg itt nem díszítőelem, hanem állapot: törékeny, átlátszó, hideg, veszélyes. A geometria és a realisztikus részletek együttese nem kisimítja, hanem kielezi a feszültséget.

Ábel Tamás továbbra sem a klasszikus értelemben vett üveg-művészeti utat járja. A médiumok közötti átjárás – 2D-s és 3D-s

munkák, térbeli objektumok, rögzített performatív videók – nem technikai játék, hanem szükségszerűség. A léptékváltás itt azt a belső változást mutatja be, azt a pillanatot, amikor az ember már nem rejtegetni akarja a „töréseket”, hanem megmutatni.

Ez a kiállítás nem ígér gyors gyógyulást, nem árul instant megváltást. Nem *motivational poster*, hanem tükör. A kiút lehetősége nem fényes, nem hangos, hanem lassú és kényelmetlen: valódi jelenlét, valódi társaság, valódi figyelem. A felismerés, hogy a változás nem látványos sprint, hanem makacs, hosszú „erőltetett menet”! A téma súlya és generációkon átívelő aktualitása miatt a kiállításhoz több tárlatvezetés is kapcsolódik. A tárlat kurátora Dohnál Szonja. A kiállítás a Nemzeti Kulturális Alap támogatásával valósul meg. A belső utazás és egyben a digitális utazásból való kiszakadás – betekintés a gyorsuló világunkba – 2026. február 22-ig látogatható a Dubniczay-palotában.

Kuban Polina – Pucok Marcell

Fotó: Toroczka Csaba

Livius házából való... Jómódú ungvári polgárlány. Születési nevén: Oestereicher Livia. Történelmi kényszerűségből elhagyott zsidó vallását követően a keresztségben az Éva nevet kapja. Később a Képzőművészeti Főiskola hallgatójaként már új művészi önazonossága: Ország Lili.

Szemirámisz függőkertje

Labirintus – Ország Lili és művésztársai. Válogatás a Vasilescu-gyűjteményből. Laczkó Dezső Múzeum, 2025. december 4. – 2026. május 31.

Ország Lili a Kéz- és Képzőművészeti Főiskolán tanult, ahol a Laczkó Dezső Múzeumban. A képzőművészet területén a fotográfiai pályáját az egykori történelmi emlékek, a művészi, építészeti elemeket, falpékeket.

Cantus gre

Ország Lili a történelmi művészetek területén, a képzőművészetben, a szürrealizmusban, a modernizmusban, a postmodernizmusban, a kontextusban, a művészi, építészeti elemeket, falpékeket.

Séd, 2025. 1. sz., 17. old.

Kleopátra inkarnációjú arcéllal, múltba révedő tekintettel, a babonás festőnő, „Pythia jósnő” – ahogy a művésznő önmagát nevezte –, Ország Lili (1926–1978) rejtélyekkel átszőtt festészeti életművének különböző szakaszaiba enged betekintést klasszikus kiállítás keretében a Laczkó Dezső Múzeum, a győri Vasilescu-gyűjteményből válogatva.

Ország Lili magányos lélek volt, paradox módon mégis a sors kegyeltje. Mélyen sejtjeibe, lelki DNS-ébe ivódott a zsidó nép történelmi üldöztetése, majd a gyermek- és felnőttkor határmezsgyéjén megélt internálás; a holokauszt tragédiájának fenyegető közelsége. Édesapja, Oestereicher Mihály minden követ megmozgató, emberfeletti küzdelmének köszönhetően – az első világháborúban szerzett érdemeire hivatkozással – útlevelelkeirelmet jóváhagyták, így ő és családja Kassán megmenekült a deportálástól. Az átélt súlyos trauma mint létalapvetés Ország Lili egész életét átítatta; művésszé válásának, festészetének központi ikonológiai problematikájává vált.

Szürrealista korszakának egyik emblematikus művét – *Önarckép (Kislány fal előtt)* – már házasságban élő nőként, dr. Majláth György gyermekpszichológus feleségeként festette meg. A törekeny gyermek jómódot tükröző ruha- és kalapviselete, és annak fehér színe fájdalmas kontradikcióban van a magas, végtelelnek tűnő, áthatolhatatlan vörös téglafallal és az előtte húzódó szürke bazaltköves út ridegségével. Az egyedüllet, kiszolgáltatottság megrendítő erejű megjelenítése (ungvári téglagyár, az internálás egykori helyszíne).

Az '50-es évek terhelt realizmusától, szellemi korlátozásától egyfajta menedéket nyújtott a fővárosban az Állami Bábszínház. Díszlet- és jelmeztervező pozícióban foglalkoztatott progresszív szellemiségű művészei, az Európai Iskola köréből Jakovits József, Márkus Anna (Anna Mark), Korniss Dezső, Bálint Endre mintegy szabad illegalitásba vonultak, munkájuk mellett cenzúrától mentesen kísérletezhettek. Ehhez a művészkolóniához csatlakozhatott a Képzőművészeti Főiskolán rajztanári oklevelet szerzett Ország Lili is.

A metafizikus festészet olasz mestere, Giorgio de Chirico (1888–1978) és a belga posztimpreszionista-szürrealista Paul Delvaux (1897–1994) formakészletével megfestett, éles fény-árnyék kontrasztokra épülő, elhagyatott terekben magányosan megjelenő alakjai Ország Lili szürrealista korszakának előképei.

A veszprémi kiállításon sajátos műcsoportot formálnak az ún. holdportrék: *Kék ruhás szent (Alak piros levéllel)*, *Piros ruhás szent (Alak fehér levéllel)*, valamint a diptichonként elgondolt és installált *Holdak, Sárga holdportré*. Max Ernst művészetének vonzásában készültek montázsai: *Tenyér és kapuk*, *Jelzések* című művei. Bulgáriai és oroszországi utazásai a festőnő által *ortodox szürrealizmus* névvel megjelölt korszakát ihlették. A művésznőt mélyen megérintette a pravoszláv egyház, az ortodox kereszténység archaikus pompája, intenzív vizualitása, az ikonok zárt szakralitása. Kezdeti lelkesedése, impressziói mélységében formálták művészetét, mintegy a múltba révedő egyéni alkotói útját kijelölve: *Bizánci ikon*, *Iszfaháni mese*, *Keleti táj I*, *Aranyváros II*.

Ország Lili 1960-ban Prágában tett utazásának élményei fokozatosan nyitották ki intuitív erőit, letűnt idők dimenzióiba való visszatérését. A város mélyen, koncentráltan őrizte II. Rudolf (1552–1612) 16. századi excentrikus udvarának légkörét. A német-római császár vonzotta az alkímistákat, művészeket (Giuseppe Arcimboldo [1527–1593]) és tudósokat (Johannes Kepler [1571–1630], Giordano Bruno [1548–1600]). A császár kérésére megszállott kísérleteket folytattak a bölcsek köve, az aranykészítés és a

homunculus előállítására. Ehhez a körhöz tartozott a zsidó negyed jogi előjárója, Löw rabbi asztrológus, a Talmud kitűnő ismerője, a misztikus Kabbala tudósa, művelője is. Díszes architektúrájú síremlékét (†1609) láthatta a prágai régi zsidó temetőben Ország Lili.

Szorongó lelkére impulzív erőként hatott az archaikus művészeti emlékeken keresztül felismert identitás érzése, mely felismerés fokozatosan nyer dominanciát művészetében és vezeti el *Labirintus*-korszakához. Utazásaiban letűnt civilizációk nyomában jár: Jeruzsálem, Split, Dubrovnik, Pompeji, Herculaneum. Ezen vizuális inspirációk és emóciók képi lenyomataiként születnek függőkertjei, palotakomplexumai, archaikus vedutái, romvárosai. Művészi identitása az ókori kultúrák transzmisszionáriusává avanszálja.

Ókori város, XX. századi freskó, Exodus, Panaszfal I (Panaszfal két ikonokkal), Keleti ikonosztáz, Pompeji fal, Függőkertek I–III. Bábokkal, építészeti elemekkel felépített monokróm színvilágú olaj- és zománcképeit organikus anyagok lenyomataival kombinálja. A különféle hordozókra – elsősorban farostlemez, fatábla, vörösréz lemez – alapozást követően frottage technikával átvitt nyomatképzés jellemző.

A művésznő a szakralitás keresztény képi lenyomatainak töredékeiként festi meg a Madonnát a gyermek Jézussal *Ikonfal VI (Fehér kép Madonnákkal), Barna ikon* című alkotásain.

A festőnő saját maga mint kapuőrző szfinx őrizte azt a technikai és szellemi tudást, amelyet érett korszakában alkotott művei reprezentálnak. Műhelytitkaiba még barátai, pályatársai sem nyerhettek betekintést. Kutatói, monográfusai a festőnő kiterjedt levelezéséből, útinaplóiból, vázlat- és jegyzetfüzeteiből következtetnek azon invencióira, melyekkel egyedivé formálta a Képzőművészeti Főiskolán elsajátított hagyományos festészeti eljárásokat. Ország Lili a tradicionális freskófestészet illúzióját viszi át táblaképfestészetébe. Kőfalakon felvillanó sumér ékírás és sémi nyelvek írásjelei: héber, kopt, óperzsa morfémái, karakterei töredékeként emlékeztetnek az ókori izraeli civilizáció megsemmisítésére, Salamon templomának elpusztítására Új-Babilónia által (i. e. 6. század), majd újbóli felépítését követően a Római Birodalom cézára, Titus általi lerombolására (i. sz. 70). Ország Lili ezen táblaképsorozatai jeremiádok, lírikus gyászdalok: *Megkövült panasz, Az írás kezdetén (Az írás születése), Jelenlévő múlt. Papirusz:* levéltekercsek, melyeket lángok közé vetettek, majd megsemmisülésük előtt kiragadtak. A művésznő absztraktumként jeleníti meg a *trompe-l'œil* csendélet festészeti műfaját flamand mesterek mintájára. Precízen, cizelláltan kidolgozott kompozícióin a festmény médiumát átlényegíti, mintegy Mózes kötőabláiként transzponálja: *Aranykapu, Írások őrzője.*

A festőnő kései korszakában a 20. század elektrotechnikai vívmányát, a nyomtatott áramkört anakronisztikus elemként emeli be kompozícióiba, monotópia eljárással: *Történelmi mozaikok I–III, Labirintus-sorozat.*

Irodalmi-szellemi inspirációhoz jutott Pilinszky János és Paolo Santarcangeli műveinek ismerete által. Pompeji utazásai alkalmával nyert végleges ideát *Labirintus-sorozat*-terve, melyről egykori rajztanárának, későbbi barátjának, Róbert Miklósnak írt levelei tanúskodnak.

Formanyelvezetében megjelennek a középkori keresztény misztikát hirdető katedrálisok alaprajzai, köpadozatba rejtett labirintusai, elképzelt vagy valós labirintusok miniatűr leképezései. Ókori architektúrák, egybenyíló terek, városkapuk, pilaszterek, ovális tükrök, szobrok... A festőnő a *Labirintus* megalkotásában ez a transzmisszió hajtotta.

Mint ahogy életében is egy művészkolónia aktív tagja volt, úgy életművéből és a Vasilescu-gyűjteményből válogatott jelen kiállítást is neves, avantgárd elődei és neoavantgárd pályatársai műveinek színes tárlata kíséri. Többek között: Kassák Lajos, Bortnyik Sándor, Mattis-Teutsch János, Martyn Ferenc, Maurer Dóra, Hencze Tamás, Nádler István, Deim Pál.

A *Labirintus-sorozat*ot először Ország Lili 1980-as posztumusz kiállításán a Budapesti Történelmi Múzeumban Deim Pál installálta a művésznő eredeti koncepcióját követve. Majd 2016-ban, a Magyar Nemzeti Galériában grandiózus életmű-kiállítás nyílt a művésznő emlékére.

Huber Lilla-Mária

Irodalom: *Árny a kövön. Ország Lili művészete.* Szerk.: Kolozsváry Mariana. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, 2016.

Analóg katasztrófa (elhárítás)

Szabó Dezső: *Vulkánlabor.* Művészetek Háza Veszprém, Dubniczay-palota. 2025. szeptember 5. – 2026. február 10.

„Tűzhányó.” Mennyire plasztikus és lényeglátó gyönyörű szavunk, amelyben egyszerre van jelen az általunk uralhatatlan, bármikor lesújtó őserőtől való borzongás és a tisztelet. Nekünk, magyaroknak nincs közvetlen tapasztalatunk a vulkánkitörésekről – legalábbis úgy nincs, hogy ténylegesen veszélynek letünk volna kitéve. A magyar kortárs képzőművészeti színtér egyik legeredetibb alkotója, Szabó Dezső viszont szó szerint játszott a tűzzel. Dacolt a veszéllyel, hogy akár meg is égetheti magát.

Bár a Művészetek Háza sajátos hangulatú D207-es kiállítóterében erre nincs szöveges utalás, érezhető, hogy Szabó Dezső minket – ez alatt értve az emberiséget – is szeretne megóvni ettől. Ezt onnan lehet tudni, hogy amit látunk, bátran szembemegy a jelenleg megkövetelttel. No nem a jóléti társadalmak értelmiségi és – sajnos – művészi köreire oly jellemző, nagy durranás helyett legtöbbször maximum ernyedtt pukkanásra elég spektakuláriumokkal teszi ezt. Sárga cetlikre, kézzel írt jegyzetek pigmentprintek mellett? Pepecselős munkával előállított kromogénikus nyomatok (közkeletű nevükön c-printek)? Akadémikus stílusú, 19. századi tájképek? Régi, vitrinbe helyezett könyvek? Hát hol vannak a retinabombázó ingerek? A bekészített, előmelegített gondolatok?

Hát éppen ez az: sehol. Majd a befogadó, aki valamiért rászánja az időt arra, hogy megnézze a kiállítást, összerakja magában a dolgokat. Valószínűleg nem is ott, a helyszínen, hanem szép lassanként, másnap, harmadnap, amikor visszaidézi a látottakat, a benyomásokat. Például azokat, amelyek az *Expedíció* című c-print előtt érték. Magasra lövellő láva, Celsiusok/Fahrenheitek ezrei, erősen kilengő szeizmográf – és két aprócska, a testtartásából ítélve kíváncsi ember. A képről nem derül ki, hogy veszélyben vannak-e. Még az is lehet. A lényeg, hogy odamentek, hogy ott voltak. Hajtotta őket a felfedezés izgalma. Érezték a füst szagát, a hőt. Akár meg is spórolhatták volna maguknak a fáradságot. Elég lett volna meghallgatni mások élménybeszámolóit, és ott a digitális szimuláció is. Persze, a print készítője sem az a kényelemszerető művész: képes volt irgalmatlanul hosszú ideig, évtizedekig tartó, kísérletezéssel teli munka árán megépíteni az *Expedíció*n, valamint a már említett nyomatokon látható tűzhányót. A tipikus, látványosságfüggővé tett emberek – bár nyilván nem kellett őket tömegoszlatni a jegypénztárnál – nyilván megkérdeznék: miért nincs kiállítva „élőben” a makett? A stúdióban készült fényképek alapján nem egy könnyen mozgatható tárgyról van szó. Különben is, a makett csak ott „működik” – mármint nem fizikai értelemben –, ahol összeállították: a parkettás-konvektoros lakásban. Nagyon messze a csilivili galériák procc világától.

Úgyhogy szelfizni nem lehet az amúgy valóban bravúros, tényleg kézzel készített vulkánal. A Vezúv Szabó Dezső készítette, nagy méretű fotója előtt sem fotózkodik majd senki. A kép egyébként jó, csak nem úgy: a kopár tűzhányó sötétlő tömege tornyosul a hajnali, napfényfoltos Nápoly fölé, amely szemtelenül közel merészkedett hozzá. Ha kitör megint, itt millióknak annyi... Ha pedig egyszer összeomlik a társadalmat a gondolkodásról már nagyrészt leszoktatott digitális univerzum – ami a szakemberek szerint egyáltalán nem kizárható, hiszen az AI úgy zabálja az amúgy is szűkösen rendelkezésre álló energiát, mintha nem lenne holnap –, milliárdoknak. Az összeomlás analóg lesz, az biztos. „Schwarz auf weiss” helyzet.

Akkor hát? Semmi különös, nem szükséges újra feltalálni a meleg vizet. Csinálni, csinálni, csinálni, aztán, ha valami nem vagy nem úgy sikerül, ismét nekifogni.

Hankó András

Évfordulók

Nyitott műterem. Látogatás Szilágyi László (Lackó) műteremlakásában. Miklós utca 18.
2026. január 25., 15–16 óra között.

Idén 50 éves a punkmozgalom mint olyan. S stílusosan, idén vagyunk 60 évesek Lackóval mi ketten punk festők, illetve ő csak lenne, ha még élne. De ő halálában is punk maradt, hisz fiatalon halt meg, mint a rock'n'roll műfaj képviselői úgy általában. Örökké 40 éves marad...

Pontosan emlékszem, mikor találtam Lackó fiókjában egy csontkeményre száradt szelet kenyeret, mely inkább hasonlított egy régészeti leletre, mint kenyérre. Mikor kérdően rápillantottam, azt mondta, hogy ezt annak a szimbólumaként tette el egykoron, hogy a művészettel fogja keresni a kenyerét. S lón. Szegény kenyér, végül az ide-oda pakolástól rípiyára tört s a kukában végzte, de a kenyérkereset módja természetesen Lackó haláláig hitelen megmaradt.

Punkság ide, laza életmód oda, Lackó a kisképzőn s a főiskolán – aztán később is! – rettentően szorgalmas és termékeny volt. Míg más festő azt nyilatkozta év végén büszke elégedettséggel, hogy festett 5-6 képet, Lackó simán odavetette a legeslegnagyobb természetességgel, hogy „az idén is kb. 200 képen dolgoztam...” – s nem túlzott! Előfordult, hogy ha volt elég festéke, egy nap megfestett 4-5 képet is, nagy lendülettel, beindultan. Finom vonalrajzaiból meg képes volt több mint egy tucatot ontani magából

egy ültében. Mindemellett nem rutinból csinálta, minden egyes kép, rajz, gesztus mögött volt egy sztori, egy gondolat, egy ötlet. Egy külön világ! Nagyon inspiráló volt figyelni őt közben...

Mikor Lackó, nem sokkal a halála előtt, még utoljára eljutott imádott városába, Berlinbe, spontán bement egy hasraütésszerűen kiválasztott galériába az utcáról, némán letett egy egész rajzszorozatot, majd sarkon fordult, s mint aki jól végezte dolgát, kiment és vissza sem nézett... Művészeti akció, performance amolyan igazi *art-punk* (művészpunk) módra!!!

Megnézném, mi lett azokkal a rajzokkal...

Lackó valódi művész volt, s zsigereiben is punk. Keresztény bohóc, ki vérző szívét nyújtotta az emberiség felé. Művelt úriember, romantikus férfi, nyers expresszionista és bohém utca-punk egy személyben. S mindez *egyszerre*.

Idén lenne 60, ahogy a punk meg 50. Ennél szebb évfordulót el se lehet képzelni. Nyissátok ki szíveteket, s engedjétek be alkotásait, hogy a kusza vonalak s vad gesztusok lángra gyújtsák a lelketeket s az elméteket.

Örökké éljen Lackó! A holt művészek köztünk járnak.

Szilágyi Zoé

A Laczkó Dezső Múzeum 2026 januárjától újraindította szabadegyetemi sorozatát. Az előadások során a múzeum kutatói a vármegye egy-egy településén folytatott kutatásukat ismertetik, azonban az idei év különlegessége, hogy az előadás nemcsak a múzeum falai között, de az érintett településen is meghallgatható.

Római ezüstlelet a Bakonyból

Ezüst hajtű amf

A veszprémi Laczkó Dezső Múzeum gyűjteményéből készült, amfóra alakú fejű. A fejére két illéve felül részén hasonló alakú rövid függőnyűvel többszörösen 100001. A tő hossza 7,9 cm, a fejének szélessége 1,2 cm.

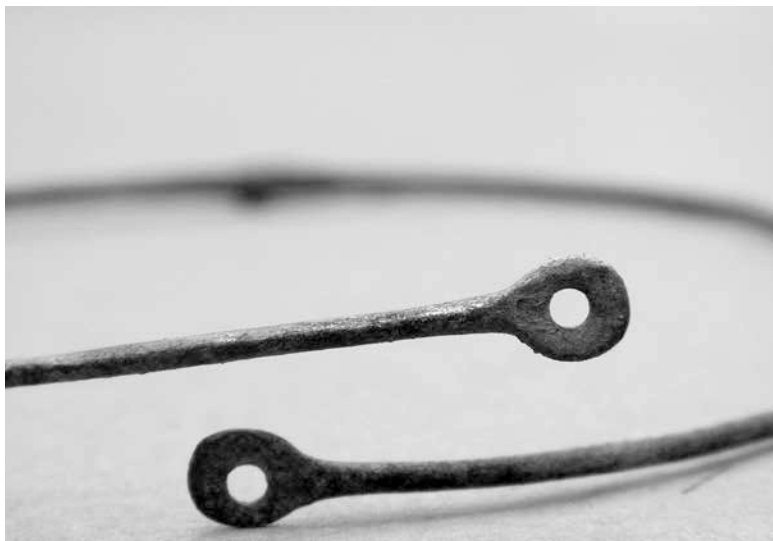

Séd, 2022. 2. sz., 52. old.

A januári téma Bakonyszücs határába visz minket. Bakonyszücs-Faluhely lelőhely már a 20. század elején is ismert volt. A szájhagyomány falmaradványokat, kerámiatöredékeket említett már ekkor a hosszúkás homokdombon, a Szakácsi-ér mellett. Az 1930-as években egy vaslatot és egy vas nyílhegyet juttattak el innen a veszprémi múzeumba. Egy IOM feliratos oltárkő is előkerült, sajnos azonban ezek elvesztek.

A lelőhelyen korábban nem folyt kutatás, azonban 2016-ban a pápai Gróf Esterházy Károly Múzeum a Pápai járás területén elkezdte felmérni a kőépületeket tartalmazó római lelőhelyeket. Ezen vizsgálatok során került sor terepbejárásra és műszeres leletfelderítésre Bakonyszücs-Faluhelyen is. A bejárás során nagyjából 40 fémtárgy került elő, a római korból vasszőgek, ruhakapcsoló tűk (fibula) töredékei, valamint egy vaskulcs. A római korból előkerült egy hagymafejes fibula töredéke is, mely a Kr. u. 3-4. századra keltezhető. A harmadik századi kelteztést erősíti a többi tárgy, illetve az egyetlen előkerült értelmezhető pénzérme, mely egy ezüst antoninianus Gallienus (253–268) korából.

Az igazi meglepetést a kutatás során azonban egy hat daraból álló ezüst kincslelet előkerülése okozta. A lelet az örökségvédelmi hatósággal egyeztetve egy 1x1 méteres szelvényen belül került feltárára, majd részletes dokumentálás után kiemelésre. Ez alapján megállapítható volt, hogy a hat darab, egymásba helyezett karperec egy cölöplyukként értelmezhető gödör alján, római kerámiatöredékeken helyezkedett el. A kerámiák szürke házi kerámiaként voltak azonosíthatóak, és fazekak, fedők és egy behúzott peremű tál töredékei voltak. A cölöplyukban ezenkívül vörösre égett paticsötredékek fordultak elő.

Az előkerült karperecek ezüsből készültek, és egészen egyediek a magyarországi római anyagban. Két karperec kör átmetszetű és két vége kerekre el van kalapálva, lapítva és a kör közepén átlyukasztva. A hátsó felén, a karperec felénél gömb alakú megvastagodás található. A karperecek átmérője 11, illetve 9,5 cm. Ugyanehhez a típushoz tartozott még egy karperec a töredékek alapján, azonban ennek csupán apró töredékei maradtak meg, méretei nem meghatározhatóak. Egy karperec vastagabb, kör átmetszetű. Végei kicsit vissza vannak hajlítva a karperecen. Egyik oldalon egy ezüstlemez, másikon egy ellapított ezüstdrót van a karperecre tekerve. Átmérője 8 cm. Két karperec négyszögletes átmetszetű ezüstdrótból készült, végei azonban kerek átmetszetű drótból készült két-két spirálban végződnek. A vékonyabbik drótból készült átmérője 6,5 cm, míg a vastagabbiké 8 cm.

Az ékszerek párhuzama Pannonia területén nem ismert, azonban hasonló karperecek, illetve kisebb méretű „karkötők” kerültek elő Románia területén, kincsleletek részeként. Több mint 60 nemesfémekből készült kincsleletet ismerünk Románia területéből a Kr. e. 1. – Kr. u. 1. századból, melyek között hat leletegyüttesben megtalálhatóak a spirálos és a lemezes karkötők párhuzamai. A leletek datálását megerősítik a velük együtt előkerült köztársaság kori ezüstpénzek.

A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával, valamint múzeumi önkéntesek részvételével 2018-ban lehetőség nyílt szondázó ásatás, illetve roncsolásmentes lelőhelyvizsgálat elvégzésére. Ennek eredményeképpen azonosítható volt, hogy egy 60 cm mély, legalább 3 méter hosszú, ívesen mélyülő gödör mellett található cölöplyukból került elő a kincslelet. A nagy méretű gödörből szintén seprűdíszes, római kori szürke házi kerámia került elő. A villaépület falaira nyitott szelvény igazolta a római épület meglétét, falkiszédést és egy vékony agyag osztófal nyomait tártuk fel az omladékrétegek alatt. Az omladékban sok tetőfedő téglát (tegula), illetve vörös festést mutató vakolatmaradványok kerültek elő. A talajradaros vizsgálatok további falnyomokat és omladékrétegeket mutattak ki a föld alatt. Ezek alapján egy legalább háromhelyiséges, legkevesebb 11x14 méter nagyságú, mészkőből épült és vékony, paticsos szerkezetű osztófalakat tartalmazó épület állt itt a római korban, mely a talált tárgyak tanúsága szerint leginkább a Kr. u. 3-4. század során volt lakott.

A kincslelet mind datálásában, mind származásában elüt a villa többi anyagától. Hogy került ide, hogyan kapcsolódik a római villaépülethez, az eddigi kutatások alapján még rejtély marad. Talán családi örökségként került a római villához? Vagy hadizsákmány volt? Esetleg valamilyen módon áldozat lehetett? Ennek megválaszolása még a jövő feladata.

A kincslelet egy hónapig megtekinthető a múzeum aulájában.

Szanyi Brigitta

